

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE
BÜTÜNSEL AÇIDAN YAKLAŞIMIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Barış ABLAY**

**Danışman
Prof.Dr. Mahmut Celal BARLA**

İstanbul – 2014

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI**

**KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE
BÜTÜNSEL AÇIDAN YAKLAŞIMIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Barış ABLAY**

**Danışman
Prof.Dr. Mahmut Celal BARLA**

İstanbul – 2014

ÖNSÖZ

Ülkemizde ve dünyada nüfus artışıyla artan suç oranları ile birlikte, pozitif yönde gelişen insan hakları ve hakların getirdiği yeni yasal normların, bir suçun tüm taraflarına hak kaybına uğramadan adil bir soruşturma, kovuşturma ve yargılama yapılabilmesinin en önemli unsurunun delil olduğunu göstermiştir. Kriminal Polis Hizmetleri, en üstte Kriminal Polis Dairesi Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Başkanlığa bağlı üç ayrı mesleki branşın bağlı olduğu bu branşlar Kriminal, Bomba İmha ve İnceleme, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit branşlarıdır. Kriminal Polis Laboratuvarlarında ve Daire Başkanlığında görev yapan personeller kriminal branşlıdır. Ülkemizde farklı illerde bulunan Kriminal Polis Laboratuvarları emir komuta, atama ve lojistik yönünden direk Daire Başkanlığına ve bu şekilde Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlıdır. Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimlerinde görev yapan personeller, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit branşlıdır. Bomba imha ve İnceleme Birimlerinde görev yapan personeller, Bomba İmha ve İnceleme branşlı olup bu iki branşın Daire Başkanlığında faaliyet gösteren birer Şube Müdürlükleri olduğu görülmektedir. Delillerin tespitinin, toplanmasının, analizinin ve ispat aracı haline gelebilmesi sürecinde bu hizmeti veren, birimlerin nasıl bir organizasyonel yapıda oldukları, daha etkin ve verimli bir şekilde nasıl olabilecekleri yönünde yapılmış bir çalışmadır.

Çalışmanın her döneminde beni her konuda destekleyen, yol gösteren ve değerli görüşleri ile bana en büyük katkıyı sağlayan Danışman Hocam Prof. Dr. Mahmut Celal BARLA'ya, ülkemizde özveriyle görev yapan, Kriminal Polisliğin tüm branşlarında görev yapan, emniyet mensuplarına saygılarımı iletir ve Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit branş kursundaki eğitmenlerime ve eğitimime katkısı olan Uzman Polis Memuru meslektaşlarıma, eğitim hayatım boyunca her zaman yanımda olan, maddi-manevi her türlü desteği sağlayan ve başarılarımı kendi mutlulukları olarak gören değerli aileme, çok teşekkür ederim.

İstanbul, 2014

Barış ABLAY

İÇENDEKİLER

Sayfa No.

TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
EKLER LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları	3

İKİNCİ BÖLÜM

2. KRİMİNALİSTİK GENEL BAKIŞ	4
2.1. Kriminalistik nedir?.....	4
2.2. Kriminalistiğin Gelişimi	6
2.3. Kriminal Laboratuvarlar	8
2.4. Tam Hizmet Veren Kriminal Laboratuvarlarının Sağladığı Temel Hizmetler.....	9
2.5. Kanıt (Delil) Analizi ve Değerlendirme	11
2.6. Yaygın Fiziksel Kanıt (Delil) Tipleri	14
2.7. Olay Yeri (Crime Scene)	16
2.8. Olay Yeri İnceleme (Crime Scene Investigation)	17
2.9. Olay Yeri İncelenmesinin Amacı	19
2.10. Olay Yeri İncelenmesinin Önemi	19
2.11. Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin Görevleri	21
2.12. Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin İncelemekle Sorumlu Olduğu Olaylar	23
2.13. Ülkemizde Olay Yeri İnceleme	24
2.14. Olay Yeri İncelenmesinde Karşılaşılan Sorunlar	26
2.15. Olay Yeri İncelemesinde Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Çözüm Önerileri	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE MEVCUT KRİMİNAL POLİS HİZMETLERİ	34
3.1. Kriminal Polis Dairesi Başkanlığı	34
3.1.1. Ar-Ge Şube Müdürlüğü	38
3.1.2. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü	39
3.1.3. Destek Şube Müdürlüğü	40
3.1.4. Kalite ve Performans Şube Müdürlüğü	41

3.1.5. Katem Şube Müdürlüğü	42
3.1.6. Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü	43
3.1.7. Uzmanlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü	45
3.1.8. Kriminal Polis Laboratuvarları	46
3.1.8.1. Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	50
3.1.8.2. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	50
3.1.8.3. Antalya Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	50
3.1.8.4. Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	50
3.1.8.5. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	51
3.1.8.6. Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	51
3.1.8.7. İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	51
3.1.8.8. İzmir Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	51
3.1.8.9. Kayseri Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	52
3.1.8.9. Samsun Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü	52
3.2. İl Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tes. Şube Müdürlüğü	52
3.3. İlçe Emniyet Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Amirliği Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Grup Amirliğinin Görevleri	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE'DE KRİMİNAL POLİS MEVZUATI	56
4.1. Kriminal Laboratuvarları İle İlgili Hukuki Düzenlemeler	56
4.2. Olay Yeri İncelemeleri İle İlgili Hukuki Düzenlemeler	57
4.3. AİHM Kararlarında Olay Yeri İncelemesi	60
4.4. Adalet Bakanlığı Genelgelerinde Olay Yeri İncelemesi	61

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE BÜTÜNSELACIDAN YAKLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA (SAHA ÇALIŞMASI)	65
5.1. Araştırmanın Metodolojisi.....	65
5.2. Araştırma Modeli	65
5.3. Veri Toplama Yöntemi	65
5.4. Veri Kümesi	66
5.5. Araştırmanın Hipotezleri	66
5.6. Anket Formunun Hazırlanması	67
5.7. Verilerin Analizi, Bulgular ve Yorum	68
5.7.1. Ankette Yer Alan Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler	68
5.7.2. Güvenirlilik Analizi.....	70
5.7.3. Tutum Değişkenlerine İlişkin Bulgular ve Hipotez Değerlendirmeleri	72
5.7.3.1. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşler	72

5.7.3.2. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminal Polislikte Hizmet ve Görevlerin Kalitesini Arttıracığı Yönündeki Görüşler	75
5.7.3.3. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direk Teslimi İle İlgili Görüşler	78
5.7.3.4. Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşler	80
5.7.3.5. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşler	82
5.7.3.6. Mevcut biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşler	84
5.7.3.7. İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşler	86
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	88
KAYNAKLAR	91
EKLER	94
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 3.1. Kriminal Polis Laboratuvarları Organizasyon Şeması.....	49
Tablo 3.2. Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	50
Tablo 3.3. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	50
Tablo 3.4. Antalya Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	50
Tablo 3.5. Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	50
Tablo 3.6. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	51
Tablo 3.7. Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	51
Tablo 3.8. İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	51
Tablo 3.9. İzmir Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	51
Tablo 3.10. Kayseri Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	52
Tablo 3.11. Samsun Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri.....	52
Tablo 5.1. Cronbach Alfa Değeri.....	70
Tablo 5.2. Cronbach Alfa Değeri – 2.....	71
Tablo 5.3. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşlerin Dağılımı.....	72
Tablo 5.4. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşlerin İstatistikleri.....	75
Tablo 5.5. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminal Polislikte Hizmet ve Görevlerin Kalitesini Arttıracaklı Yöndeki Görüşlerin Dağılımı.....	75
Tablo 5.6. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmetlerin Kalitesini Arttıracaklı Yöndeki Görüşlerin İstatistikleri.....	78
Tablo 5.7. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direk Teslimi İle ilgili Görüşlerin Dağılımı.....	78
Tablo 5.8. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direk Teslimi İle ilgili Görüşlerin İstatistikleri.....	79

Tablo 5.9.	Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin Dağılımı	80
Tablo 5.10.	Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri.....	81
Tablo 5.11.	Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşlerin Dağılımı.....	82
Tablo 5.12.	Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşlerin İstatistikleri	84
Tablo 5.13.	Mevcut biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin Dağılımı.....	85
Tablo 5.14.	Mevcut biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri.....	86
Tablo 5.15.	İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşlerin Dağılımı.....	86
Tablo 5.16.	İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Polis Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri.....	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 5.1.	Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Branş Dağılımı.....	68
Şekil 5.2.	Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Giriş Tarihi Dağılımı.....	69
Şekil 5.3.	Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Branşta Çalışma Durumu Dağılımı	69

EKLER LİSTESİ

EK-1	Anket Formu.....	99
-------------	------------------	----

ÖZET

KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE BÜTÜNSEL AÇIDAN YAKLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

BARIŞ ABLAY

**Yüksek Lisans Tezi, İşletme Anabilim Dalı
Danışman: Prof.Dr. Mahmut Celal BARLA
Aralık 2014, 109 sayfa**

Bu çalışmada, kriminalistik tekniklerinden hareketle, suçluların bilimsel yöntemler kullanılarak tespit edilmesi ve suç olaylarının aydınlatılması için, ülkemizde Kriminalistik Polis Hizmetleri görevini yürüten, Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren, Kriminal Polis Laboratuvarları, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü ve Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüklerinin, kriminalistik amaçta mevcut çalışmalarının aynı kapsam ve hedef doğrultusunda ve aynı Daire Başkanlığına bağlı olmalarına rağmen, kendi içlerindeki ayrı yönetsel yapılarının mevcut durumu ile öngörülen tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında bütünleşik yapıda olmaları değerlendirilmiştir. Suçluların kendini sürekli olarak geliştirdikleri günümüzde suçla mücadele yöntemlerinin de sürekli yeniliklere açık olması gerekmektedir. Bugün birçok bilim dalında, tıp doktorları, biyologlar, odontologlar, entomologlar, toksikologlar, kimyacılar, bilgisayar programcıları, fizikçiler ve hatta meteoroloji uzmanları gibi çok farklı dallarda çalışan kişiler suçların çözülmesi için adalete hizmet vermektedirler.

Bu çalışma, olay yerinin incelenmesi ile birlikte başlayan süreçte yapılan çalışmaların ve elde edilen bulguların gerekli analizlerinin yapılarak sonuç raporlarının hazırlanmış şekli ile bu hizmeti alan, adli veya idari makamlara son hali ile ulaştırılması ve bu hizmeti yerine getiren birimlerin aynı çatı altında birleşik olmaları ile kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımın değerlendirilmesini içerir.

Anahtar Kelimeler: Kriminalistik, Yönetim, Kriminal Polis Laboratuvarı, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme

ABSTRACT

CRIMINOLOGICAL THE SERVICES FROM HOLISTIC APPROACH ANGLE EVALUATION

BARIŞ ABLAY

**Master's Thesis, Business Department
Supervisor: Prof.Dr. Mahmut Celal BARLA
December 2014, 109 pages**

In this study, the Criminological technical movement, offenders, the elucidation of detection using scientific methods and crime in our country, carrying out the task of Criminological Police Service, Criminal Police Laboratories operates under the Department, Criminal Police Laboratories, Crime Scene Investigation and Identification Division and Bomb Disposal and Investigation Branch, despite their criminological amaçd current work is connected to the same scope and goal apartment and being the same in the Presidency, to be integrated structure under the same roof all the criminological unit envisaged by the current situation of separate administrative structure within themselves are evaluated. Also present itself to continuously improve their crime-fighting methods of criminals should be open to innovation. Today in many disciplines, medical doctors, biologists, odontologists, entomologists, toxicologists, chemists, computer programmers, physicists and even as meteorologists to analyze the crime of people working in many different fields, who serve for justice.

In this study, prepared with the shape of the scene examination of the work done in the process beginning with and report the results of the findings must be done to analyze these services field, court or be delivered with the latest version of the administrative authorities and service of fulfilling criminological by being united under the same roof of the unit's approach to holistic services includes the evaluation.

Key words: : Criminalistics, Administration, Criminal Police Laboratory, Crime Scene Investigation and Identification, Bomb Disposal and Investigation

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Çağımızda teknolojik gelişmelere paralel olarak haberleşme ve ulaşım imkânlarının gelişmesi, sanayileşmenin hızlanması gibi faktörlerin de etkisiyle sosyal hareketliliğin artması neticesinde; basit yapıları olaylar yerini daha karmaşık ve organize olaylara bırakmıştır. Bu gelişime paralel olarak; güvenlik güçlerinin de kriminal yeteneklerini geliştirmesi, suç ve suçlularla mücadelede elde edilen maddi delilleri bilimsel yöntemlerle inceleyerek sonuca gitmesi zorunlu hale gelmiştir. Olay yeri inceleme çalışmalarının ana teması olan delilden sanığa ulaşma prensibi; hiçbir şüpheye yer vermeden bilimsel veriler ışığında olay yeri, fail ve mağdur arasındaki bağı ortaya çıkaracak, bununla birlikte adaletin doğru bir şekilde tecelli etmesi sağlanacaktır. Bu hizmet ile kamu vicdanı rahatlayacak, toplumsal düzen ve huzurun devamlılığına ilişkin güven duygusu pekişecektir. Başarılı bir soruşturma ve kovuşturma için kolluk kuvvetlerinin çalışmalarında olay yerinin ve delillerin bilimsel analizinin önemi çok iyi bilinmektedir. Adli bilimler, sürekli değişen ve teknolojiyle birlikte gelişen bir bilim dalıdır. Bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler, maddi delillerin toplanmasında ve analizinde başarı sağlama olasılığını arttırmıştır.

Adli soruşturmanın insan haklarına ve kanunlara uygun olarak yürütülebilmesi ve delilden sanığa ulaşabilme prensibi, ancak bu şekilde tam ve etkin olarak bir anlam ifade edebilir. Bu alanda çalışacak olan personelin seçimi, verilecek eğitim ve olay yeri inceleme esnasında kullanılacak olan teknik imkânlar profesyonel bir şekilde değerlendirilerek bu konularda etkin ve kararlı adımlar atılmasını bir ihtiyaç ve zorunluluk haline gelmiştir. Yüzyılın sonunda, suçun kanıtlanması yönünde sadece itiraf veya muhbir kullanımı yöntemi, artık terk edilmeye başlandı. Zanlı ile suç arasında iltisak kuran fiziksel deliller önem kazanmaya başladı. Böylece adli tıp bilimi ve kriminalistiğe duyulan ihtiyaç belirlemeye başladı. Ancak, kriminal soruşturmalar kanunlara bağlı kaldıkları ölçüde değer kazanır. Anayasa ve Haklar Sözleşmesi, modern soruşturma için temel kaynak ve kılavuzdur. Günümüz soruşturması, eski ve daha yeni kavramların neredeyse eşir şekilde harmanlanmış

halidir. Sivil memurların bağımsız çalışmaları ve muhbirlerle duyulan ihtiyaç gibi kavramlar, yüzyılı aşkın bir süredir çok az değişime uğramıştır. Ancak eski dönem soruşturmacısı, günümüzde olay mahalline, adli tıp bilimine, psikolojiye ve otomatik veri işleme sistemlerine verilen önem karşısında şaşkınlığa uğradı. Günümüz soruşturmacısı, gelenekler tarafından hem yönlendirilmekte hem de sınırlandırılmakta ve aynı zamanda da, teknoloji alanındaki yeni eğilimler nedeniyle değişime zorlanmaktadır. Geleceğe yönelik eğilimlerin ortaya konulmasında, geçmişteki ortaya çıkışları ve mevcut gelişmeler dikkate alınmalıdır. Geçmişe bakıldığında, polis uygulamalarındaki değişikliklerin kolay gerçekleşmediği veya en azından azami dikkate dayalı deneyler sonucunda gerçekleştiği görülmektedir. Günümüze bakıldığında, suç eğilimlerinin kaynakları ve soruşturmacının kabiliyetini zorladığı diğer yandan ise, kamuoyunun ceza hukuku sisteminden sonuç ve güvenilirlik beklediği görülmektedir. Kriminal soruşturmanın ve kriminalistik beklentilerin geleceği son derece heyecan vericidir. Kriminal soruşturma, çeşitlilik açısından bir mesleki kariyer imkanı sunmaktadır. Geleceğin soruşturmacıları, bilimsel teknolojiyi, soruşturma teorisi ve uygulamaları ile birleştirerek çok önemli ilerlemeler kaydedeceklerdir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Olayların aydınlatılmasında yararlı olabilecek birçok ipucu ve delil, olay yerini araştırmakla bulunabilir. Çünkü olay yeri araştırması, başka türlü elde etmeye imkân olmayan, çok ve çeşitli bilgiler verecektir. Meydana gelen adli bir olayda, olay yerinin sistemli ve ciddi bir şekilde ayrıntılı incelenmesi çok önemlidir. Bu nedenle her olayda mutlaka delilleri aramak ve bulmak gerekir. Aksi halde olayın aydınlatılması mümkün olmaz. Kimi zaman suçu işlemediği halde o suçu işlemiş gibi itirafta bulunanlara da rastlanılmaktadır. Bu gibi durumlarda olay yerinden elde edilen deliller ve suçun işleniş biçimi ile itiraf arasındaki uygunluk ya da çelişkileri tespit etmek gerekir. Çünkü amaç sadece suçluyu bulmak değil, olayın aydınlatılması ve bu olaydan elde edilen tecrübelerle bu veya benzeri olayların engellenmesi yönünde tedbirler almaktır. Olaya el konulduğunda, olayın doğruluk derecesinin anlaşılması için, olay yerine gidilmesi, olay gerçekten meydana gelmişse olay yeri araştırmasının yapılması zorunludur. Ancak, olay yeri incelemesinin tam ve doğru bir şekilde yapılmadığı veya yapılmadığı durumlar söz konusu olabilmektedir. Oysa suçlu ya da sanığa kötü muamele uygulamadan, herhangi bir şüpheden uzak,

fiziksel delillerle masumiyet veya suçluluğunun kesin olarak belirlenmesi ve sonucu telafi olunmayacak adli hata ve yanlışları önleme; olay yerinin bilimsel yöntemlerle incelenmesine ve fiziksel delillerin etkili kullanımına bağlıdır. Zamanınızda kriminolojinin temel ilgi alanlarından birini, kriminal adalet sistemi oluşturmaktadır. Kriminal adalet sistemi, suçun engellenmesi veya önleyici tedbirler alınmasına yönelik oluşturulan ceza politikalarını veya kurumsal oluşumları içermektedir. Özetle bu araştırmada genel olarak, ülkemizdeki kriminal polis hizmetlerin, mevcut hizmet yapısı ele alınarak, hizmetlerin daha etkin ve verimli hale nasıl getirilebileceği ve kriminalistik birimlerde görev yapan polis birimlerinin birbirlerine daha entegre olmasının ve birleşmesinin önemi üzerine durulmuştur.

1.2 Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

Kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımı değerlendirebilmek amacıyla yapılan bu çalışmanın uygulama safhasında veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi seçilmiştir. Anket çalışması, İstanbul ilinin merkez ve ilçelerinde hizmet veren olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha inceleme ve kriminal laboratuvarı branşlı, toplamda 250 personel ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma ilk olarak Türkiye’de ki bütün kriminalistik hizmet veren birimlere yönelik düşünülmüş ancak; zaman, maliyet ve iş gücü gibi kısıtlar göz önüne alınarak İstanbul ilinde yapılmasına karar verilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KRİMİNALİSTİK GENEL BAKIŞ

2.1. Kriminalistik nedir?

Kriminalistik (Latince *crimen* = suç) kelimesinden türetilmiştir. Bilimsel polis metotları, suçluların bilimsel yöntemler kullanılarak tespit edilmesini ve suç olaylarının aydınlatılmasını içerir. Kriminoloji ya da suç bilimi suçun açıklamasını yapan, suçlu davranışın nedenlerini inceleyen, suçun önlenmesi ve suçlulukla mücadele ile ilgilenen bir bilimsel öğretilerdir. Kriminalistik, kriminolojinin bulgularından faydalanır ancak nitelik ve maksat açısından bu iki dal birbirinden ayrılır. Kriminalistik bir bilim değil bir tekniktir ve fizik, biyoloji ve kimya bu tekniğin temelini teşkil eder. Kriminalistiğin kendi değişmez kanunları yoktur. Uygulanacak kurallar ve teknolojideki gelişmeler kriminal incelemelerde büyük değişiklikler meydana getirir. Kriminalistik alanı suçlunun ortaya çıkarılmasını hedeflediği kadar, masumun hatalı yere suçlanmasını önlemeyi de hedefler. Kişinin suçlu olduğunun ispatı yöntemi tarih boyunca birçok değişiklik göstermiştir. İlk zamanlar ispat şeklinin en kolay yolu olan itiraf kullanılmış ancak bu yöntem insanlık için büyük bir utanç olan işkence uygulanmasını da beraberinde getirmiştir. Zamanla bu yöntemin ve kişilerin tanıklıkları ile sonuca gitmenin sayısız olumsuz sonuçları insanları yoruma bağlı olmaksızın gerçeği ortaya çıkartacak bazı teknikler bulmaya itmiştir. 19.yy.ın sonlarına doğru bilim alanında ve teknolojideki gelişmeler suçla mücadelede yeni ufuklar açmıştır. Bu değişiklik kriminal bir olayın çözümün laboratuvarlarda olabileceği düşüncesini doğurmuştur. Günümüzde polisin laboratuvarından yoksun olarak çalışamayacağı gelişen olaylardan açıkça anlaşılmaktadır. Kriminalistik, olayla ilgili maddi delillerin bulunması ve bu delillerin ilgili kişilerle karşılaştırılması yolu ile olayın çözümlenmesini sağlarken, gelişmiş teknikler uygulayan laboratuvarlar ve konularında uzman bilirkişilerden faydalanır. Maddi delilleri incelemenin temel prensibi çok basittir. Bir kişi olay yerinden bir şey alır veya orada kendisinden bir şey bırakır. Bu nedenle olay yerini inceleyen uzmanlar hangi maddi delilin ne şekilde olayı aydınlayacağı, nelerin delil

özelliği olabileceği ve bu delillerin laboratuvarlara hangi koşullarda ulaştırılacağı konusunda fikir sahibi olmalıdır.

1900'den önce, kriminal soruşturma büyük ölçüde kişiler arasındaki karşılıklı etkileşime dayanmaktaydı. Dedektifler, masumiyet veya suçluluk hali hakkında bilgi toplamak için sorgulama veya ikna kabiliyetlerini kullanıyorlardı. Muhbirlerin sıkça kullanımı dahil olmak üzere bu tür bilgi toplama yöntemi, suçluların tespitine yönelik kullanılan tek yöntemdi. Bugün kullanılan yöntem çok farklıdır. Bugün kullanılan metotlara, kriminalistik veya daha kesin ifade ile adli tıp bilimi denilmektedir. En basit hali ile kriminalistik, suçun tespiti için doğal bilimlerin birçok alanının kullanılmasıdır. Kimya, fizik, biyoloji ve matematik, adli tıp biliminin bel kemiği olarak kabul edilmektedir. (Gilbert, 2000, 9)

Adli Tıp Bilimi, en geniş tanımı ile bilimin hukuka uygulanmasıdır. Adli soruşturmalarda insan hayatı ile ilgili ortaya çıkacak meselelerin çözümüyle uğraşan ve hukuka yardımcı olan bilim dalıdır. Toplumumuz büyüyüp daha karmaşık hale geldikçe, üyelerinin faaliyetlerini ayarlamak üzere kanun kuralları üzerinde daha fazla bağımlı hale gelmektedir. Adli bilim, bu kanunların tanımlanması ve uygulanması için bilimin bilgi ve teknolojisini sunmaktadır. Adli bilim, kriminal bir adalet sistemi içerisinde bulunan makamlar tarafından kriminal ve sivil kanunlara uygulanan bilim uygulamasıdır. Adli bilim, kaynağını, önce fiziksel delili belirlemek ve mukayese etmek için prensipleri ve teknikleri geliştiren kişilere ve ikinci olarak da bu prensipleri bir kriminal adalet sistemine pratik olarak birleştirilmesi ihtiyacını görenlere borçludur (Saferstein, 1998, 10). Suçluların kendini sürekli olarak geliştirdikleri günümüzde suçla mücadele yöntemlerinin de sürekli yeniliklere açık olması gerekmektedir. Bertillon'un Antropometrisi ile başlayan bu süreç bugün birçok bilim dalının bir araya gelmesi ile çok farklı bir boyut kazanmıştır. Antropometri, suçluları her açıdan ölçülendirmek, önden ve profilden portrelerini almaktan ibaret olan bir tekniktir. Artık tıp doktorları, biyologlar, odontologlar, entomologlar, toksikologlar, kimyacılar, bilgisayar programcıları, fizikçiler ve hatta meteoroloji uzmanları gibi çok farklı dallarda çalışan kişiler suçların çözülmesi, suçluların yakalanması ve masumların serbest kalması için polis birimleri ile omuz omuza çalışmakta ve adalete hizmet vermektedir. Bir olayda elde edilen mermi çekirdeklerinin, daha önceki olaylarda kullanıldığı saptanan silahlarla atılan mermi çekirdekleri ve bilgisayar ortamında tutulan arşivlerle kıyaslanması, herhangi bir belgenin sahte olup olmadığının veya

belge üzerine sonradan bir ekleme yapıp yapılmadığının tespiti, olay yerinde bulunan iz miktardaki biyolojik materyalden DNA analiz yöntemleri ile kişinin kimlik tayininin yapılması, vücut sıvılarında bulunan iz miktardaki toksik maddenin varlığının ortaya çıkarılması, cesette bulunan böcek larva türleri ve polenlerin incelenmesiyle olayın geçtiği yerin ve ölüm zamanının tayin edilmesi, belli tarihte belli bir bölgedeki meteoroloji kayıtları göz önüne alınarak, bu bölgede olayın geçtiği ortamın gün ışığı, rüzgar, nem gibi açık hava şartlarını tespit edilmesine kadar son derece detaylı incelemeler yapılabilmektedir. Bu incelemelerin sonuçları, her biri konusunda uzman bilirkişilerce mahkemede açıklanıp olayın çözümlenmesine önemli katkıda bulunur. (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Kriminalistik>. erişim 24/12/2013)

2.2. Kriminalistiğin Gelişimi

Kurucu olarak nitelendirilebilecek bir kişi olmamasına rağmen, Fransız Alphonse Bertillon, şüphesiz kriminal teşhisin kurucusudur. 24 Nisan 1853'de Paris'te doğan Bertillon, bir antropoloji derneği ve okulu kuran meşhur bir fizikçi ve istatistikçinin ikinci oğludur. Bertillon'a, Paris Polis Teşkilatı'nda önemsiz bir memuriyet görevi ayarlanmıştır. Asıl görevi, tutuklanmış ve aranan kişilerin fiziksel tariflerini bir fişe kaydetmektir. Bertillon, kısa bir süre sonra yapılan işin yetersizliğini fark etmiştir. Sürekli suç işleyen ve ad, kılık değiştiren kişilerin adı, boyu, kilosu ve saç rengi gibi temel özelliklerinin kaydedilmesinin, kimlik teşhisini yeterince güvenilir kılmadığını fark etmiştir. Böylece, Bertillon insan iskeletinden yola çıkarak antropometri diye adlandırdığı yöntemi oluşturmuştur. Bu yöntemle, insan iskeleti 11 ayrı yerden ölçülüyordu. Bu 11 ölçüm değeri, göz-saç-deri rengi ile birlikte kaydediliyordu. Bertillon'un hesaplamasına göre, aynı ölçüm değerlerine sahip iki şüphelinin çıkma olasılığı 4.194.304'de 1'di. Bu şekilde, bilimsel esaslara dayalı bir kriminal teşhis yöntemi ortaya çıkmıştı. Hem Paris Polis Teşkilatı Başkanı hem de Dedektifler Başkanı, "salt bilimsel teorinin" uygulamaya konulması şeklinde yönteme itiraz ettiler. Antropometri sistemi, 1882'de uygulamaya geçti, ancak resmen kabul edilmesi 1888'de oldu. Çağımızda kullanılan ve tutuklu zanlının fotoğrafının çekilmesinde uygulanan standardı geliştiren kişidir. Paris Polis Teşkilatı'nı, zanlının kameraya aynı mesafeden hem cephe hem de profil fotoğrafının çekilmesi konusunda ikna etmeyi başardı. Fotoğrafçılık konusunda getirdiği diğer bir yenilik ise, metrik fotoğraftır. Bu fotoğrafın çerçevesinde bir metre ölçüğü

bulunmaktaydı. Bu ölçek, kameranın sağ köşesinde bulunmaktaydı ve düz objelerin ölçümü yapılmaktaydı. Metrik fotoğrafa, kesin ölçüm olarak güvenilmese dahi, mahallin genel görünümü hakkında oldukça fazla fikir veriyordu. Bertillon'un artık meşhur olan “portrait parlé'si”, antropometrik sisteminin bir ürünüdür. Bertillon, kriminalistiğin diğer alanlarında da araçlar geliştirmiştir, parmak izi bilimi buna dahildir. Parmak izi tekniğini bulan kişi olmamasına rağmen, Bertillon bu tekniğin imkanlarını fark etmiştir. 1902 yılında, bir cinayet vakasını sadece parmak izine dayalı olarak çözen Avrupa'daki ilk teşhis uzmanı olmuştur. Bertillon aynı zamanda, alçı kalıplar ile izleri muhafaza etme tekniğini bulan kişidir. Kızılötesi fotoğrafçılığın bir öncüsü olarak Bertillon, şüpheli belgelerin incelenmesine yönelik yeni bir teknik geliştirmiştir. 1914 yılında ki ölümüne kadar, Bertillon asla parmak izi yönteminin antropometri yönteminden daha üstün olduğunu kabul etmemiştir. Antropometri, Avrupa'daki ve ABD'deki polis teşkilatları tarafından 20 yıl boyunca yaygın şekilde kullanılmıştır. Ancak, parmak izi tespit bilimi geliştikçe ve daha iyi anlaşıldıkça, antropometrinin, standart kriminalistik teşhis yöntemi olarak kullanılmasından vazgeçildi.

Edmond Locard (1877-1966). Dünyanın önde gelen kriminalistik uzmanlarından olan Locard, Fransa/Lyons'da uluslararası ünü bulunan Lyon Kriminalistik Enstitüsü'nü kurmuştur. Araştırmaları, özellikle tutanakların analizi üzerine yoğunlaşmıştır. İnsan ter damlalarının teşhisi ile ilgilenen bilim dalı Poroskopi biliminin ilk araştırmacılarından olan Locard, ter damlalarının sayı, büyüklük ve yer olarak kişiden kişiye farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Yazdığı birçok bilimsel polis kitabının yanı sıra, Dr. Locard aynı zamanda kriminalistik ansiklopedisinin (Traité de Criminalistique) ve de bilimsel dergilerde yayınlanan sayısız makalenin sahibidir. Daha sonra üne kavuşan birçok kriminalistik uzmanını eğitmiştir. Locard'ın prensibi olan "her temas bir iz bırakır" sözü, tüm kriminalistler tarafından hatırlanmaya değerdir (GILBERT, 2000, 21). Bugün, birçok kişi Sir Arthur Conan Doyle'nin, Sherlock Holmes karakteri vasıtası ile bilimsel suç belirleme metotlarını popüler kılma üzerinde hatırı sayılır bir etkisi olduğuna inanmaktadır. Seroloji (tıbbi serum bilimi), parmak izi, ateşli silah belirlenmesi ve sorgulanan doküman muayenesinin yeni gelişen prensiplerini, bunların değeri ilk defa anlaşılmadan ve gerçek hayattaki kriminal soruşturmacılardan önce ilk uygulayan Holmes olmuştur. Holmes adli bilim ve kriminal soruşturmacı neslinin hayallerini harekete geçirmiştir. Hatta ilk Sherlock Holmes romanı olan ve 1887

yılında yayınlanan (A Study in Scarlet) Scarlet'te Bir Çalışma'da, kimlik belirlemede esrarengiz yeteneğini, bunlar gerçekte bulunmadan ve kullanılmadan yıllar önce tarif etme örneklerini görüyoruz. Örneğin, burada Holmes adli serolojiyi (tıbbi serum bilimini) araştırmakta / ışık tutmakta ve onun potansiyel kullanımışlılığını tanımlamaktadır (Saferstein, 1998, 11).

2.3. Kriminal Laboratuvarlar

1900'lü yılların başında Avrupa'da birçok suç laboratuvarı bulunmakla beraber, ABD'deki en eski adli tıp laboratuvarı 1923 yılında Los Angeles Polis Teşkilatı'nda kurulmuştur. Diğer polis teşkilatları da, çoğu kez toplumda infa yaratan suçlar üzerine adli tıp birimlerini kurmuştur. Örneğin, Chicago Polis Teşkilatı, 1929'daki Sevgililer Günü cinayeti olayından sonra, iş dünyası ve yönetimden gelen destek ile Northwest Üniversitesi bünyesinde bir adli tıp laboratuvarı kurmuştur. Chicago'nun meşhur İtalyan mafya lideri Al Capone (1899-1947) İrlandalı mafya lideri George Clarence Moran'ı (lakabı "Bugs Moran" 1891-1957) öldürmek için bu suikastı planlamıştır. 14 Şubat 1929 tarihinde, çalıntı bir polis arabası ve çalıntı üniformalarla Bugs Moran'ın adamlarının çalıştığı depoya baskın yapan Al Capone'un adamları, içerdeki 7 kişiyi duvara dizmiş ve üzerlerine ateş açmıştır. Diğer bir örnek ise, 1935 yılında Bruno Hauptmann'ın kaçırılma teşebbüsünden sonradır. Atlantik Okyanusu'nu uçakla hiç durmaksızın geçen ulusal kahramanın oğlu olan Charles Lindbergh'i öldürmekle suçlanan Hauptmann'ın suçu, büyük ölçüde adli tıp delilleri ile kanıtlanmıştır. Ancak, ülkedeki adli tıp laboratuvarlarının yaygınlaşmasına en büyük etken, 1930 başlarında kurulan FBI laboratuvarı olmuştur. Bugün ABD'de faaliyet gösteren 300'den fazla resmi adli tıp laboratuvarı bulunmaktadır (Gilbert, 2000, 51). Yargının, ceza muhakemeleri usulünde ikrardan ziyade fiziksel delillere giderek artan şekilde önem vereceği mantıklıdır. Suç mahalli soruşturması konusunda eğitim gören memurların sayısı arttıkça, adli tıp laboratuvarlarına daha fazla sayıda delil gönderilecektir. Böylece, adli tıpta, hassas testlere ve zanlı ile suç arasında pozitif bağ kuran testlere duyulan ihtiyaç artacaktır. ABD'de yaklaşık olarak 2.000 teknik ve destek personel ile birlikte görev yapan 2.500 civarında adli tıp uzmanı vardır. Adli tıp bilimi, örneğin adli tıp konusunda lisansüstü veya doktora programlarından mezun olan tecrübeli personeli kendine çekmeyi başarmaktadır. Kalifiye adli tıp uzmanlarının cezbedilebilmesi için, adli tıp laboratuvarlarının bütçeleri arttırılmalı ve polis

teşkilatının "üvey çocuğu" oldukları imajı silinmelidir. Personel ve ekipman sayısındaki önemli artış sayesinde, çoğu laboratuvarın testlerde sağladıkları hassasiyet de artacaktır. Çoğu test sonucu hatası aşırı iş yükünden ve personel eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Amerikan Adli Tıp Direktörleri Derneği, 1981 yılında bir ulusal adli tıp laboratuvarı kurdular. İngiltere Aldermaston'daki araştırma laboratuvarını model olarak alan Adli Tıp Araştırma ve Eğitim Merkezi (FS-RTC), FBI tarafından yönetilmektedir. FS-RTC sürekli olarak personel istihdam etmekte ve araştırmalarının yanı sıra diğer adli tıp laboratuvarlarını ziyaret eden uzmanları bulunmaktadır. Uzun zamandır beklenen bu tesisin, adli tıp alanında ilerici açılımlar sağlaması beklenmektedir (Gilbert, 2000, 365). Çoğunlukla suç laboratuvarları, bunların kriminal soruşturmaya potansiyel uygulamalarını öngören veya artan vaka çalışması tarafından sıkıştırılan makamlar tarafından organize edilmişlerdir. Bugün kriminal davaların başarısı savcılığının yapılması, sık sık adli bilim uzmanlarının maharetlerinin birleştiği detaylı ve profesyonel polis soruşturmasını gerekli kılmaktadır. Tesadüfi olarak, modern teknoloji, adli bilimcilere kendilerinin kriminal adalet sistemine katılmaları için mücadeleleri karşılamak üzere çok miktarda yeni yetenekler ve teknikler sağlamış bulunmaktadır (Gilbert, 2000, 365). Dünyadaki pek çok ülke, Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğu gibi adli bilim tesislerine sahip olup bunları işletmektedirler. İngiltere'de adli bilim hizmetleri İngiliz bölgesel laboratuvar sistemi ile, Kanada'da adli bilim hizmetleri hükümet tarafından finanse edilen üç enstitü tarafından sağlanmaktadır. Bunlar: (1) Royal Canadian Mounted Police / Kraliyet Kanada Sabit Polis bölgesel laboratuvarları, (2) Toronto'da bulunan Adli Bilimler Merkezi, (3) Montreal'da bulunan the Institute of Legal Medicine and Police Science / Yasal Tıp ve Polis Bilimi Enstitüsü. Hep birlikte 100'den fazla ülkede adli bilim hizmetleri alanında hizmet veren en azından bir laboratuvar tesisi bulunmaktadır (Saferstein, 1998, 14).

2.4. Tam Hizmet Veren Kriminal Laboratuvarlarının Sağladığı Temel Hizmetler

Fiziksel Bilim Ünitesi: Kimya, fizik ve jeoloji prensipleri ile tekniklerini suç mahalli delilini belirlemek ve mukayese etmek için kullanır. Bu birim, narkotik maddeler, cam, boru, patlayıcılar ve toprak gibi çok çeşitli maddelerin incelenmesi konularında kimyasal test yapabilecek uzmanlık ve analitik imkanlara sahip şekilde personel ve donanıma sahiptir.

Biyoloji Birimi: Biyoloji Birimi bilgilerini, kurumuş kan lekelerinin ve diğer vücut sıvılarının belirlenmesi ve tiplere ayrılması, saç ve elyafların mukayese edilmesi, tahta ve bitki parçalarının belirlenmesi ve mukayese edilmesine uygulayan biyologlar ve serologlara sahip bulunmaktadır.

Ateşli Silahlar Birimi: Ateşli silahların, atılan mermilerin, mermi kovanlarının, av tüfeği saçmalarının ve her tür mühimmatın incelenmesi, Ateşli Silahlar Birimi tarafından yapılmaktadır.

Doküman İnceleme Birimi: Sorgulanan dokümanlar üzerindeki el yazısı ile daktilo yazısı, yazanın özelliklerinin tam olarak bulunup bulunmadığının kesinleştirilmesi ve/veya kaynağının kesinleştirilmesi, dokümantasyon birimi tarafından incelenmektedir.

Fotoğraf Ünitesi: Fiziksel delilin incelenmesi ve kaydı için komple bir fotoğraf laboratuvarı işletilmektedir. Bu birimin işlemlerine kızıl ötesi (enfraruj), mor ötesi (ultraviyole) ve röntgen (X – ray) fotoğrafları gibi gelişmiş ve çok özel fotoğraf teknikleri dahil olup bu teknikler görünmeyen bilgilerin çıplak göz ile görülmesini sağlamaktadır.

Toksikoloji (Zehir Bilimi) Ünitesi: Vücut sıvıları ile organları, toksikoloji uzmanları tarafından narkotik maddelerin ya da zehirlerin, varlığını veya yokluğunu belirlemek üzere incelenmektedir.

Gizli Parmak İzi Birimi: Gizli parmak izlerinin delillerinin başka laboratuvar incelemeleri ile ilintili olarak sunulduklarında incelenmesi ve işlenmesi sorumluluğu, Gizli Parmak İzi Birimi'ne ait bulunmaktadır.

Yalan Makinesi (Polygraph) Ünitesi: Polygraph, yani yalan makinesi, adli bilimci tarafından ziyade, kriminal soruşturmacı tarafından temel araç olarak kabul görmüştür.

Ses Özelliği Analizi Birimi: Telefonla tehdit veya teybe kayıtlı mesajlar ile ilgili davalarda, soruşturmacılar, sesi belli bir şüpheliye bağlayabilmek açısından ses kaydı analizi biriminin yeteneklerine ihtiyaç duyabilirler.

Adli Bilim Patolojisi: Bu alan, ani, doğal olmayan, açıklanamayan veya şiddetli şekilde meydana gelen ölümler ile ilgilidir. Tipik olarak, adli bilim patologları, tıbbi muayene elemanı veya sorgucu olarak bulunan rolleri gereği, çeşitli temel sorulara cevap vermek ile yükümlüdürler.

Adli Bilim Antropolojisi: Adli Bilim Antropolojisi, esas olarak iskelet kalıntılarının belirlenmesi ve muayenesi ile uğraşan uzmanlık alanıdır. İskelet

kemikleri görünür şekilde dayanıklı olup bozuşmaları son derecede yavaştır ve bu bozuşma, yıllar ve hatta asırlar alabilir.

Adli Bilim Entomolojisi: Adli Bilim Entomolojisi, böceklerin ve böceklerin kriminal soruşturmadaki ilişkisini inceleyen bilim dalıdır. Bu tür bir uygulama, suç çevresinin şartlarının bilinmediği zamanlarda ölüm zamanının belirlenmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

Adli Bilim Psikiyatrisi: Adli Bilim Psikiyatrisi, insan davranışı ile hukuk işlemleri arasında özel bir alandır. Adli Bilim Psikologu, hem sivil hem de kriminal yargılamalarda kullanılırlar.

Adli Odontoloji: Adli Odontolojinin uygulayıcıları, vücudu tanınmaz bir halde bulunan kurbanların tanınmasında bilgi sağlarlar. Dişler, vücutta bulunan en sert madde olan emayeden yapılmış maddelerdir.

Adli Bilim Mühendisliği: Adli Bilim Mühendisleri, arıza analizi, kaza yeniden yapılandırması ve nedenleri ile yangın ve patlamaları orijinleri ile ilgilidirler.

Delil Toplama Birimi: Suç mahalli delil toplama işlemini, toplam adli bilim hizmeti ile birleştirme kavramı Amerika Birleşik Devletleri'nde daha fazla kabul görmektedir. Bu birim, daha sonra bir suç laboratuvarında işlenmek üzere fiziksel delili toplamak ve muhafaza etmek için özel yetiştirilmiş personelini (sivil ve / veya polis) suç mahalline gönderir (Saferstein, 1998, 16). Suç laboratuvarının maharetlerinin azami kullanımı elde edilmek istenirse, suç mahalli soruşturmacısının eğitimi, yüzeysel sınıf derslerinden aşarak adli bilim adamı ile yoğun kişisel teması içermelidir. Bunlardan her birisi diğerinin problemlerini, tekniklerini ve sınırlamalarının bilincinde olmalıdır (Saferstein, 1998, 19).

2.5. Kanıt (Delil) Analizi ve Değerlendirme

Doğru bir olay yeri incelemesi ile belirlenen ve doğru toplanan deliller, uygun koşullarda korunarak laboratuvarlara ulaştırıldığında, öncelikle kimliklendirme (identifikasyon) yapılır. Kimliklendirme, var olan analitik tekniklerin izin verdiği ölçüde bir maddenin fiziksel ya da kimyasal özelliklerinin en yakın kesinlikle belirlenmesidir. Kimliklendirmede öncelikle, belirli standart örnekler için karakteristik sonuçlar veren test prosedürlerinin kabul edilmesi gerekir. Bu test sonuçları, oluşturulduktan sonra sürekli olarak kaydedilebilir ve şüpheli örneklerin kimliklerini kanıtlamak amacıyla tekrarlanabilir bir şekilde kullanılabilir olmalıdır. İkinci olarak, maddeyi kimliklendirmek için gerekli olan test çeşidi ve sayısının tüm

diğer maddeleri dışlamak için yeterli olması gerekir. Ayrıca her delil çeşidi, açık bir şekilde farklı testlere gerek duyar ve her farklı testin farklı bir belirleme derecesi vardır (Saferstein, 2004; O'Connor, 2006). Delillerin fiziksel ya da kimyasal özellikleri belirlendikten sonra ikinci aşama karşılaştırmadır. Karşılaştırma analizi, ortak bir kaynağa sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla, şüpheli bir örnek ile standart (referans) örneğin aynı testlere ve gözlemlere tabi tutulmasıdır. Karşılaştırma için, şüpheli ve standart örnekten bazı özelliklerin kombinasyonları seçilir. Hangi özelliklerin hangi sayıda seçileceği, incelenen örneğin çeşidine dayanır (Saferstein, 2004). İnceleme bittikten sonra, adli bilimler uzmanı örneklerin kaynaklarına göre bir sonuç çıkarmaya hazır olmalıdır. Eğer karşılaştırma için seçilen özellikler uymuyorsa; uzman, örneklerin aynı olmadığı, dolayısıyla aynı kaynaktan gelmiş olamayacağı sonucunu vermekte tereddüt etmeme incelemenin bitirilmesi araştırma raporu delillerin laboratuvara gönderilmesi, olay yeri incelemesi uygulamalarıdır. Diğer taraftan, tüm özellikler karşılaştırılıp, örnekler araştırmacının belirleyebileceği ölçüde ayırt edilemiyorsa; bu durum her zaman örneklerin aynı kaynaktan geldiğini de göstermez. Ancak o örnek artık dahil edilmiştir ve örneğin o kaynaktan geldiği değil, gelmiş olabileceği söylenir ki; bu dahil etmede de olasılığın önemi vardır (Kalfoğlu ve Yükseloğlu, 2002; Saferstein, 2004). Adli bilimlerde çeşitli tekniklerle gerçekleştirilen analizlerle, özellikle suçsuz insanların dışlanması amaçlanır. Bir başka deyişle, suçsuz kişinin suçlu olarak yargılanması engellenmek istenir. Kişi, inceleme sonunda dışlanmış ise, sorun tümüyle ortadan kalkmaktadır. Ancak analizlerle dışlanmamış bir kişi, hiçbir zaman “suçlu” olarak addedilemez. Böyle bir durumda, analiz sonuçlarının farklı bir açıdan istatistiksel olarak değerlendirilmesi, adli olayların aydınlatılması için yararlıdır (Kalfoğlu ve Yükseloğlu, 2002). Kriminolojik düşünce ve kriminolojik bilimlerin mantıksal gelişimi hakkında genel teorik bilim olarak kriminoloji, suç, onun nedenleri ve buna ilişkin şartlarla, bir suç ve suç kontrol yöntemlerini taahhüt ve bu mücadele suç kavramı ve önlenmesi de dahil olmak üzere tüm aşamaları ve tüm gelişmiş bilim ve uygulama formlarından yararlanarak sağlar (Kudryavtsev ve Eminova, 1997). Bir adli bilim adamı, karmaşık laboratuvar analizleri gerçekleştirir. Kanıtların, belirlenmesi ve bilimsel yollarla deliller karşılaştırarak mikroskopi, eser miktarda ölçme ve madde dahil yöntemleri ve analizler yapılır. Çalışmalarla, analitik yaklaşımlar tasarlar ki araştırma yöntemleri, yorumlamayı içerebilir. Analitik sonuçlar, buna ek olarak, bir adli bilim adamı kolluk birimlerine suç sahneleri işleme

ajansları ve kanıt laboratuvar prosedürlerine göre, yazılı raporlar hazırlar ve hukuk mahkemelerinde bilirkişi olarak ifade hizmetleri de verilir (Cortez, 2009).

Delil, suçu veya masumiyeti tespit etmek üzere mahkemeye sunulabilen her türlü şeydir. Delil, savunma ve savcı makamı açısından önem taşıyan her şey olabilir. Delil, bir bireyin doğrudan gözlemi veya fiziksel bir nesne olabilir. Kaynağına bakılmaksızın, mahkemeye sunulacak delilin tam, konuyla alakalı olması gerekmektedir (Gilbert, 2000). Fiziksel delil, işlenen suçu oluşturan veya suç ile kurbanı veya suç ile onu işleyen arasında bir bağ sağlayabilen herhangi veya tüm cisimleri kapsamaktadır. Suç laboratuvarının maharetlerinin azami kullanımı elde edilmek istenirse, suç mahalli soruşturmacısının eğitimi, yüzeysel sınıf derslerinden aşarak adli bilim adamı ile yoğun kişisel teması içermelidir. Bunlardan her birisi, diğerinin problemlerini, tekniklerini ve sınırlamalarının bilincinde olmalıdır. Fiziksel delil, kriminal soruşturmalardaki optimum değerini yalnızca bu delilleri toplayanın suç laboratuvarının teknikleri, yetenekleri ve sınırlamaları bilgisine sahip seçicilikle yapılması halinde kazanır. Fiziksel delilin bir adli bilim uzmanı tarafından incelenmesi, genellikle tanımlanması veya mukayese edilmesi için yapılır. Tanımlama, bir maddenin fiziksel veya kimyasal tanımının mevcut analitik tekniklerin izin verdiği ölçüde mutlak kesinliğe yakın şekilde belirlenmesi amacını taşımaktadır. Bir mukayese analizi, şüpheli bir örneğin ve kontrol örneğinin, bunların müşterek bir orijinden gelip gelmediğini nihai olarak belirleme amacı ile aynı test ve incelemelere tabi tutar (Saferstein, 1998). Delil bir davada doğrunun belirlenmesi için yasal olarak ele geçirilen ve yargılanmak üzere mahkemeye gönderilen her şey olarak tanımlanabilir. Müfettişler delili geleneksel olarak, bir şüphelinin suç mahalline bıraktığı ya da suç mahallinden aldığı ya da soruşturulan suç ile bağlantılı her şey olarak görürler. Yasal yollarla ele geçirilen delilin değeri vakanın çözümünde oynadığı rolle doğrudan bağlantılıdır (O'Connor, 1999).

Suç laboratuvarları onların operasyonları için günlük değişiklikleri dikkatli takip etmeliyiz. Yöneticilerin, "Stratejik Yönetim"e verecekleri önem, gelecekteki eğilimleri ve laboratuvarın operasyonlarını etkileyebilecek olaylara yanıt vermede geliştirecekleri stratejik bir planları olmalıdır. Bölümlerde, ayrıca kabul edilmiş çeşitli yönetim programları, toplam kalite yönetimi ve dengeli puan kartı dahil ile çalışanların katılımı ve süreçlerin sürekli iyileştirilmesi sağlanır. Değişim için en iyi alternatifini belirlemek ve uygulamak gerekir. Son olarak, suç laboratuvar yöneticileri emin olmalıdır ki laboratuvarları mümkün olduğunca güvenli olarak faaliyet

göstermeli, çalışanlarının güvenliği düşünülmalıdır. "Adli Laboratuvarında Güvenlik", Certified Michael St Clair, tarafından yazılmış suç laboratuvar yönetimi konusunda bir kaynaktır. Etkili bir suç laboratuvarı yönetmek için uzmanları anlamak gerekir. Onlar çalışanların, hukuka yükümlülüklerini kabul etmeli; icra, topluluk, savcılar, mağdur, şüpheli ve kamu, hesap verebilirlik ve etik sorumluluklara karşı önemini anlamak gerekir. Suç laboratuvarı ceza adaleti sürecinde önemli bir rol oynar (Clair, 2002).

2.6. Yaygın Fiziksel Kanıt (Delil) Tipleri

1- *Kan, Meni ve Tükürük*: Mevcut tüm şüpheli kan, meni ve tükürük (sıvı veya kurumuş), havyana ait veya insana ait, savunma veya suç ile ilintili kişiler ile ilgili olduklarını düşündürür. Kumaş veya başka cisim üzerinde kurumuş kan veya meni ile aynı zamanda tükürük artıkları içerebilecek sigara izmaritleri bu kategoriye dahil bulunmaktadır. Bu maddeler, kimlik ve muhtemel orjinleri bakımından serolojik (serum ile ilgili) ve biyokimyasal analize tabi tutulmaktadır.

2- *Dokümanlar*: Otantik oluşu (kime ait olduğu) belirlenebilecek herhangi bir el yazısı veya daktilo yazısıdır. İlgili kalemlere, kağıt, mürekkep, iz halindeki (gömülü) yazılar, kazıntı ve silintiler ile yanmış veya kavrulmuş dokümanlar da dahil bulunmaktadır.

3- *Uyuşturucular*: Uyuşturucu maddelerin satışı, üretimi, dağıtımı ve kullanımı ile ilgili kanunların ihlali nedeni ile el konulmuş herhangi bir maddedir.

4- *Patlayıcılar*: Patlayıcı kütlesi bulunan herhangi bir şey olup bunlara aynı zamanda, patlama mahallinden alınan ve içerilerinde patlayıcı artığı bulunabileceğinden şüphelenilen tüm cisimlerdir.

5- *Elyaf*: İletimi ile cisimler ve/veya kişiler arasında bağ kurulması için faydalı olabilecek herhangi bir doğal veya sentetik elyafır.

6- *Parmak İzi*: Bu özellikteki gizli veya görünür tüm izlerdir.

7- *Ateşli Silahlar ve Mühimmat*: Kriminal bir saldırıda kullanıldığından şüphelenilen herhangi bir ateşli silah ile boş veya dolu mühimmattır.

8- *Cam*: Suç ile ilintili bir şahıs veya cisme iletilen/aktarılan herhangi bir cam parçacığı veya parçasıdır. Mermi veya başka bir başlık tarafından delinmiş pencere camları da bu kategoriye dahildir.

9- *Saç*: Bir şahsı suç ile ilişkilendirebilecek herhangi bir hayvan kılı veya insan saç veya kılıdır.

10- *İzler*: Bu kategoride otomobil lastik izleri, ayakkabı izleri, yumuşak topraklardaki izler ile tüm diğer izler bulunmaktadır. Bu kategoriye, cilt veya yiyecek maddeleri üzerinde bulunan eldiven veya kumaş izleri ile ısırık izleri de dahil bulunmaktadır.

11- *Organlar ve Fizyolojik Sıvılar*: Muhtemel uyuşturucu ve zehirlerin varlıklarının belirlenmesi için toksikolojik inceleme gayesi ile iletilen vücut organları ile sıvılarıdır.

12- *Boya*: Bir suçun işlenmesi esnasında bir cismin yüzeyinden başka bir cismin yüzeyine iletilmiş olabilecek sıvı veya kurumuş haldeki herhangi bir boyadır. Boyanın transferi ile ilgili olan yaygın bir örnek, otomobillerin çarpışmasında bir otomobilden başka bir otomobile iletilen boyadır.

13- *Petrol Ürünler*: Herhangi bir şüpheliden alınan veya bir suç mahallinden kurtarılan herhangi bir petrol ürünüdür. Bu gruba en yaygın örnekler, kundaklama mahallerinden alınan benzin artıkları ile varlıkları bir suç ile ilinti gösterebilen gres ve yağ lekeleridir.

14- *Plastik Torbalar*: Örneğin bir çöp torbası gibi atılabilir polietilen bir torba, bir katil veya uyuşturucu davasında delil olabilir. Bir şüphelinin sahip bulunduğu torba ile benzer bir torba ile ilişkilendirilmesi için incelemeler yapılmaktadır.

15- *Toz Artıkları*: Ateşli silah atımı artıkları içerdiğinden şüphelenilen herhangi bir kalem cisimdir.

16- *Seri Numaraları*: Bu kategori, silinmiş seri numaraları bulunan ve laboratuvara sunulan tüm çalıntı malları kapsamaktadır.

17- *Toprak ve Mineraller*: Bir şahıs veya cisim ile belli bir yeri ilişkilendirmek üzere bağ oluşturabilecek ve üzerinde toprak veya mineral bulunan tüm kalemlerdir. Bunlara en yaygın örnekler, ayakkabılarda bulunan toprak ile elbiselerde bulunan kasa izolasyon maddesidir.

18- *Takım İzleri*: Bu kategori, bir suçta takım olarak kullanılan bir cismin başka bir cisim üzerinde bıraktığı izi içerdiğinden şüphelenilen herhangi bir cismi içermektedir. Örneğin, bir tornavida veya bir manivela, bir duvarın yüzeyi içerisine veya bir duvar boyunca takım izleri yapabilir.

19- *Araç Lambaları*: Araç farları ile lambaları, normalde çarpma anında lambanın yanar halde olup olmadığını belirlemek üzere incelenir.

20- *Tahta ve Diğer Organik Maddeler*: Bir kişi veya cismi suç alanı ile ilişkilendirebilecek ve elbiseler, ayakkabılar veya takımlar üzerinde bulunan tahta testere tozu, yongaları veya organik madde parçalarıdır (Saferstein,1998).

2.7. Olay Yeri (Crime Scene)

Olay yeri; suç kastının davranışa dönüştüğü yerde başlayıp, failin kaçış yönüyle devam eden, olayın işleniş tarzını, mağdur ve sanıkları ile ilişkisinin saptanabileceği ve maddi delillerin tespit edilebileceği yere denir. Olay yeri, olayın başlangıcından bitimine değin geçen tüm alanları kapsar ve olayın işleniş tarzını, kullanılan yöntemleri, oradaki cisimleri, nesnelere ve bulguları içerir. Suçla ilgili araştırmaların başlangıç noktası olay yeri olduğu için buradan elde edilecek deliller, suçun işleniş biçiminin ve suçlunun kimliğinin belirlenmesini sağlar. Bir olayda, olay yeri farklı mekanlar da olabilir. Olay ve olay yeri belirli bir yerle sınırlı kalmayabilir ve olay yerinin sınırları, olayın tipine ve seyrine göre değişik boyutlarda devam eder (Gültekin, 2011). Suçun "merkezi" suçlu ile işlenen suç arasındaki en büyük etkileşimi gösteren suç mahalindeki alandır (O'Connor, 1999). Suçun işlendiği yer soruşturmayla ilgili birçok fiziki bilginin kaynağıdır. Olay yerinden elde edilen bütün deliller, potansiyel bilgi değeri açısından incelenmektedir. Başkaları tarafından ilave inceleme yapılması gerektiği yönünde karar verilebilmektedir. Olay yerinden alınan deliller, polis memuru için zanlı ile ilgili bilgileri izlemesinde genellikle önemli bir değere sahip olmaktadır. Belli olmayan parmak izleri, giysiler ve vücut sıvıları, olay yerinin baştan sona incelenmesi sonucu elde edilebilecek yüzlerce ipucundan sadece birkaçıdır (Gilbert, 2000). Bir suç mahali, şüphelenilen bir kriminal suçun meydana geldiği yerdir. Suç mahalinin işleme alınması genellikle incelemenin en önemli aşamasıdır. Dedektif işte bu aşamada fiziksel delil aramaya odaklanır. Tüm suç mahallerinde çeşitli derecelerde fiziksel delil bulunur. Bunlar çıplak gözle görülür büyüklükte ya da mikroskobik boyutlarda olabilirler. Fiziksel delil, bir kriminal incelemeyle bağlantılı olarak bulunan, gerçeklerin ortaya çıkarılmasında yol gösterici olabilecek her tür eşya ya da materyal olabilir (Gilbert, 2000). Burada kriminalistiğin tartışmasız kralı, Edmond Locard, kriminalistiğin seyrini değiştirecek bir teori geliştirdi. Fiziksel temasta, bir şey bir diğerine aktarılır. Bu Locard'a ait olarak bilinen haline gelmiştir. Her temas bir iz bırakır. Bu tekrarlamaya değer, her temas bir iz bırakır ve biri nereye giderse gitsin geçerlidir. Bir kişi bir odaya girerse, bu oda sonsuza kadar değiştirdi (Evans ve L.French , 2009).

Olay yeri; mağdur, fail ilişkisini ortaya koymak amacıyla olay yerinden elde edilen her türlü materyal bir bulgudur. Meydana gelen suçun aydınlatılmasına ve suçluların tespitine yarayan, ispat vasıtası olan bulgular ise birer delildir. Deliller; tanık, sanık ve diğer kişilerin ifadelerini içeren beyan deliller olabileceği gibi, laboratuvarda incelenerek değerlendirilecek maddi deliller de olabilir (Yükseloğlu, Özcan ve Ceylan, 2008).

2.8. Olay Yeri İnceleme (Crime Scene Investigation)

Olay yeri incelemesi; suçun aydınlatılması amacıyla, olay yerinde delil niteliği taşıyabilecek her türlü bulgunun, çeşitli bilimsel ve teknik yöntemler kullanılarak araştırılması, elde edilen verilerin tespit edilmesi ve kayıt altına alınması, toplanması, korunması ve incelenmek üzere ilgili kriminal laboratuvarlara gönderilmesi işlemidir. Olay yeri incelemesinin amacı; suç faili – mağdur - olay yeri arasındaki ilişkiyi kuracak maddi suç delillerini bulmaktır (Kaygısız, 2005). Bu işlem, bilimsel bir yönteme dayanır ve sistematiktir. Olay yeri incelemesinin bilimsel çalışmalarla gerçekleştirilmesi, olaya tek bir hipotezden çok karşılaştırmalı hipotezlerle yaklaşabilmeyi sağlar (Polat, 2004). Bu bilimsel yöntem Locard değişim ilkesi ile suçu çözecek olan delil incelemelerinde kullanılan tekniklerin sağladığı bilimsel bilgileri ve mantığı temel alır (James ve Nordby, 2003; Barksdale, 2004; O'Connor, 2006). Esasen olay yeri incelemesi fiziksel delilin, olay yeri inceleme birimi görevlisi ve kriminal laboratuvar tarafından doğru kullanılmasının başlangıç noktasıdır. Dolayısıyla olay yeri en doğru şekilde planlanarak incelenmelidir. Her suçu diğerlerinden ayıran bir takım unsurlar mutlaka mevcuttur. Bu açıdan bütün suç yerlerinin kendine has özellikleri vardır (Kaygısız, 2005). Bir başka deyişle, her olay yeri, geçmişiyile, durumuyla ve sorunlarıyla kendine özgüdür. Bu sebeple, her olay yeri için ayrı bir inceleme prosedürü izlenmesi gerekse de, temelde uygulanması gereken tek bir plan mevcuttur. Bu planı kısaca fazlara ayırarak dört teknik aşamada incelemek yerinde olacaktır (European Crime Scene Examiners Basic Course Handbook, 2002). Suç mahalli incelemesi mantıksal bir sırada birbirini izleyen dikkatle düşünülmüş davranışları kapsayan zincirleme bir süreçtir. Suç mahalline varıldığında ilk iş yaralılarla ilgilenilip şüphelinin yakalanması olsa da olay yerinin korumaya alınması da derhal yerine getirilmesi gereken bir sorumluluktur. Olay yerinde önemli deliller bulunabileceğinden suç mahallinin korumaya alınmasıyla delil niteliğindeki nesnenin zarar görmemesi sağlanmış olur. Delilin yerinin tespit

edilmesi, kayıtlara geçirilmesi ve toplanmasının dışında suç mahalleri kriminal olayın canlandırılabilmesinde dedektife yardımcı olur. Olaya karışanların hareketleri ve yerleri mahallin detaylı incelenmesiyle anlaşılabilir. Bir suç mahallinin gerçek boyutları yanıltıcı olabilir; çoğu aslında göründüklerinden çok daha büyüktür. Suç mahallerinin çoğu kapalı mekanlar olsa da açık alanlardaki suç mahalleri de her tür yabancı maddenin delillere bulaşması ve kontrolü kaybetme riskinden dolayı ayrıca zorluk yaratır (Gilbert, 2000). Delil maddelerinin tespit edilmesi soruşturma sürecinin önemli bir parçasıdır. Yazı yazmak, işaret ya da sayı çizmek, bir kişinin adının baş harfleri ya da bir kanıt maddesi üzerindeki diğer bir bireye has bazı tanımlayıcı işaretler bu madde için gözlem zincirini başlatır (O'Connor, 1999). Suç mahallinde fiziksel delil için arama yapılması kapsamlı ve sistematik olarak yapılmalıdır. Soruşturmacı, suçun gerçeğe uygun ve saptırılmamış şekilde yeniden canlandırılması için eğitimi ve deneyimine dayanarak hiçbir delile tepeden bakmamalı ve bunları atlamamalıdır (Saferstein, 1998).

Olay yeri incelemesi; meydana gelen adli bir olayın aydınlatılması amacıyla olayın meydana geldiği yer ile olayla bağlantılı olan diğer yer veya yerlerde, olayın faili, olay yeri ve mağdur arasındaki ilişkinin net olarak tanımlanabilmesi için hukuka uygun olarak, yetki verilmiş olan birimlerce çeşitli bilimsel, teknik yöntem ve metotlar kullanılarak yapılan, olaya yönelik adli inceleme ve delil toplama işlemidir. Suç işleme yöntemlerindeki gelişmeler, adli kolluk birimlerinin belirli konularda uzmanlaşmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle; olay yeri incelemesinde ve bulgu toplamada, özel eğitim almış görevlilere ihtiyaç vardır. Bu bağlamda; özellikle ölüm, yaralama ve ırza geçme gibi tıbbi değerlendirmeye gerek duyulan olaylarda, bilirkişi olarak mutlaka en az bir adli tıp uzmanının bulunması ve olay yerinde bulunabilecek suç delillerinin adli tıp uzmanı ve konu ile ilgili diğer uzmanlar tarafından incelenmesi gerekir. 01.06.2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren "Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği"nin "Olay Yeri İnceleme" başlıklı 9'uncu maddesinde; "Suç işlenen yerlerde, sebep ve sonuç ilişkisini ortaya koyacak delillerin aranması, bulunması ve el koyulması için geliştirilmiş bilimsel ve teknik araştırma işlemlerinin, herkesin girip çıkabileceği kamuya açık alanlarda yapılması için bir emir veya karar gerekmez. Birinci fıkrada belirtilen yerler dışındaki olay yeri inceleme işlemleri, 7'nci madde uyarınca hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde de Cumhuriyet Savcısının, Cumhuriyet Savcısına ulaşamadığı hallerde ise konut, işyeri ve kamuya açık olmayan kapalı alanlar dışındaki yerlerde kolluk amirinin yazılı emri üzerinde gerçekleştirilir" hükmüne yer verilmiştir (Gültekin,2011).

2.9. Olay Yeri İncelenmesinin Amacı

Olay yeri incelemesi esnasında olay yerinde delil olabilecek her türlü iz, emare, bulgu vs. toplanır. İlk aşamada elde edilen her şey bulgudur. Bu aşamada bulgu henüz hukuki olarak delil niteliği taşımaz. Zira olayın çözümüne yönelik olarak olay yerinde rastlanan her nesne olayla bağlantılı olmayabilir. Elde edilen bulgunun olayla herhangi bir şekilde bağlantısının tespiti halinde, o bulgu artık delildir. Olay yeri incelemesinin en önemli amacı; mağdur – olay yeri – fail arasındaki üçgeni kuracak maddi delilleri ortaya çıkarmaktır. Bu dinamik bölgedeki ilişkilerin sağlanması, suç analizini etkiler. Bu nedenle; işlenen suçun aydınlatılması ve adli mercilerin doğru karar vermesini sağlamak amacıyla olay yeri belgelendirilir. Olay yeri incelemesinin amacı, 5 N 1 K formülü ile de özetlenebilir. Yani ne, nerede, ne zaman, nasıl, neden ve kim sorularının en kısa zamanda ve en doğru şekilde cevaplandırılmasına çalışılır (Gültekin, 2011). Suç mahallinin incelenmesinde başlıca motivasyon, delillerin tespit edilmesidir. Delil açıkça ortada olabileceği gibi hemen göze çarpmayabilir. Şüphelinin suç mahallinde bıraktığı ya da buradan aldığı veya suçla ilgili olabilecek herhangi bir madde ya da eşya delil olarak kabul edilir (Gilbert, 2000). Bir soruşturmada suç mahallinin düzgün incelenmesi ve doğru şekilde belgelenmesi en önemli birincil aşamadır. Olay mahallini belgelemek için ele geçirilen notlar, fotoğraflar ve çizimlerle birlikte ele geçirilen deliller soruşturma boyunca müfettiş için bir yardım kaynağı ve el atında hazır bulunan bir referans olur. Daha da önemlisi müteakip suç takibata ve sivil harekete temel oluşturur (O'Connor, 1999). Suç mahallinde geriye bırakılan fiziksel delil, suçu çevreleyen ve olan olayların canlandırılmasında çok önemli rol oynar. Delilin meydana gelen her olayı tarif etmemesine rağmen, bunlar şahitler ve/veya şüphelilerin ifadelerini destekleyebilir veya bunlar ile çelişebilir. Fiziksel delilden elde edilen bilgiler, jüriye ip uçları yaratabilir ve suçun canlandırılmasını teyit edebilir. Fiziksel delilin toplanması ve dokümantasyon, canlandırmanın temelidir (Saferstein, 1998).

2.10. Olay Yeri İncelenmesinin Önemi

Olay yeri incelemesi; soruşturma evresinin ilk ve en önemli basamağı olup, olaya müdahale eden ilk ekipten başlayarak olay yeri incelemesi sonucu rapor hazırlanmasına kadar geçen her adımda çok titiz ve özenli davranılması gereken bir işlem sürecidir. Zira hayatta birçok hatanın telafisi mümkün olduğu halde, olay yerinde yapılan hatanın veya hataların asla telafisi yoktur. Çünkü olay yerinde;

suçlunun/suçluların olay yerine nasıl geldiğini, suçu nasıl işleyerek olay yerinden ne zaman ve nasıl ayrıldığını gösteren ipuçları, bulgular mutlaka vardır ve suçlu/olay yeri/mağdur ilişkisini aydınlatabilmek için buradaki bulguların bozulmadan, değiştirilmeden, yerine sahteleri konulmadan korunması, kaydedilmesi, toplanması ve laboratuvara gönderilmesi gerekir. Kaldı ki; bilgi ve delillerin toplanmasında en önemli basamak, olay yerinin korunması ve ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir. Ayrıca olay yerinin krokilerinin çizilmesi, görüntülenmesi ve fiziksel delillerle ilgili bilgilerin kaydedilmesi, delillerin kaybolmasını engelleyeceği gibi olayın tekrar değerlendirmesine olanak sağlayacaktır. Dolayısıyla olay yeri incelemesinin, adli olayların aydınlatılmasında olan önemi nedeniyle gerek bu birimde çalışan görevlilerin gerekse elde edilen delillerin incelenmesi ve rapora dökülmesi işleminde görev yapan personelin, işlerinin uzmanı ve görevlerinin hassasiyetinin farkında olmaları gerekir. Olay yeri incelemesine katılan birimlerin hatalı tutumları, olay yerinin korunamaması ve incelemenin tam olarak yapılamaması, olay yeri incelemesi yapan elemanların bilgi eksikliği ve aralarındaki koordinasyonsuzluk nedeni ile gerek yurtiçinden gerekse uluslararası alanda ülkemizin çeşitli ithamlara ve tazminat davalarına maruz kalması, olay yeri incelemesinin önemini vurgulaması açısından yeterlidir. O halde; delillerin hukuka uygun bir şekilde toplanması, gerekli inceleme ve analizlerin zamanında yapılması ve bunun rapora yansıtılması, adaletin gerçekleşmesi adına soruşturma evresi için vazgeçilmez bir çalışma olup, bu da ancak ve ancak doğru bir olay yeri incelemesi ile mümkündür (Gültekin, 2011).

Kriminal soruşturmalarda suç mahalli, olayın çözülmesi ya da çözülmesine yardımcı olunmasında önemli potansiyel taşır. Her suç mahallinde keşfedilmeyi bekleyen ipuçları vardır. Her polis memurunun, bir asırdır deneme yanılma yoluyla geliştirilen uygun suç mahalli metodolojisini kullanması başarılı ve tutarlı delillerin ortaya çıkarılmasıyla sonuçlanacaktır. Bir kriminal soruşturma sırasında neden suç mahalline odaklanmanın son derece önemli olduğu, Amerika Birleşik Devletleri'nde görevli bir Başhakimin şu sözleri en iyi şekilde özetlemektedir: “Bastığı her yer, dokunduğu, bıraktığı her şey bilmeden de olsa şüpheliye karşı sessiz delil olarak hizmet edecektir. Yalnız parmak izleri ya da ayak izi değil saç telleri, kıyafetinden düşmüş iplik parçaları, kırdığı cam bardak, üzerindeki ya da bıraktığı kan veya meni, bunların hepsi ve daha fazlası şüpheliye karşı sessiz tanıklardır. Bu unutmayan delildir. O anın heyecanına kapılıp kafası karışmaz, gerçek delildir. Fiziksel delil yanlış olamaz, yalancı tanıklık etmez, tamamen yok olamaz. Yalnızca

yorumlanmasında hata yapılabilir. Bu delilin değerini, onu bulmak, incelemek ve anlamakta yetersiz kalan insan faktörü düşürür” (Gilbert, 2000). Şüphelilerin derhal ele geçirildiği olaylarda bile suçun motifleri ile şartları da zaten belli iken, fiziksel delilin kapsamlı şekilde en kısa zamanda aranılması gerekmektedir. Bunun o zaman gerekli görülmemekle yapılmaması, ihmal suçlamalarına veya soruşturma makamının davada çözüm olacak “delili bilerek örttüğü” suçlamalarına yol açabilir (Saferstein, 1998).

2.11. Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin Görevleri

Olay yeri incelemesi konusunda uzman personelden oluşan ekip, olay yeri inceleme ekibidir. Olay yerinin incelemesini ve araştırmasını yapmak, soruşturma ekibi ve uzman birimlerle bilgi alışverişinde bulunmak, delilleri tespit etmek, toplamak ve muhafaza etmek, ön değerlendirmelerde bulunmak ve ilgili yerlere göndermek, olay yeri inceleme ekibinin başlıca görevleri arasındadır. Olay yeri inceleme uzmanları, ilk ekibin ve soruşturma ekiplerinin o ana kadar edindiği bilgilerden yararlanarak olay yeri merkezini, olay yerinin yakın ve geniş çevresini gözlemler, koruma alanlarını gerekli olduğu takdirde yeniden belirler ve iç/dış korumayı sağlar, olay yerinin genişletilmesine veya daraltılmasına karar verir ve olay yerinin korunduğundan emin olunca çalışmasına başlar. Olay yeri incelemeci, olay yerinde bulunmayan bilim adamlarının gözü kulağıdır. Dolayısıyla bu kişiler, araştırmacı bir yapı ve adli bilimlerle ilgili geniş bilgilere sahip olmalıdırlar. Olay yeri inceleme ekibi; olay yerinde kanun ve yönetmelikler çerçevesinde inceleme, araştırma ve delil toplama işlemlerini yapan, alanında uzman personelden oluşur. Bu uzman personelin başlıca görev alanları ise, parmak izi inceleme, patlayıcı madde, kimya, biyoloji, balistik ve adli tıptır.

Olay yerinde yapılan inceleme işlemlerini ana başlıklar halinde kısaca özetleyecek olursak;

- Olay yerine varış ve olayla ilgili ilk bilgilerin alınması, görgü tanıklarından olayla ilgili yeterli ve doğru bilgi toplanması, olay yerinin ve olay yerinden kaçış yollarını da içine alacak şekilde geniş bir çevrenin güvenlik şeridi ile çevrilmesi ve çevrilen bu bölgeye ekip dışındaki görevlilerin, meraklı izleyicilerin, basın mensuplarının ve aile üyelerinin girişinin engellenmesi, bu doğrultuda olay yerindeki tüm yetkisiz, izinsiz resmi olan ve olmayan kişilerin uzaklaştırılması,

- Olay yeri ve çevresinin gözlemlenmesi, anlatılanlarla olay yeri arasında uygunluk olup olmadığını anlamak açısından olay yerinin dikkatlice incelenmesi,
- Olay yerinde delil olarak değerlendirilebilecek bulguların ve izlerin tespiti,
- Olay yerinin ilk haliyle genel olarak fotoğraf ve video çekiminin yapılması,
- Olay yerinde bulunan delillerin numaralı olarak genel, bulunduğu alan tespitine yönelik (yakınındaki diğer deliller veya eşyalarla birlikte) yakın çekimlerinin fotoğraf ve video ile yapılması,
- Delillerin usulüne uygun olarak ve dikkatli bir şekilde toplanması ve paketlenmesi, fiziksel delillerde olduğu gibi dijital delillerin tespiti, toplanması ve korunması ile laboratuvara taşınmasında özen gösterilmesi,
- Toplanan delillere paralel olarak alınması gereken kişi veya kişilerden mukayese örneklerinin alınması,
- Olay yerinin krokisinin çizilmesi,
- Olay gece olsa dahi gün ışığında bölgenin bir kere daha incelenmesi,
- Olay yerinde yapılan tüm işlemlerin yazılı olarak yer aldığı olay yeri inceleme raporunun düzenlenmesidir (Gültekin, 2011).

Delillerin daha iyi şekilde işlenmesi durumunda, davaların başarıyla çözülmesinde artış sağlanacağına şüphe yoktur. Araştırmaların sonuçlarına göre, olay yerindeki önemli delillerin %10'nun altındaki kısmı emniyet personeli tarafından tespit edilip işlenmektedir. Bunun sonucu olarak, olayların önemli bir bölümü, uzmanlaşmış olay yeri incelemesindeki eksiklik nedeniyle kayba uğramaktadır (Gilbert, 2000). Özel eğitimli delil toplama teknisyenleri suç mahalline gönderilmelidir. Giderek artan sayıda suç laboratuvarları ile polis makamları, delilin elde edilmesi konusunda 24 saat boyunca hizmet verecek ve kriminal soruşturmacılara yardımcı olacak eğitimli “delil teknisyenleri”ne ihtiyaç duymaktadırlar. Bu teknisyenler, laboratuvar personeli tarafından suç mahallinden ilgili fiziksel delilin tanınıp toplanması için eğitilmektedirler. Bunların ellerinde delilin daha sonraki/gelecekteki bilimsel muayene imkanını verecek tüm gerekli takım ve avadanlıklar bulunmaktadır (Saferstein, 1998). Suç mahalli boyutları belirlendikten ve alan korumaya alındıktan sonra zincirleme bir süreç başlar. İlk

aşama, sınırlı bir araştırma ile fotoğrafların çekilmesi ve taslakların çizilmesiyle bulunanların kaydedilmesini kapsar. Suç mahalli fotoğrafları olay yerini gerçekçi bir şekilde yansıtmak için gereklidir. Fakat taslak çizimler de, fotoğraflarda verilemeyecek kesin ölçüleri göstermesi bakımından önemlidir. Delillerin bulunabilmesi için alanın tamamının aranması gerekir. Profesyonel bir arama çalışmasında suç mahalinin detaylı aranabilmesini sağlayacak bir arama yönteminin yanısıra personelin çok ciddi organizasyonu ve kontrolü de gerekmektedir. Deliller suç mahali içinde bulunduğundan her nesnenin adli bütünlüğünün korunmasına özen gösterilmelidir. Delil zinciri veya nezaret zinciri olarak da tabir edilen bir süreçte dedektifler sonraki adli takibatlarda delilin ilk bulunduğu zamanki yeri ve durumuyla ilgili bilgilere ulaşabileceklerinden emin olabilmelidirler. Deliller bulunduğu uygun şekilde işaretlenmeli ve bir delil toplama odasına konulmalıdır. Bu işlem sırasında delillerin zarar görmemesi için çok dikkatli davranılmalıdır (Gilbert, 2000).

2.12. Olay Yeri İnceleme Ekiplerinin İncelemekle Sorumlu Olduğu Olaylar

İl Emniyet Müdürlükleri Kimlik Tespit ve Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin 12'nci maddesine göre; "Şubedeki olay yeri inceleme ekipleri aşağıda belirtilen olaylarda olay yerini araştırmak ve incelemekle görevli, yetkili ve sorumludur":

- a) Kasten öldürme, intihar ve diğer şüpheli ölüm vakaları,
- b) Kimliği belirsiz ceset veya toplu mezar incelemeleri, felaketlerde kimlik tespiti,
- c) Kasten yaralama, silahla meydana gelen olaylar,
- d) Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı,
- e) Yağma, hırsızlık,
- f) Bombalama ve patlama olayları,
- g) Şüpheli yangın ve kundaklama,
- h) Mala zarar verme,
- i) Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence,
- j) Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma,
- k) Ölümle sonuçlanan faili meçhul trafik kazaları,
- l) Cumhuriyet Savcısı tarafından talep edilen diğer suçlar.

Nitelikli suçlarda olay yeri inceleme ; Terör, kaçakçılık ve örgütlü suçlar ile asayişe müessir diğer nitelikli suçlarda, delil araştırma, delil tespiti ile kayıt ve dokümantasyon amacıyla olay yeri incelemesi yapılabilir. Terör, kaçakçılık ve asayiş soruşturma birimleri tarafından, mevzuata uygun olarak, konut, işyeri, araç ve diğer kapalı yerlere yapılan operasyon sonrasında, bu yerlerde birinci fıkra uyarınca soruşturma biriminin talebi üzerine olay yeri incelemesi yapılır. Bu maddede belirtilen işlemler için gerekli olan hukuki prosedür, soruşturma birimleri tarafından yerine getirilir. Olay yeri yeterince güvenli hale getirilmeden olay yeri inceleme işlemine başlanmaz. Elde edilen bulgu ve deliller, olay yeri inceleme tutanağı ile birlikte soruşturma birimine teslim edilir. Delillerin teslimi için hazırlanan protokolde, soruşturma birimine teslim edilen bulgu ve delillere hangi laboratuvar incelemesi yapılacağı ve delillerin nereye gönderilmesi gerekeceği belirtilir.

Bomba ve patlama sonrası olay yeri inceleme; Bomba veya patlama olaylarında delil araştırma, delil tespiti ve delil toplama işlemleri, olay yeri inceleme uzmanları ile bomba uzmanlarınca koordinasyon ve işbirliği içerisinde gerçekleştirilir, Patlama olayları sonrasında patlamanın etkisini gösterdiği bölge, bomba uzmanları tarafından kontrol edilerek güvenli hale getirilir. Güvenli hale getirilen bölgede olay yeri incelemesi, bomba uzmanları ile birlikte yapılır, Hazırlanan tutanak, olay yeri incelemesine refakat eden bomba uzmanlarıyla birlikte imza altına alınır, toplanan deliller tasnif edilerek, incelenmek üzere ilgili laboratuvarlara gönderilir (Egm, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği/2008).

2.13. Ülkemizde Olay Yeri İnceleme

Olay yeri inceleme süreci, polisin veya kırsal kesimlerde jandarmanın olaydan haberdar olmasıyla başlar. Bu aşamadan sonra olay yerine en yakın ekip, buraya intikal edip olay yerini ve olayı gözlemleyip olayın mahiyetine göre ilgili, sorumlu ve uzman birimlere haber verir. Bu ekibe (hangi birime ait olduğu önemsizdir) ilk ekip denir. İlk ekibin olay yerinde üstlenmiş olduğu görev çok önemlidir. İlk ekip, devam eden olaya müdahale eder, yaralı varsa yaralıların hastaneye sevkini sağlar, yangın ve benzeri durumlarda çevre tedbirini alıp ilgili birimlerin intikalini sağlar, bomba şüphesi olan durumlarda çevreyi olağan uzaklara kadar insan ve araç trafiğinden arındırıp gerekli önlemleri alarak uzman ekibin intikalini sağlar. Olay yerinde şüpheli veya şüphelilere yönelik edinilen eşkâl, araç

plakası ve muhtemel kaçış yönleri gibi bilgileri ilgili birimlere en kısa zamanda bildirir, olay yeri çevresini şerit veya benzeri bir yardımcı materyalle çevirir, olay yerine dışarıdan (yetkisiz, ilgisiz, uzman olmayan) birinin müdahalesini engeller. Olay yerine müdahale edecek, burada gerekli incelemeleri yapacak birimler ve kişilerin dışında olay yerine hiç kimse girmemeli ve herhangi bir müdahalede bulunmamalıdır. Olay yerinde Cumhuriyet Savcısı, olay yeri inceleme uzmanları ve soruşturmacı birimden bir amir veya görevli, kendi açılarından çalışmalarını yürütürler (Kaygısız, 2005). Olay yerine intikal eden olay yeri inceleme ekibi, ilk etapta olay yerine intikal eden ilk ekipten olay ve olay yeriyle ilgili ilk bilgileri alır.

Olay yerinde herhangi bir kimsenin müdahalede bulunup bulunmadığı inceleme ve sonraki süreçte önemlidir. Uzman ekip gelmeden önce devam etmekte olan olaya müdahale eden ilk ekip, olay yerine gelip buradaki yaralı ile ilgilenen doktor veya hemşire, mahiyetine göre olay yerinde bir şekilde faaliyette bulunmuş kimseler; olay yerindeki muhtemel delillerin yerlerini değiştirmiş, delilleri olay yerinden başka bir yere taşımış veya olay yerine daha sonradan farkında olunmadan delil olarak değerlendirilebilecek, kendilerinden bazı materyaller bırakmış olabilirler. Bu açıdan olay yeri inceleme işlemleri başlamadan bu tür bilgilerin mutlaka öğrenilmesi gerekir (Learning for Life, 2003). Olay yeri inceleme ekibi, ilk etapta olay yerinde gözlem yaparak hareket tarzına karar verir. Olay yerinin ilk halinin kamera ve fotoğraflarla tespitini yapar. İnceleme başlar ve olay yerinin mahiyetine göre (açık alan, kapalı alan) seçilen uygun inceleme dikkatli ve hassas olarak gerçekleştirilir. Bu aşamada olay yeri inceleme personeli, her türlü ihtimale açık olmalı ve kendisini, akla gelebilecek kesin ve ön yargılardan uzaklaştırmalıdır. İnceleme esnasında olay hakkında, deyim yerindeyse bin bir türlü senaryo olabileceği değerlendirilip buna göre hareket edilir. Olay yerinde delil olabilecek bulgular numara verilerek uzak ve yakın plan fotoğraf ve kamera çekimi yapılır. Toplanan deliller usulüne uygun olarak olay yerinden alınıp paketlenerek ilgili birime gönderilir. Bu aşamadan sonra olay yeri inceleme biriminin işlemlerinin bittiği düşünülse de aslında buraya kadar yapılan işlemler olay yeri inceleme biriminin yaptığı işlemlerden yalnızca bir bölümüdür. Olay yerinden toplanan deliller mahiyetine ve inceleme konusuna göre; parmak izi inceleme ve araştırması için, Olay Yeri inceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü Vücut İzi Geliştirme Büro Amirliğine; DNA, kimyasal ve benzeri incelemeler için, Kriminal Daire Başkanlığı'na bağlı Kriminal Şube Müdürlüğü Laboratuvarları veya Jandarma

Kriminal Laboratuvarı gibi farklı birimlere gönderilir. Buralardan elde edilen sonuca göre faile yönelik araştırmalar başlar. Hatta açılan davada mahkemenin görülmesi sırasında hâkim veya tarafların isteğine bağlı olarak Adli Tıp Kurumu'nun ilgili birimlerinde de incelemeler yapılabilir (Yükseloğlu, Özcan ve Ceylan, 2008).

2.14. Olay Yeri İncelenmesinde Karşılaşılan Sorunlar

Cumhuriyet Savcılarının Karşılaştığı Sorunlar: Olay yeri incelemesinde Cumhuriyet Savcılarının karşılaştığı sorunları başlıca şöyle özetleyebiliriz:

- Olay yeri fotoğraflarının dosya içerisinde gelişigüzel yerleştirilmesi,
- Olay yerinde tutulan ve el yazısıyla yazılan bazı tutanakların okunamaması ve konuşma diliyle yazılması,
- Kriminalistik çalışmalarda yeterli düzeyde standardizasyonun olmayışı ve birimler arasında koordinasyon eksikliği,
- Kişisel bilgi ve becerilerin ön plânda tutulması ve başarının kurumsal anlamda standarda bağlanmasından ziyade personelin kişisel yeteneğine bağlı olması,
- Delillerin muhafaza edileceği yerlerde ve nakillerinde sorunlar yaşanması,
- Olay yeri inceleme dosyalarına daha özenli bakılması ve gerekiyorsa bu konuda, diğer kolluk birimleri ile eş güdüm içinde hareket edilmesi,
- “Hırsızlık” ve “Konut Dokunulmazlığını İhlâl” suçları bakımından çizilen olay yeri basit krokilerinde müştemilata yer verilmemesi,
- Olay yerine ilk varan kolluk kuvvetinin olay yerini muhafaza altına almaması,
- Toplanan delillerin nitelendirilmesinde karışıklıklara neden olunması,
- Olay yeri inceleme ekibi bulunmayan ilçelerdeki olaylara müdahalede yaşanan zaman kaybı nedeniyle delillerin kaybolması, niteliğinin değişmesi ve bunun doğal sonucu olarak bir kısım dosyaların faili meçhul sınıfına girerek daimi aramaya alınması,
- Olay yeri inceleme birimi araçlarının bir kısmının araziye uyumlu olmamaları,
- Jandarma olay yeri inceleme birimlerinin mesai saatleri ve günleri dışında dahi resmi kıyafet giyme zorunluluğu bulunması nedeniyle belirtilen zamanlarda olay yerine geç intikal etmeleri ve bu durumun da delillerin kaybına neden olması,

- Olay yeri inceleme birimlerinde görev yapan personelin nöbetlerinin düzenlenmesinde daha dikkatli davranılması ve olaya müdahale ederken yorgun ve uykusuz görev yapmalarının önlenmesi,

- Emniyet ve jandarma olay yeri inceleme birimlerinin farklı yerlerde kurs görmeleri nedeniyle tecrübe ve birikimlerini birbirleri ile paylaşamamaları,

- Gelişen bilim ve teknolojinin sonucu olarak suçların sayısının ve çeşidinin arttığı, suçluların suçu işlerken ve delilleri karartırken bu teknolojik gelişmelerden yararlandıkları gerçeğinden hareketle, olay yeri inceleme birimlerinin de kendilerini çağın gereklerine uygun bir şekilde geliştirmeleri gerektiği ancak iş hacminin fazla olmadığı küçük yerlerde olay yeri inceleme birimlerinin görevleri dışında başka görevlerde görevlendirilmeleri nedeniyle kendilerini yeterince geliştirememeleri,

- Olay yeri incelemesi ve delil toplama faaliyetinin önemine binaen, yeni teknolojik gelişmeler de dikkate alınarak belirli aralıklarla Cumhuriyet Savcılarına ve kolluk birimlerine yönelik olay yeri incelemesi, delil toplama ve adli tıp konularında bilgilendirme faaliyetlerinin yapılması, bu çerçevede karşılıklı fikir alışverişine başvurulması,

- Olay yeri inceleme birimlerinde görev yapan personelin soruşturmanın gizliliği ilkesinden hareketle olaya, olayda kullanılan suç aletlerine, olayın meydana geliş şekline, ölümlü olaylarda cesedin klasik (sistematik) otopsi için Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'na gönderildiği durumlarda cenazenin gönderiliş şekline ilişkin dedikoduvari konuşmalara tevessül etmeleri.

Adli Kolluk Görevlilerinin Karşılaştıkları Sorunlar: Olay yeri incelemesinde adli kolluk görevlilerinin karşılaştıkları sorunları başlıca şöyle özetleyebiliriz:

- Her ilçede olay yeri inceleme birimlerinin olmaması nedeniyle diğer ilçelere gitmek zaman alacağından delillerin kaybolması ihtimalinin bulunduğu, olayların aynı zamanda olması durumunda da olaya müdahalenin geciktiği, hava ve iklim şartları da göz önüne alındığında delillerin kaybolma ihtimalinin mevcut olması,

- Adliye teşkilatı bulunmayan ilçelerde meydana gelen olaylarda, olay yeri incelemesi işlemlerinin ifasında gecikmelere sebebiyet verildiği,

- Olay yeri inceleme ekiplerinin yeterli malzeme ile desteklenmesi gerektiği, keza; başka ilçeden gelen olay yeri inceleme ekiplerinin olay yerinin bulunduğu mahalde emniyet ve jandarma kadrosunun yetersiz olmasından dolayı olay yerinin ve olay yerinde bulunan delillerin muhafazasında zorluklarla karşılaşmaları,

- Olay yerinde elde edilmesi muhtemel iz ve materyallerin iyi muhafaza edilememesi,

- Zamanında kolluk kuvvetlerine bilgi verilmemesi,

- Olay yeri inceleme birimlerinin olay yerine gelmeden önce, adli kolluk görevlileri tarafından olay yerinde yeterli güvenlik önlemlerinin alınmaması, yaptıkları her şeyi kayıt altına almamaları, olay yerine sıkça girip çıkmaları, mağdurların olaya ilk müdahale esnasında veya olay yerine gittiklerinde olayın verdiği heyecan veya panikle, bilinçli veya bilinçsizce olay yerinde bulunacak ve olayı aydınlatacak delillerin bozulmasına ve özelliklerini kaybetmesine neden olmaları,

- Olaya ilk müdahale eden kolluk görevlilerinin bazen olay yerini ve olay yerinde bulunan materyalleri değiştirdikleri gözlenmiş olup, bunu yapmamaları ve eldiven, bone, galoş vb. malzemeler kullanarak çalışmalarını, şüpheli, mağdur ve tanıkları aynı yerlerinde muhafaza etmeleri, olay yerinde Cumhuriyet Savcısı, katip, doktor, hizmetli dahil tüm görevlilerin ve vatandaşların bir şey yiyip içilmemesini sağlamakta güçlük çektikleri ve hatta kendilerinin dahi olay yerinde sigara içtikleri, izmarit ve yiyecek bıraktıkları ve olay yerine girerek olay yerinin orijinalliğini bozdukları, olay yeri inceleme ekiplerinin çalışma usullerinin bilinmemesinden dolayı bazı Cumhuriyet Savcılarının olay yerinin güvenliği konusunda titiz davranmamaları,

- Olay yeri incelemesinin süresinin meydana gelen olayın özelliğine göre farklılık gösterdiği, olay yeri inceleme ekipleri olay yerine girip olaya müdahale etmeden inceleme süresinin yaklaşık olarak ne kadar sürebileceğini tahmin edememekle birlikte, inceleme esnasında da değişik durumlarla da karşılaşabildikleri, ilgili kanun gereği olay yeri incelemesinin Cumhuriyet Savcısının sözlü veya yazılı talimatı ile yapılmakta olduğu, bu nedenle verilen inceleme izinlerinde veya talimatlarında bu hususların da göz önünde bulundurulması gerektiği,

- Nöbetçi Cumhuriyet Savcısı ile yapılan görüşme tutanaklarında (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m. 161/3), olay ile ilgili olarak olay yeri incelemesinin yapılmasının istenildiğinin özellikle Cumhuriyet Savcısı tarafından bildirilmesi,

- İnceleme esnasında dikkatin dağılmaması ve sağlıklı sonuca ulaşabilmek için olay yeri inceleme konusunda teknik uzmanlığı bulunmayan amir konumundaki

görevliler tarafından teknik konularda müdahale, yönlendirme ve eleştiri yapılmaması,

- Laboratuvarlara gönderilen bulguların sonuçlarının gecikmesinden olay yeri inceleme birimlerinin sorumlu tutulmaması,

- Fotoğraf masraflarının ödenmesi konusunda sorunlar yaşanması,

- Ölü muayenesi işlemlerinin görüntülenmesi görevi verildiğinde, bazı Cumhuriyet Savcılarının fotoğraf ve kamera bilirkişisi olarak kayıtlara geçtikleri, bazı Cumhuriyet Savcılarının ise bu hususu dikkate almadıkları, bu konuda bir standardın bulunmadığı,

- Bazı Cumhuriyet Savcılarının olay yeri inceleme birimlerinden yetkilerinin üzerinde iş istedikleri (biyolojik numune alınmasını istenmesi gibi), bazı Cumhuriyet Savcılarının da tehdit, kazaen yaralanma ve mala zarar verme gibi basit, teknik bilgi ve beceri gerektirmeyen olaylarda olay yeri inceleme birimini talep ettikleri,

- Kolluk kriminal laboratuvarlarının akredite olmaları nedeniyle istediği zorunlu belgeleri düzenleme veya onaylama konusunda bazı Cumhuriyet Savcılarının isteksiz davrandıkları,

- İş yoğunluğu nedeniyle Cumhuriyet Savcısının olay yerine gidemediği bazı durumlarda verdiği sözlü talimatları yazılı hale getirmede sorunlar yaşandığı,

- Kolluğun veri tabanlarının (parmak izi, balistik gibi) ayrı olması nedeniyle sadece bir kollukta arşiv araştırmasının yaptırılması nedeniyle soruşturmanın eksik kalması, mukayese amaçlı bulunması gereken parmak izi veya olay yerinde elde edilen bazı bulgu ve belgelerin incelenmesi amacıyla alınması esnasında vatandaşın zorluk çıkarması,

- Olay yeri inceleme biriminin olay yerine hareket etmeden önce olay hakkında yeterince bilgilendirilmemesi,

- Olayın aydınlatılmasında kullanılması gereken malzemelerin yetersizliği (ıstampa, fotoğraf makinesi, delil torbaları gibi),

- Olay yerinde görev yapan ilk ekip ve diğer personelin, kendi aralarında ve birbirleri ile iletişimsiz ve koordinesiz bir şekilde çalışmaları,

- Cumhuriyet Savcılarının bazı önemli ve nitelikli olaylarda olay yerine gitmemeleri,

- Cumhuriyet Savcılarının olay yeri inceleme birimi ile ilk ekip arasındaki görev yetki ve sorumluluk konusundaki farklı yapılarından tam olarak haberdar olmamaları,

- Olay yerindeki tuvaletlerin, lavaboların ve olay mahallinin temizlenmesine müsaade edilmesi, olay yerindeki eşyaların yerlerinin değiştirilmesi ve kullanılması, (Gültekin, 2011)

2.15. Olay Yeri İncelemede Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Çözüm Önerileri

Olay yeri incelemesinde Cumhuriyet Savcılarının ve adli kolluk görevlilerinin karşılaşmış oldukları sorunları başlıca özetledikten sonra, bunların çözümüne yönelik önerileri de şöyle sıralayabiliriz:

- Fotoğraflar, video kayıtları, krokiler ve tutanakların olay yerinin kaydedilmesi için kullanılan dört yöntem olduğu ve bunların her birinin diğerini destekleyici özelliğe sahip olduğu gerçeğinin bilinmesi ve bu doğrultuda hareket edilmesi,

- Olay yeri fotoğraflarından sadece önemli olanların numaralandırılarak dosya içerisinde olayın seyrine uygun yerleştirilmesi, bunun yanında olay yerinin fotoğraflarının değişik ve uygun açıdan, yeterli sayıda ve dikkatlice çekilmesi,

- Olay yerinde güvenlik kamerası varsa kamera kayıtlarının derhal muhafaza altına alınması,

-Suç eşyası için kriminal bir inceleme gerekiyorsa adli emanete alınmadan Cumhuriyet Savcısı talimatı ile doğrudan kримinale gönderilmesi,

- Olay yeri inceleme büro amirliklerinin yapılanmasının tekrar gözden geçirilerek her ilçede olay yeri inceleme birimlerinin bulunması, bunun mümkün olmaması halinde mobilize olmuş olay yeri inceleme birimlerinin sayısının artırılması ve bu birimlerin 5–6 ilçe yerine en fazla 2–3 ilçeye görevlendirilmelerinin temini,

- Olay yeri inceleme birimlerinin faaliyetleri, çalışma şekilleri ve delil toplamaları ile ilgili olarak hem vatandaşın hem de bu işle alakadar olan tüm birim görevlilerinin bilgilendirilmeleri,

- Olay yeri inceleme dosyalarına daha özenli bakılması ve gerekiyorsa diğer kolluk birimleri ile harekete geçilerek eş güdüm içinde hareket edilmesi,

- “Taksirle Yangına Neden Olma (Genel Güvenliğin Taksirle Tehlikeye Sokulması)” suçlarında, 5237 sayılı TCK'nin 171'inci maddesinin unsurlarının oluşup oluşmadığının rapora yansıtılması,

- Olay yeri incelemesi konusunda uzmanlaşmış olay yeri inceleme birimlerinin ve personel sayısının yeterli sayıya ulaştırılması,

- Özellikle adli bilişim alanında uzmanlık yapacak kişilere, kurulacak ya da yetkilendirilecek bir sertifikasyon merkezi tarafından gerekli eğitim çalışmalarının tamamlanarak yeterlilik sertifikası verilmesi ve sertifika verilen kişilerin gelişen teknolojiyi takip edebilmeleri için olanaklar sağlanması,

- Olay yerine ilk varan kolluk kuvvetinin (ilk ekip) olay yerini muhafaza altına alarak, olay yeri inceleme ekibi dışında herhangi bir kimsenin olay yerine girmesine izin vermemesi,

- Zamanla niteliğini kaybetmesi ihtimali olan ya da olayın özelliğine göre ilk anda toplanması gereken delillerin öncelikle ve dikkatli bir şekilde toplanması,

-Toplanan delillerin delil torbalarına konularak üzerlerine etrafı, özelliği, nereden, kimden alındığı ve tarih yazılarak delilin nitelendirilmesi, delil karışıklıklarına neden olunmaması,

- Olay yeri inceleme birim araçlarının araziye uyumlu, teknolojik gelişmelere uygun olmaları ve araç içerisinde ihtiyaç duyulan tüm malzemelerin bulunması gerektiği,

- İnternet ortamı üzerinden işlenen bilişim suçlarının soruşturulması ve bu suçlara özgü delil toplama işlemleri konusunda personel yetiştirilmesi ve yetişmiş personelden taşradaki bilişim alanında işlenen suçların çözümünde de yeterli düzeyde yararlanılması gerektiği,

- Olay yeri incelemesinin sadece parmak izinden ibaret olmadığı, olayın niteliğine ve özelliğine göre diğer delillerin de titizlikle koruma altına alınarak özel torbalarda usulüne uygun toplanılması,

- Olay yeri inceleme birimlerinin olay yerinde kullanmış oldukları fotoğraf, CD ve kamera masraflarının adliye bütçesinin “Bütçe Giderleri ve Ödeme Emirleri Cetveli”ndeki 03.5 (Kovuşturma gideri) kaleminden ödenebileceği, (Zira 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 324 ve devamı maddeleri gereğince, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla devlet hazinesinden yapılan her türlü harcamalar yargılama giderlerinden sayılır ve cezaya veya güvenlik tedbirine mahkum edilmesi halinde, bütün yargılama giderleri sanığa yüklenir)

- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin 27.07.1998 ve 02.09.1998 tarihli kararlarında; kolluğun etkin bir olay yeri incelemesi yapmaması gerekçesiyle devletimizin toplam 66.000 (altmışaltıbin) sterlin ödemeye mahkum edildiği ve her konuda olduğu gibi başarının yolunun eğitimden geçtiği hususu göz önünde bulundurularak, geleceğin hukukçularını yetiştiren hukuk fakültelerinde “Olay Yeri

İncelemesi” dersinin “Kriminoloji” gibi seçimlik ders olarak öğrencilere verilmesi, bunun mümkün olmaması halinde Türkiye Adalet Akademisi’nde eğitim gören adaylara olay yeri inceleme dersinin hem teorik hem de pratik olarak verilmesi ayrıca teknolojik ve bilimsel gelişmelere paralel olarak olay yeri inceleme biriminin olaya müdahale etmeden önceki süreçte görev alacak olan ilk ekip ve soruşturma ekibinin belirli aralıklarla meslek içi kurs, eğitim ve seminerlerden geçirilmesi, bu eğitim ve seminer çalışmalarına 5188 sayılı “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun”un “Özel Güvenlik Görevlilerinin Yetkileri” başlıklı 7’nci maddesinin j bendi ile 07/10/2004 tarihli ve 25606 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”’in “Suça El Koyma” başlıklı 16’ncı maddesi hükümleri dikkate alınarak, özel güvenlik görevlilerinin de katılımının sağlanması,

- Aynı zamanda adli kolluk amiri sıfatı da bulunan Cumhuriyet Savcılarının olay yeri incelemesi, olay yeri inceleme ekibi ve görevleri, delil toplama ve değerlendirme şekilleri gibi konularda belirli aralıklarla bilgilendirilmeleri ve adli kolluk görevlileri ile Cumhuriyet Savcılarının karşılıklı olarak fikir alışverişlerinde bulunmaları, suçla ve suçlularla mücadelede eş güdüm içinde hareket etmeleri hatta zaman zaman bir araya gelerek geniş katılımlı toplantılarla genel durum değerlendirmeleri yapmaları,

- TAKBİS ve MERNİS örneklerinde olduğu gibi olay yeri inceleme birimleri ve kriminal laboratuvarlarla Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) bağlantısının kurulmasının ve entegrasyonun sağlanmasının muhabereyi hızlandıracağı,

- Kriminoloji, adli bilişim ve olay yeri incelemesi gibi konularda, UYAP kullanılmak suretiyle hakimlerin ve Cumhuriyet Savcılarının interaktif eğitim uygulamaları ile gelişen teknolojiyi takip etmeleri sağlanarak daha donanımlı hâle getirilmeleri,

- Olay yerinin tespitine yönelik olarak yapılan ve “Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı” olarak adlandırılan tutanakta; olayın türü ile olayın yeri, tarihi, olay yerine hareket ve varış saati ile kimlerin nasıl ve ne ile olay yerine gittiğinin belirtilmesine, olay yerinde bulunan mağdur ve tanık kimlik ve beyanlarının yazılmasına, inceleme sırasındaki hava ve ışık şartlarının not edilmesine, olay yerinin krokisinin çizilmesine, delillerin numaralandırılmasına, video – kamera ve fotoğraf çekimlerinin yapılmasına, suç iz ve delillerinin mahiyetinin ve bunların nerede

bulunduğunun özellikle belirtilmesine, incelemenin bittiği tarih ve saat ile incelemede görev alan personelin isim ve imzalarına yer verilmesine dikkat edilmesi,

- Mevcut olay yeri inceleme raporlarının yazımında, içeriğinde ve formatının oluşturulmasında standardizasyonun sağlanması,

- Olay yeri incelemesine ilişkin tüm veri tabanının ve bilgi işlem ağının birleştirilmesi, gelişen teknolojiye uygun bir arşiv sistemi ile olay yeri incelemesi sonuçlarının arşivlenmesi,

- Olay yeri incelemesinin tanıtımının hem ilgili adli ve idari birimlere hem de halka yapılmak suretiyle farkındalık oluşturulması, bu doğrultuda yazılı ve görsel basında programlar ve yazı dizileri yayımlanması sağlanmalıdır. Ancak bu yapılırken, halkı bilinçlendirelim derken kötü niyetli kişilere de yol gösterme ve taktik öğretme ihtimali göz ardı edilmemelidir (Gültekin, 2011).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE'DE MEVCUT KRİMİNAL POLİS HİZMETLERİ

3.1. Kriminal Polis Dairesi Başkanlığı

Başkanlığın görevi, adli ve idari soruşturmaların çözümüne ışık tutacak, bilimsel teknik ve yöntemlerle elde edilerek incelenen her türlü bulgu ve delilin değerlendirilmesi sonucunda, suç ve suçlunun tespit ve ispatını sağlayarak adaletin gecikmeden yerine gelmesine hizmet etmektir. İlk kriminalistik uygulamaları, tüm dünya tarihinde olduğu gibi ülkemizde de suçluların tasnifini kolaylaştıran antropometrik çalışmalar ile beraberinde gelişen parmak izlerinin tasniflenmesi ve değerlendirilmesi çalışmalarına dayanmaktadır.

Antropometri sistemi ilk olarak 1899'lu yıllarda İstanbul'da "Zaptiye Nezaretinde" kullanılmaya başlanmıştır. Şehrin asayiş ve güvenliğinden sorumlu olan kadılar, güvenliği sağlamak için ikamet yerinden ayrılan, başka şehirlere gideceklerine belge vermekte ve bu belgeleri deftere kaydetmekteydiler. Şehirlerine gelen yabancılardan da bu tür belge istenmekte, deftere kişinin belirgin özellikleri (kör, topal, esmer vb.) yazılmakta, böylece kişinin eşkali belirlenmekteydi. Dünyada ilk olarak kriminalistik uzmanı Alphonse Bertillon (1853-1914) tarafından geliştirilen ve Antropometri olarak adlandırılan bu alan, bireyler veya gruplar arasında, anatomi, coğrafi bölge ve meslek grupları gibi çeşitli faktörlerden kaynaklanan farklılıkları ve benzerlikleri saptayarak daha geniş insan kitlesine uygun tasarımlar yapma imkânı sağlayan, basit ama kullanışlı bir ölçüm sistemi üzerine kurulmuştur. Antropometri uygulamalarını kullanılan ilk kriminalistik incelemeler arasında saymak mümkündür. Aynı yıllarda Viyana Parmak İzi Dairesi'nce kullanılan parmak izleri de değerlendirilmeye başlanmış, ancak 31 Mart Vakası'nda ki ayaklanma ile on senede alınan binlerce parmak izi kaybolmuştur. Daha sonra parmak izlerinin ülkemizde tekrar kullanılışı 1910 yılında Macar asıllı Müslüman mülteci Yusuf Cemil Bey'in İstanbul'da başlattığı çalışmalarla yeniden ivme kazanmış; sonrasında İstanbul'da "Daktiloskopi Dairesi" adında bir birim kurularak bu konudaki çalışmalar sistemli bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Sonraki yıllarda parmak izi teknikler polis okullarının müfredatına ilk teknik ders olarak alınmış,

Polis Akademisi'nin (önceki ismi ile Polis Enstitüsü) açılmasıyla birlikte öğrencilerin teknik yönden bilgi ve görgüsünün artırılması amacıyla 1938 yılında küçük çapta bir "Kriminalistik Laboratuvarı" kurulmuş ve günümüzün Kriminal Polis Laboratuvarları'nın temeli atılmıştır. İlk zamanlarda sayıları az olan öğrencilerle laboratuvar çalışmaları yapılmıştır. Bu uygulamalarda öğretmen ile asistanlar bizzat çalışmış ve öğrenciler uygulamaları izleyebilmiştir. Daha sonraki yıllarda öğrenci sayısının ve ekspertiz iş yoğunluğunun artması nedeniyle, seçilen enstitü mezunu yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi ile meşgul olunmuştur. II. Dünya Savaşı sırasında, İsviçre'den getirilen uzman Prof. Mösyö Payod, bugünkü anlamda Kriminal Laboratuvarı'nın kurucuları olan Ahmet SÖYLEMEZ, Bahattin KIRMAN, Bedir TANG ve Emin GÜVEN gibi ülkemizin kriminalistik alandaki ilk uzmanlarının yetiştirilmesinde büyük katkılar sağlamışlardır. Almandada "Suç" manasına gelen "Kriminal" kelimesi o dönemde Türkçeye girmiş ve "Kriminal Polis Laboratuvarı" isminin de temelini oluşturmuştur. 24 Şubat 1942 yılında Ankara'daki Alman Büyükelçisi Von Popen'e yapılan suikast girişimi sırasında ele geçen silahın kazınmış olan seri numarası, hidroklorik asit uygulanarak görünür hale getirilmiştir. Bu olay kriminalistik alanında yapılan çalışmaların tanıtılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamış, o günden bu yana hızla artan bir tempo ile polis birimlerince ve adli makamlarca talep edilen kriminalistik hizmetler gelişerek devam etmiştir (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>, Erişim 24/12/2013).

08.05.1964 tarih ve 11698 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Polis Kriminalistik Laboratuvarı Teknik Hizmet Yönetmeliği" ile ekspertiz raporları tanzim edilmeye başlanmış, böylece adli laboratuvar olma özelliği de kazanmıştır. Artan bir ivme ile laboratuvar hizmetlerinin başarılarla ulaşması neticesinde; kriminalistik alanda dönemin ihtiyaç ve şartlarına göre hizmet veren, 1962' den beri kurulu bulunan İstanbul ile 1972' den beri kurulu bulunan İzmir Laboratuvarları FBI'dan alınan örnekler doğrultusunda çeşitli cihaz ve aletlerin alımı ile donanımsal ve teknik anlamda takviye edilmiş, ayrıca bazı Laboratuvar çalışanları Amerika Birleşik Devletlerine ihtisasa gönderilerek bilgi ve tecrübelerinin artırılması sağlanmıştır.

Kriminalistik laboratuvarı için gerekli cihaz ve aletler ile yetişmiş uzman temini neticesinde, balistik ve sahtecilik konuları ile ilgili isabetli ekspertiz raporlarının hazırlanması, laboratuvarın iş hacmini günden güne artırmış, zamanla yeni ve yetişmiş personel ihtiyacı baş göstermiştir. Bu nedenle, kriminalistik

laboratuvarı 1967 yılında, Emniyet Sarayının bir katında bulunan 5. Şube ile birleştirilmiş ve Kriminal Polis Laboratuvarı, Polis Enstitüsünden tamamen ayrılmıştır (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>, Erişim 24/12/2013).

28.11.1974 tarihli onay ile Emniyet Genel Müdürlüğü merkez kuruluş şemasında yer alan, 28.09.1976 tarihli onay ile yeniden düzenlenen ve Asayiş Hizmetleri Daire Başkanlığı'na bağlı bir şube olarak faaliyet gösteren "Laboratuvar ve Tetkiki Hüviyet Şubesi"nin emniyet hizmetleri içerisindeki önemi göz önüne alınarak muhtelif illerde bulunan (İstanbul-İzmir) laboratuvarlara personel araç ve gereç bakımından destek sağlayabilmek, aynı zamanda ilgili birimlerle koordinasyon sağlanarak daha verimli ve etkin bir şekilde hizmet yürütebilmek amacıyla, genel müdürlük makamına bağlı olarak 01.03.1977 günlü onay ile "Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı" olarak yeni bir yapıya kavuşturulmuştur.

3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nun 21.01.1991 tarih ve 3518 sayılı kanunla değişik 16. maddesine istinaden alınan 29.11.1993 tarihli bakan olurlarıyla yürürlüğe giren "Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Dairesi Başkanlığı ve Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" ile kuruluş, görev ve çalışma esasları düzenlenmiştir. Ayrıca, 9 Ocak 1998 tarih ve 23225 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 97-10460 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Kriminal Polis Laboratuvarının ve uhdelerindeki 7'şer şube müdürlüğünün kuruluşu yapılmış, 20.05.1998 tarihli Bakan onayı ile Kriminal Dairesi Başkanlığı ve bağlı Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüklerinin kuruluşu tamamlanmıştır. Artan ihtiyacı karşılamak, daha hızlı ve verimli hizmet verebilmek için dört ilimizde daha bölgesel hizmet vermek üzere Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri kurulmuştur. Laboratuvarlarımız bünyesinde biyoloji, balistik, kimya, belge, iz, ses, görüntü, data ve antropoloji konularında hizmet veren uzmanlık alanları bulunmaktadır.

Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri sırasıyla; 1962 yılında İstanbul (ilk kuruluş) 1972 yılında İzmir, 1979 yılında Adana, 1981 yılında Samsun, 1983 yılında Diyarbakır, 1985 yılında Erzurum, 1997 yılında Bursa, 2001 yılında Antalya, 2003 yılında Kayseri ve 2004 yılında Ankara olmak üzere toplam 10 ilimizde bağlı bölgelerine hizmet vermektedirler.

Olay yeri inceleme hizmetleri; yukarıda da bahsedildiği üzere, 1910 yılında Macar asıllı Müslüman Yusuf CEMİL isimli bir parmak izi uzmanının İstanbul'da başlattığı çalışmalarla hız kazanmış; aynı yıl İstanbul'da "Daktiloskopi Dairesi" adı

ile kurulan bir birim olarak bilimsel ve sistematik anlamda faaliyet yürütmeye başlamıştır. Binlerce sanık ve suçlunun parmak izleri alınıp Henry-Galton sistemine göre sınıflandırılmış ve formüle edilerek ilk parmak izi arşiv sisteminin temelleri atılmıştır. Arşivin kurulmasından sonra parmak izi mukayeseleriyle suçlular tespit edilmeye başlanmıştır. 18.01.1918 tarihinde İstanbul Tahtakale’de bir sabuncu mağazasında, Murat isimli bir bekçinin öldürülmesi olayında katilin olay yerinde bulunan bir parmak izinden tespit edilerek yakalanması sağlanmıştır. (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>,Erişim 24/12/2013)

Faili meçhul olayların çözülmesine katkısı görülen parmak izi, Meşrutiyetin ilanından sonra açılan Beyrut, Erzurum ve Bağdat illerindeki polis okullarında da okutulmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde de parmak izleri kursları devam etmiş ve taşra birimlerinin eğitim ihtiyacı karşılanarak ülke çapında parmak izi büroları açılmaya başlanmıştır. “Fen ve Neşriyat Bürosu” olarak 1930 yılından itibaren faaliyetini sürdüren bu birim Asayiş Şube Müdürlükleri bünyesinde “Teknik Büro Amirliği” olarak hizmet vermekte iken, 1996 yılında “Kimlik Tespit ve Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğü” olarak faaliyete geçmiştir. Merkez teşkilatında da Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinde faaliyet yürüten Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü hizmet ettiği alan bakımından laboratuvar hizmetleri ile paralellik arz etmekte olduğundan, bu iki birimin hizmetlerinin ayrı ayrı yürütülmesinin meydana getirdiği güçlükler Başkanlık makamlarınca değerlendirilmiş ve sonucunda 04.11.2003 tarih ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nün onayları ile Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlükleri Asayiş Daire Başkanlığı bünyesinden ayrılarak Kriminal Dairesi Başkanlığı’na bağlanmıştır. O günden bu yana Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı çatısı altında hizmet yürütmektedir.

İl ve Merkez birimlerimiz hizmet bölümlerinin çalışma esas ve usullerine ilişkin 01.08.2008 tarihinde yayımlanan “Emniyet Genel Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği” ne göre hizmet vermektedir.

Kuruluşundan itibaren parmak izinin çalışma alanları;

1850-1910 Antropometri ve parmak izi çalışmaları,

1910-1931 İstanbul’da Daktiloskopi Dairesi,

1931-1970 Emniyet Umum(Genel) Müdürlüğüne bağlı 5. Şube,

1970-1980 Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı Polis Laboratuvarları,

1980-2003 E.G.M. Asayiş Dairesi Başkanlığı,

2003'den bu yana Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde bulunmaktadır.

Bomba İmha ve İnceleme Birimi; ilk defa 1976 yılında fiilen faaliyetlerine başlamıştır. 24.10.1979 tarih ve Bakan oluru ile patlayıcı maddelerle ilgili suç delillerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi yönünde, bilimsel ve teknik çalışmaların sağlıklı yürütülmesi ve ilgili birimlerle koordinasyonun sağlanması bakımından Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde "Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü" olarak kurulmuştur. 18.03.2002 tarihinde "Emniyet Genel Müdürlüğü Bomba İmha ve İnceleme Birimleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği"nin yürürlüğe girmesi ile Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde" Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü" adını almıştır. 1999'dan bu yana Gölbaşı yerleşkesinde bulunan eğitim ve hizmet binasında merkez birim olarak hizmetlerine devam etmektedir. Kriminal Dairesi Başkanlığı 2002 yılında Avrupa Adli Bilim Enstitüleri Ağı'na (ENFSI) üye olmuştur. Emniyet Teşkilatı hizmetlerinin daha verimli ve etkin gerçekleştirilmesine yönelik olarak çalışmalar kapsamında, 07/11/2013 tarihli Bakan Onayı ile Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında yer alan "Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığı" ismi "Kriminal Dairesi Başkanlığı" olarak değiştirilmiştir (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>,Erişim 24/12/2013).

3.1.1. Ar-Ge Şube Müdürlüğü

Araştırma ve Geliştirmenin kısaltılmışı olan "Ar-Ge" OECD (İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı) tarafından bilgi dağarcığını artırmak amacıyla sistematik olarak sürdürülen yaratıcı çalışma ve bu bilginin yeni uygulamalar yaratmak için kullanılması" olarak tanımlanmıştır. Araştırma ve geliştirme üç ana bölümden oluşur:

- 1- Temel Araştırma: Yeni bilgi ve anlayışın elde edilmesi amacıyla girişilen çalışmalardır.
- 2- Uygulamalı Araştırma: Temel araştırma sonuçlarından yararlanma olanaklarını belirlemek veya belirli amaçlara ulaşabilmenin yeni yol ve yöntemlerini saptamak amacıyla yürütülür.
- 3- Deneysel Geliştirme: Yeni veya önemli ölçüde, iyileştirilmiş malzeme, araç, mamul, üretim süreçleri, sistemler veya hizmetler ortaya koyabilmek amacıyla bilimsel bilginin kullanımındır

Ar-Ge'nin önemi; Değişen ve gelişen dünyada her hizmette olduğu gibi kamu hizmetlerinde de vatandaş memnuniyeti ön plandadır. Bu sebeple vatandaşa daha iyi hizmet verebilmek adına güvelik alanında Kriminal Polis Laboratuvarları Daire

Başkanlığı olarak; ulusal ve uluslararası bütün suçlarla bilimsel olarak mücadele etmede soruşturma birimlerine yardımcı olmak ve adli bilim alanında en iyi hizmeti vermek nihai hedeftir. Bu hizmetleri verirken de değişen teknolojileri yakalamak ve geliştirmek gereklidir. Bu sebeple Ar-Ge faaliyetleri büyük önem arz etmekte ve hizmet kalitesinin artırılmasına yardımcı olmaktadır (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/ARGE-Sb.aspxErişim,24/12/2013>).

3.1.2. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü

Birim ilk defa 1976 yılında fiilen faaliyet göstermeye başlamış, 24.10.1979 yılında alınan kuruluş onayı ile “Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü” adı ile resmi olarak faaliyetlerine devam etmiştir. 18.03.2002 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü Bomba İmha ve İnceleme Birimleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'nin yürürlüğe girmesiyle Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü adını almıştır. 1999 yılında Gölbaşı'nda yaptırılan halen faaliyet yürüttüğümüz Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü eğitim ve hizmet binasına taşınmıştır. Bomba İmha ve İnceleme birimlerinin temel görevi, yeri tespit edilmiş el yapımı bombaları etkisiz hale getirmek ve el yapımı bombalar üzerinde ekspertiz işlemleri gerçekleştirmektir. Bu görevlerin yanı sıra, patlama sonrası olay yeri inceleme çalışmaları, ihbar edilen şüpheli paketlerin kontrolü, bomba arama köpekleri ile icra edilen arama faaliyetleri, gerektiğinde yüksek riskli operasyonlarda giriş ekiplerine yardımcı olmak amacıyla patlayıcı madde kullanımı, teşkilat ve diğer güvenlik birimlerin ihtiyaç duydukları “el yapımı bombalar ve güvenlik tedbirleri” konulu bilgilendirme eğitimlerinin düzenlenmesi birimin görevleri arasında yer almaktadır. Patlama olayları, patlayan bombanın türüne, içerisindeki patlayıcı maddenin cinsine ve miktarına, patlama yerine (açık arazi, bina içi, taşıt ve benzeri) ve diğer çevre şartlarına bağlı olarak farklılıklar gösterir. Bundan dolayı da patlama sonrasında bombanın oluşturduğu hasar, bıraktığı iz ve maddi delillerin çok çeşitlilik arz etmesi nedeniyle, olay yerinin incelenmesi ve delillerin toplanması azami dikkat, bilgi ve sabırla çalışmayı gerektirir (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Destek-Sb.aspx,Erişim> 24/12/2013).

Kriminal analiz ve incelemelerin müspet sonuç vermesi, mevcut bütün delillerin olay yerinden usulüne uygun bir şekilde ve yeterli miktarda tasnif edilerek toplanmasına ve sonrasında ambalajlanarak gönderilmesine bağlıdır. Bilhassa patlama sonrası, kullanılan patlayıcı maddenin cinsinin analiz sonucu

belirlenebilmesi için, alınacak örneklerin patlama merkezi ile patlamaya maruz kalan cisimlerin ayrı ayrı ve özellikle elde edilen diğer malzemeler ile karıştırılmadan gönderilmesine önem verilmelidir. Ülkemiz genelinde meydana gelen bomba olayları ile ilgili arşiv ve irtibat kayıtları Başkanlığımız, Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğünce tutulmaktadır. Bu kayıtlar taşra teşkilatında görev yapan bomba uzmanlarının göndermiş oldukları evrak ve bilgiler sayesinde oluşturulmaktadır.

Meydana gelen sansasyonel bomba olaylarının ya da birbirleri ile irtibatlı bomba olaylarının tek elde toplanıp değerlendirilmesi son derece önemlidir. Bu sebeple illerde meydana gelen bomba olayları ile ilgili bilgiler ivedilikle Başkanlık Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğüne aktarılmalı, burada geçmişte yaşanmış olayların verileri ile mukayeseli olarak değerlendirilmesi yapılarak en seri şekilde ilgi makamlara bilgi olarak arz edilmesi gerekmektedir.

Bomba Bilgi Merkezine polis sorumluluk alanındaki tüm bomba olaylarına ait verilerin iletilmesi, ülkemizdeki bombalı saldırıların nasıl şekillendiği, yeni kullanılan ateşleme mekanizmalarının hangi eğilimler sergilediği, envantere alınması gereken müdahale teçhizatlarının neler olması gerektiği, bomba uzmanlarına verilecek olan eğitimlerin hangi konularda detaylandırılması gerektiği, müdahale yöntem ve kategorilerinin neler olacağını gibi konularda ışık tutmaktadır (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Bomba-Sb.aspx> Erişim,24/12/2013).

3.1.3. Destek Şube Müdürlüğü

Görevi Daire Başkanlığı bütçesini hazırlamak, ödenekleri takip etmek ve bütçe ile ilgili işlemleri yürütmek, Daire Başkanlığına tahsis edilen cari ödeneklerle piyasadan ve resmi dairelerden karşılanacak her türlü mal hizmet ve yapım işlerine ilişkin işlerini yürütmek, Kamu İhale Kanununun 3'ncü maddesinin (e) bendinde sayılan kurum ve kuruluşlardan yapılacak her türlü satın alma işlemlerini gerçekleştirmektir. Ayrıca, personelin yurtiçi maaş ve özlük hakları ile ilgili tüm tahakkuk işlemleri, yurtiçi geçici ve sürekli görev yollukları ile yurtdışı geçici ve sürekli görev yollukları, yurtiçi ve yurtdışı tedavi giderleri ile tedavi yollukları ile ilgili işlemleri gerçekleştirmek, personelin hizmete ilişkin ulaşım ihtiyaçlarını karşılamak ve servis hizmetlerini yürütmek, 4645 sayılı "Emniyet Genel Müdürlüğüne Ait Araç, Gereç, Mal ve Malzemelerin Satış, Hibe Hak ve Hurda Durum ve İşlemleri İle Hizmet Satışına Dair Kanun" kapsamında yapılan test

ücretinin ilgili saymanlığa yatırılması karşılığında "Balistik Atış Testi ve Patlama Testleri" yapmaktır.

Yapılan Hizmet satışıyla ilgili firmadan istenilen evraklar;

- 1- Yapılacak olan testle ilgili firma talep yazısı
- 2- Ticaret Sicil Gazetesi
- 3- İmza Sirküleri
- 4- Yetki Belgesi
- 5- Firma Kaşesi
- 6- Ayrıca Mevzuatla verilen diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir.
(<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Destek-Sb.aspx>,Erişim 24/12/2013)

3.1.4. Kalite ve Performans Şube Müdürlüğü

Avrupa Birliği uyum çalışmaları kapsamında, Türk Polis Teşkilatının adli kapasitesinin artırılmasına yönelik olarak yürütülen faaliyetler sonucunda; Kriminal Polis Laboratuvarları Müdürlükleri'nde kalite yönetim sistemi kurulması için 2007 yılında Daire Başkanlığımıza bağlı "Kalite ve Performans Yönetimi Şube Müdürlüğü" kurulmuştur. Kalite ve Performans Yönetimi Şube Müdürlüğü, Laboratuvar Müdürlükleri'nde uygulanacak olan kalite yönetim sistemini kurma ve sistemi işletmenin yanı sıra, Olay Yeri İnceleme ve KPL Müdürlüğü personeli çalışmalarının daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve personel performansının değerlendirilebilmesine imkan verecek TÜBİTAK KAMAG-1007 Arge projesinde birimler arasında koordinasyonu sağlamaktadır.

Şube, yıllık olarak düzenlendiği Hizmet ve Personel Memnuniyet anketleriyle de verilen hizmetin daha etkin hale getirilmesinde üst yönetimi bilgilendirmektedir.

1- Faaliyet Gösterilen Konular

Kalite ve Performans Yönetimi Şube Müdürlüğü, Daire Başkanlığımızın faaliyet ve hizmetlerine yönelik Kalite Yönetim Sistemi çalışmalarında;

- Laboratuvar Müdürlüklerinin TS EN ISO/IEC 17025 standardı gerekleri kapsamında TÜRKAK Akreditasyon çalışmalarını yürütmek,

- İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinin TS EN ISO/IEC 17020 standardı kapsamında Akreditasyon için gerekli hazırlık çalışmalarını ilgili birimlerle koordineli olarak devam ettirmek,

- TS EN ISO/IEC 17024 nolu standardın kapsamının Daire Başkanlığına bağlı birimlerde uygulanabilirliğine ilişkin çalışmaları ilgili birimlerle koordineli olarak yürütmekle görevlidir.

Ayrıca Şube Müdürlüğü, Başkanlığı bağlı birimlerde (KPL Laboratuvar Müdürlükleri ile İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinde) Performans Yönetimine ilişkin çalışmalarda ise;

- Daire Başkanlığına bağlı birimlerde (KPL Laboratuvar Müdürlükleri ile İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinde) hizmete ilişkin performans yönetimine imkan tanıyan çalışmaları yürütebilmek amacıyla TÜBİTAK tarafından desteklenen “Kriminal Laboratuvar Hizmetleri için Elektronik Performans Yönetimi Destekli Öğrenen Organizasyon Yapılandırması” isimli proje çalışmalarını yürütmekte ve konularla ilgili bilgi ve belgeleri dosyalamaktadır.

2- Bağlı Büro Amirlikleri

- Kalite Yönetim Büro Amirliği: Ulusal ve uluslar arası standartlarda, Daire Başkanlığımıza bağlı birimlerde uygulanan kalite standartlarının yerine getirilmesini sağlamak ve bu standartların denetleyicisi kurumlar ile kurumumuz arasındaki ilişkileri koordine etmek ile görevlidir.

- Kalibrasyon İşlemleri Büro Amirliği: Daire Başkanlığımıza bağlı birimlerde kullanılan teknik cihazların bakım, onarım ve kalibrasyonlarının yapıp yapılmadığını kontrol etmek ile görevlidir. (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Kalite.aspx> Erişim 24/12/2013)

3.1.5. Katem Şube Müdürlüğü

Suç ve suçlularla mücadelede adli bilimlerin yeri ve önemi her geçen gün katlanarak artmaktadır. Pozitif bilimlerin, adli soruşturmalarda etkin bir şekilde kullanılması soruşturma ve yargılama süreçlerini olumlu yönde etkilemekte ve adaletin tecellisine çok önemli katkılar sağlamaktadır. Kriminal Daire Başkanlığı bu bilinç ve sorumlulukla, mevcut insan kaynaklarını ve teknolojik alt yapısını etkin bir şekilde kullanmak suretiyle suçla mücadeledeki azmini kararlılıkla sürdürmektedir. Kriminal Araştırma ve Teknik İncelemeler Eğitim Şube Müdürlüğü (KATEM), Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuvarları Dairesi Başkanlığı bünyesinde yer alan, olay yeri inceleme ve kriminalistik alanlarında eğitim faaliyetleri yürüten eğitim birimidir. Meydana gelen bir suç sonrasında olay yeri incelemesi ile başlayıp laboratuvar incelemelerine kadar devam eden süreçte görev

yapan uzmanların temel ve geliştirme eğitimleri modern eğitim yöntemleriyle sürdürülmektedir. Adli Bilimler alanlarında ihtiyaç duyulan uluslararası eğitim işbirliğinin etkili ve verimli bir şekilde sürdürülebilmesi öncelikli hedefler arasındadır. Bu amaç doğrultusunda 2005 yılından itibaren toplam 23 ülkeye 16 farklı konuda eğitim verilmiş olup bu eğitimlere 1441 yabancı uzman iştirak etmiştir. AGİT, UNODC, İİT ve TİKA gibi ulusal ve uluslararası kuruluşlarla birlikte yürütülen eğitimlerle birlikte, ikili işbirliği anlaşmaları çerçevesinde yürütülmektedir. Şube bünyesinde, eğitim hizmetlerinin tek bir elden yürütülmesini sağlayarak, Daire Başkanlığına bağlı birimlerde görev yapan personelin dünya standartlarında, kaliteli hizmet vermelerini gerçekleştirmek amacıyla hizmet edilmektedir. Söz konusu eğitim merkezinde; adli olaylarda olay yerinin incelenmesi, olay yerinden elde edilen bulguların analizi ile diğer adli bilimler alanında ulusal ve uluslararası kapsamda temel ve ileri düzey eğitimler gerçekleştirilmektedir. Uluslararası eğitimler; ülkemiz ile ikili güvenlik işbirliği anlaşması imzalayan ülkelerin kanun uygulayıcısı birimlerine yönelik olarak düzenlenmektedir. Türkiye'nin taraf olduğu çok uluslu kuruluş ve organizasyonlar ile ülkemizin güvenlik işbirliği anlaşması imzaladığı ülkelerin kanun uygulayıcı birimlerine yönelik eğitim programları ile beraber konferans ve seminerlerde düzenlenmektedir (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Kalite.aspx> Erişim 24/12/2013).

3.1.6. Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü, merkez ve taşra birimlerinde ilgili büro hizmetlerinin aksatılmadan yürütülmesi ve geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapmak ve gerektiğinde birimler arasında koordinasyon sağlamak, olay yeri inceleme ve kimlik tespit hizmetlerini geliştirmek amacıyla, teknolojik yenilikleri takip etmek ve hizmete adaptasyonunu sağlamak, taşra birimlerinin faaliyetlerini incelemek, değerlendirmek, yönlendirmek, personel ve teknik malzeme ihtiyaçlarının tespiti ve temini için çalışmalar yapmakla görevlidir. Bununla birlikte, olay yeri inceleme ve kimlik tespit branşlı personelin meslek standartlarına göre seçilmesini sağlamak, personelin branşa aktarılması, branştan ayrılması ve branştan çıkarılması ile ilgili işlemlerini yürütmek, personelin atama ve yer değiştirme ön planlamalarını hazırlamak, teftiş ve denetleme raporlarında tespit edilen aksaklık ve eksikliklerin giderilmesini sağlamak diğer görevleridir. Biyometrik veriler ile ilgili sistemlerin geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak,

verilerin muhafazası ve saklanması işlemlerini yürütmek, bu konuda ilgili birimlerle koordine kurmak, veri tabanlarının yönetimini ve kontrolünü sağlamak, kişisel verilerin korunması ve saklanması ile ilgili gereken tedbirleri almak, performans ölçme ve değerlendirme sonucunda tespit edilen ihtiyaçları veya eksiklikleri, gerektiğinde mahalline giderek gözlemlemek, araştırmak, tespit etmek ve gerekli tedbirleri almak, satın alınması gereken cihaz ve malzemelerin şartnamelerini hazırlamak, ihale sürecini takip etmek, satın alımı yapılanların muhafazasını ve dağıtımını sağlamakta Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü'nün görevleri arasındadır (Egm, Olay Yeri İnc.ve Kim.Tes.Birimleri Yönetmeliği/2008).

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü'nün görevleri arasında şunlar da yer almaktadır;

- İlgili Şube Müdürlüğü ile koordineli olarak, merkez ve taşra birimlerinde görevlendirilecek uzman personel ihtiyacını karşılamak üzere temel eğitim kursları düzenlemek,

- Eğitim birimleri ile koordineli olarak hizmet içi eğitim planlamalarını yapmak, kurslara katılacak personelin niteliklerini belirlemek, ulusal ve uluslararası toplantı, seminer, konferans, sempozyum gibi etkinlikler düzenlemek ve bu etkinliklere merkez ve taşra birimlerinden personelin katılımını sağlamak,

- Herhangi bir kaza, suç veya afet sonrası, kimliklendirme işlemleri için ilgili adli veya mülkî makamlarca görevlendirme yapılması halinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile koordine kurarak kimlik tespit çalışmalarını yürütmek,

- Görev alanına giren konularla ilgili düzenlenen ulusal ve uluslararası toplantı ve faaliyetlerde kurumu temsil etmek,

- Toplumsal yaşamın ve teknolojinin gelişimine ve değişmesine bağlı olarak mevzuatın günün koşullarına uyarlanması için gerekli çalışmaları yapmak,

- Görev alanına giren konularda tereddütlü konuları ve talepleri inceleyerek sonuçlandırmak, uygulamada birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yürütmek,

- Mevzuat değişiklik teklifleri ile mevzuat tasarıları hakkında görüş bildirmek,

- Şube Müdürlüğünün görev alanına giren konularda, ilgili kuruluşlarla işbirliği ve araştırmalar yaparak plan, program ve stratejiler geliştirmek,

- Yetkili makamların talebi halinde fiilen olay yeri inceleme işlemlerini koordine etmek, ihtiyaç duyulan hallerde olay yerlerinde inceleme yapmak üzere uzman veya diğer teknik personel görevlendirmek,

- Hizmet alanı ile ilgili çözümü uzmanlık, özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularda bilirkişi olarak görev yapmak ve danışmanlık hizmeti vermek, hukukî ve teknik konularda görüş bildirmek,

- Hizmet alanı ile ilgili istatistiki verilere, gözlem ve değerlendirmelere dayalı faaliyet raporları hazırlamak,

Şube Müdürlüğüne Bağlı Büro Amirlikleri;

- İdari Büro Amirliği,

- İnsan Kaynakları Büro Amirliği,

- Olay Yeri İnceleme ve Strateji Geliştirme Büro Amirliği,

- Teknik Görüntüleme Büro Amirliği,

- Vücut İzi Geliştirme Laboratuvarı Büro Amirliği,

- Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirliği,

- Sistem Bakım ve İletişim Büro Amirliği,

- Felaket Kurbanlarını Kimliklendirme Büro Amirliği,

- Lojistik Planlama Büro Amirliği.

(Egm,Olay Yeri inc.ve Kim.Tes.Birimleri Yönetmeliği/2008)

3.1.7. Uzmanlık Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Kaliteli hizmet anlayışını geliştirmek ve verimliliği artırmak için İnsan Kaynakları ve Uzmanlık Hizmetleri olarak yapılanan şube, hem Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri hem de ilgili diğer birimler ile koordineli olarak çalışmalar yürütmektedir.

Büroları:

- İdari Büro Amirliği
- İnsan Kaynakları Büro Amirliği
- Uzmanlık Hizmetleri Büro Amirliği

İnsan Kaynakları Büro Amirliği, Kriminal branşlı personelin her türlü özlük işlemlerini, ihtiyaç duyulan personelin temini, atanması ve yer değiştirmesine yönelik ön planlamaları yapmaktadır. Ayrıca; personelin motivasyonunu artırmak amacıyla çeşitli sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlemektedir. Uzmanlık Hizmetleri Büro Amirliği; Kriminal Dairesi Başkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Kriminal

Polis Laboratuvarı Müdürlükleri arasındaki koordinasyonu sağlamakla görevlidir. Laboratuvarlar ile ilgili elde ettiği istatistikî verileri değerlendirerek, laboratuvarların personel ve cihazlarının ihtiyaç doğrultusunda planlanmasının yapılmasını sağlar. Laboratuvarlarda görev yapan uzman, asistan ve teknisyenlerin eğitim planlamalarının çağdaş insan kaynakları yönetimi çerçevesinde yapılması ve ulusal/uluslararası düzeyde çalıştay ve seminerlerin düzenlemesi görevlerini yürütmektedir. Ayrıca, laboratuvarların yürütmekte olduğu teknik ve bilimsel çalışmalar çerçevesinde kamu kurum/kuruluşları, tüzel kişilikler ve özel şahıslardan gelen şikayet ve bilgi talepleri şubemizce değerlendirilerek ilgili uzmanlık birimince gerekli ve uygun şekilde cevaplandırılmasını sağlamaktadır. Başkanlığımıza bağlı 10 Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüklerinde Ocak 2013 itibariyle; 201 uzman, 154 asistan ve 266 teknisyen personel hizmet vermektedir (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Uzmanl%C4%B1k-Sb.aspx>, Erişim 24/12/2013).

3.1.8. Kriminal Polis Laboratuvarları

Kriminal Polis Laboratuvarları, Merkez ve Bölgelerde Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı olarak ve İçişleri Bakanlığının onayı ile kurulur. Merkez Laboratuvarı, hizmet sahalarından en az birinde uzmanlığa sahip bir Daire Başkanı tarafından ve doğrudan genel müdüre bağlı olarak kurulur ve yönetilir.

Merkez Laboratuvarı Alt Birimleri;

- a) Balistik,
- b) Sahtecilik ve Patlayıcı Maddeler,
- c) Kimya,
- d) Ar-Ge Şube Müdürlükleri ve bağlı alt birimlerden teşekkül eder.

Şubeler, hizmet sahalarından en az birinde uzmanlığa sahip Şube Müdürlerinin yönetimi altında kurulur ve Daire Başkanlığına bağlı olarak hizmet yürütür.

Bölge Laboratuvarları; Bölge Merkezi olarak seçilen yerlerde; bulunduğu İl Emniyet Müdürü kadro derecesine eşit, hizmet sahalarından en az birinde uzmanlığa sahip bir Emniyet Müdürü yönetimi altında kurulur ve doğrudan Genel Müdürlüğe bağlı olarak hizmet yürütür.

Bölge Laboratuvarları Alt Birimleri;

- a) Balistik,
- b) Grafoloji ve Sahtecilik,

- c) Kimya,
- d) Patlayıcı madde; fiziki incelemeler,
- e) Teknik fotoğrafı, bölümlerinden teşekkül eder (EGM Merkez ve Bölge Kriminal Polis Laboratuvarları Teknik Hizmet Yönetmeliği).

Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri sırasıyla; 1962 yılında İstanbul (ilk kuruluş) 1972 yılında İzmir, 1979 yılında Adana, 1981 yılında Samsun, 1983 yılında Diyarbakır, 1985 yılında Erzurum, 1997 yılında Bursa, 2001 yılında Antalya, 2003 yılında Kayseri ve 2004 yılında Ankara olmak üzere toplam 10 ilimizde bağlı bölgelerine hizmet vermektedirler (<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>,Erişim24/12/2013).

Kriminal Polis Laboratuvarları (KPL), Türkiye çapında meydana gelen tüm olayları bilimsel yöntemlerle açığa kavuşturmak amacıyla bir daire başkanlığı ve on bölgesel nitelikte hizmet veren Laboratuvar Müdürlükleri ile adli ve idari görevleri yerine getiriyor. Vizyonu uluslararası alanda liderlik etmek olan KPL, daha iyi hizmet verebilmek için ekspertiz faaliyetleri dışında eğitim ve AR-GE faaliyetlerinde de bulunuyor. “Dünyanın en iyi Kriminal Laboratuvarı olmak” vizyonu ile hizmet veren KPL, ISO 17025 akreditasyonlarını alma çalışmaları çerçevesinde birçok projeye imza attı. Bilişim teknolojilerinin sunduğu kolaylığı kullanarak akreditasyon çalışmalarına temel oluşturmak ve laboratuvarlardaki bilgi birikiminin tek bir noktada toplanması ve paylaşılması amacıyla KPL bünyesinde Laboratuvar İş Akış Sistemi (LİAS) kurulmuş durumdadır. LİAS projesi bir kamu reformu çerçevesinde ele alınmış ve organizasyonun elektronik devlet yapısına geçmesi için hazırlanmıştır. Bu projeyi “Suça karşı bilimsel mücadelede gelecek biziz” sloganıyla başlatan KPL, yapılan ekspertiz çalışmalarını daha hızlı ve güvenli olarak verebilmektedir. Kriminal Polis Laboratuvarlarının kuruluş gayesi olan ekspertiz işlerinin ana unsuru olan bulgu ve delillerin kayıt altına alınması, izlenebilir ve denetime açık bulunması, olayların yorumlanması, birleştirilmesi ve ilişkilendirilmesi, bulgu ve delillerin rotasyon işlemine alındığında takibi ve delil zincirinin sağlanması ile gerektiğinde hızlı bir şekilde geçmişe yönelik arama ihtiyaçları LİAS sayesinde karşılanmaktadır. Özellikle Faili Meçhul arşivlerinin veri tabanı standartlarına uygun olarak tutulması, geçmişe yönelik arama, karşılaştırma ve ilişkilendirme ihtiyacına cevap vermektedir. Özellikle fiziki arşiv sistemlerindeki yer ve malzeme gereksinimleri ile tozlu raflara tekrar geri dönerek bilgiye ulaşma hızı göz önünde bulundurulduğunda, konunun önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bunların dışında, laboratuvar içerisinde delil zincirinin

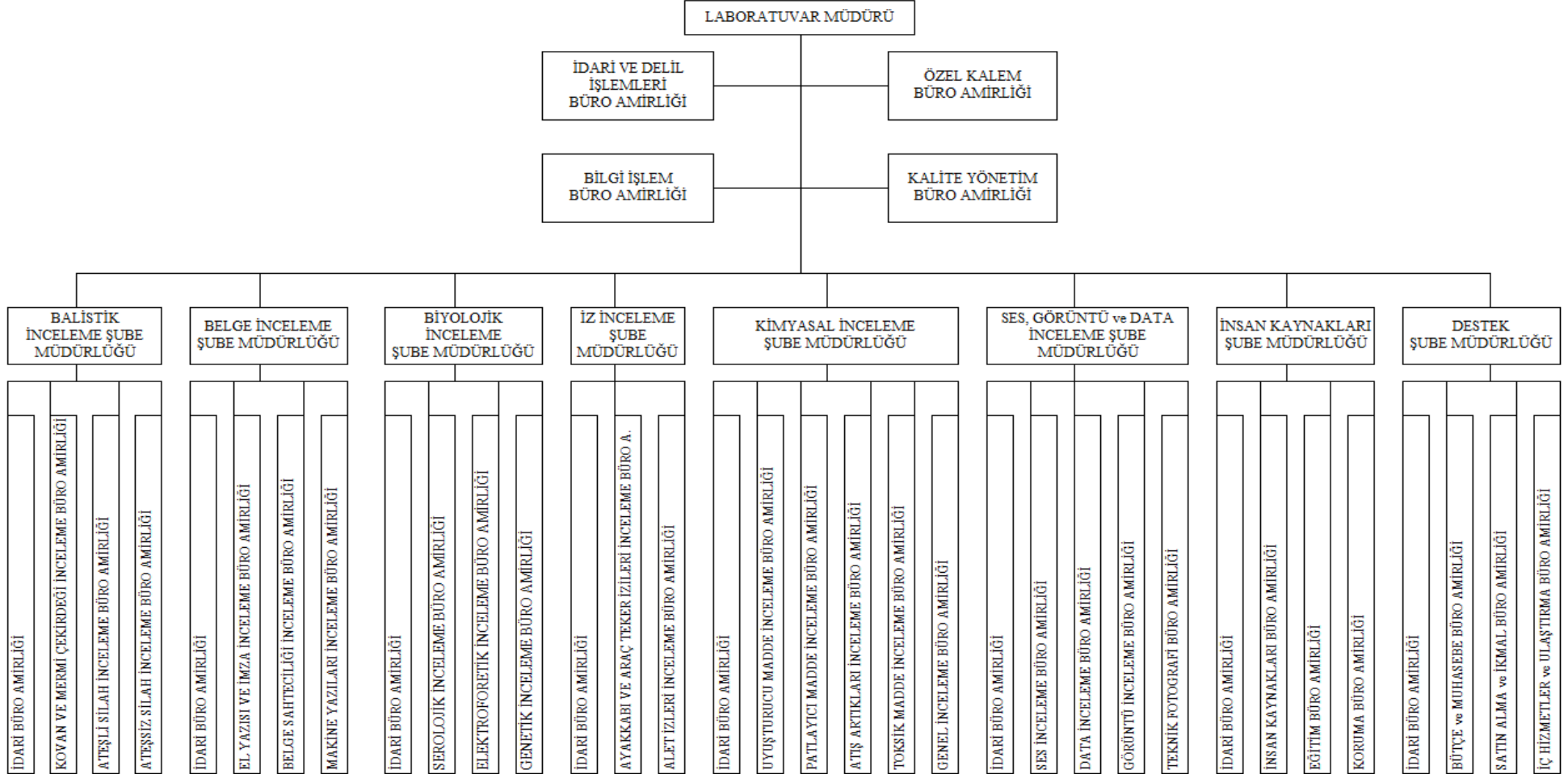
güvenliğinin sağlanabilmesi için devir teslim ve onaylama işlemleri sırasında iris kimlik doğrulama özelliği ile sistem güvenliği maksimum düzeye çıkarılmıştır. Böylece gerçekten işi kimin yaptığı kayıt kaydedilir hale getirilmiştir. Bu özelliklerin yanında KPL'nin daha birçok kazancı bulunmaktadır. En başta laboratuvar kendi kendini sorgulayarak artılarını ve eksilerini değerlendirmiştir. Böylece süreçlerde radikal değişimler yapılarak ISO 17025 akreditasyonları çerçevesinde standartlar oluşturulmuş ve uygunluk çalışmaları devam etmektedir. Bunun yanında laboratuvara ait onlarca bilginin tek bir noktada toplanması sağlanmıştır ve toplanan bilgiler her aşamada anlamlı bilgi olarak tekrar kazanılmıştır.

LİAS' da yer alan veri tabanları;

Ekspertiz Yönetimi, Ekspertiz hizmetleri sırasında elde edilen tüm verilerin tutulması, daha önceki faili meçhul veritabanında olan ya da olmayan olaylarla irtibatın sağlanması, delil zincirinin takip edilmesi, otomatik ekspertiz rapor şablonlarının hazırlanması gibi özellikleri bulunmaktadır. Evrak yönetimi, gelen ve giden evraklara ait tüm detaylı bilgilerin tutulması, evrak defterlerinin elektronik ortamdan elde edilmesi, kağıt yerine elektronik ortamdan evrakların bir tıklama hızında iletilmesi gibi özellikleri bulunmaktadır. Demirbaş yönetimi laboratuvar hizmetlerinde kullanılan tüm demirbaş ve sarf malzemelerinin barkod sistemi ile takibinin yapılması, ileriye yönelik bütçe planlamasının yapılabilmesi gibi özellikleri bulunmaktadır İnsan Kaynakları, personel performans sistemi ile personele ait ölçülebilir değerlendirmelerin yapılması, personel özlük haklarının takibi, izin dilekçe gibi personel işlemlerinin takibi gibi özellikleri bulunmaktadır. Dijital kütüphane, laboratuvara ait yayınların ve dokümanların dijital ortamdan erişilebilmesini sağlamaktadır. Kalite ve AR-GE Yönetimi, yetki ve sorumlulukların uygulanması, iş paylaşımı, onaylama ve yetki devirleri, performans değerlendirmesi, anlamlı istatistik verilerin alınabilmesi gibi özellikleri bulunmaktadır (http://dokurer.net/files/documents/KPLde_AB_Kriterleri.pdf,Erişim,13/01/2014).

Organizasyon yapıları çeşitli fonksiyonlara, süreçlere ilişkin sorumlulukların mevcut alt yapılara veya kişilere paylaşımını, dağılımını yansıtır. Aynı zamanda işleyişin de göstergesidir. Aşağıda yer alan tablo Kriminal Polis Laboratuvarlarının organizasyon yapısını özetlemektedir:

Tablo 3.1. Kriminal Polis Laboratuvarları Organizasyon Şeması

<http://www.kriminal.iem.gov.tr/sema.htm>,Erişim27/11/2014

3.1.8.1. Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.2. Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Adana Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Adana.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.2. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.3. Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü
5.	Biyolojik İnceleme Şube Müdürlüğü
6.	Ses, Görüntü ve Data İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Ankara.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.3. Antalya Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.4. Antalya Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Antalya Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Antalya.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.4. Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.5. Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Bursa Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Bursa.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.5. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.6. Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Diyarbakir.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.6. Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.7. Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Erzurum.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.7. İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.8. İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü
5.	Biyolojik İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Istanbul.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.8. İzmir Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.9. İzmir Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

İzmir Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Izmir.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.9. Kayseri Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.10. Kayseri Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Kayseri Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Kayseri.aspx>,Erişim27/11/2014

3.1.8.10. Samsun Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü

Tablo 3.11. Samsun Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri

Samsun Kriminal Polis Laboratuvarı Analiz Birimleri	
1.	Balistik İnceleme Şube Müdürlüğü
2.	Belge İnceleme Şube Müdürlüğü
3.	Kimyasal İnceleme Şube Müdürlüğü
4.	İz İnceleme Şube Müdürlüğü

<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Samsun.aspx>,Erişim27/11/2014

3.2. İl Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü; hizmetin aksatılmadan yürütülmesi için gerekli çalışmaları yapmak, olay yerlerinin korunması ve delil güvenliğine yönelik ilk tedbirlerin alınmasını sağlamak, olay yerlerinde teknik araç ve yöntemler kullanarak inceleme yapmak, olay yerlerinin incelenmesiyle elde edilen maddi bulgu ve delilleri toplamak, uygun yöntemlerle ambalajlamak ve ilgili birimlere göndermek, olay yerlerinin incelenmesi sonucu elde edilen maddi bulgu ve deliller üzerindeki vücut izlerini araştırmak, geliştirmek ve ekspertiz raporu düzenlemekle görevlidir. Görevleri arasında olay yerlerinden veya kişilerden elde edilen biyometrik verileri, veri tabanında bulunan verilerle karşılaştırmak ve gerekli teşhis işlemlerini yürütmek, biyometrik verilerden yararlanarak kimlik tespiti işlemlerini yürütmek, bu amaçla oluşturulan biyometrik veri tabanlarına veri girişi yapmak, verilerin güvenli bir biçimde muhafazasını sağlamak, teknik görüntüleme hizmetlerini yürütmek, biyometrik veri tabanlarıyla ilgili işlemlerin sağlıklı olarak yürütülebilmesi için başkanlık ile koordinasyon

kurmakta yer almaktadır. Ayrıca, kişilerin geçmiş hallerinin belirlenmesine yönelik olarak kendisinin veya kanuni temsilcisinin kimlik tespiti taleplerini değerlendirmek, bu amaçla yetkili kişi ya da makamlarca istenilen bilgileri karşılamak, kişilerin eşkal tespitini yapmak, sınıflandırmak ve arşivlemek, gerektiğinde görgü tanıklarının açıklamasına uygun robot resimler çizmek, bunları arşivdeki benzer eşkal tanımlarıyla karşılaştırmakla görevlidir.

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü;

- Talep edilmesi halinde ilçe olay yeri inceleme birimlerinin çalışmalarına fiilen katılmak,
- İlçe olay yeri inceleme birimlerinin çalışmalarını ve performanslarını takip etmek, değerlendirmek, aksayan yönlerini tespit etmek ve giderilmesini sağlamak,
- Felaket kurbanlarının kimliklendirilmesi çalışmalarına katılmak ve gerekli işlemleri koordine etmek,
- Kayıp şahıslara ait kimliği belirsiz cesetlerin ölüm sonrası (post mortem) verilerinin toplanmasını sağlamak, bu verileri kayıp kişi ölüm öncesi (antemortem) formundaki bilgilerle mukayese ederek biyometrik kimlik tespiti yapmak,
- Sistem ve çevre birimlerinin fiziki güvenliğini sağlamak, sistem güvenliğiyle ilgili başkanlığa önerilerde bulunmak,
- Sistemlerin her türlü yetkisiz erişime ve benzeri tehditlere karşı korunması için gerekli tedbirleri başkanlık ile koordineli olarak almak,
- Hizmet alanı ile ilgili, çözümü uzmanlık, özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularda bilirkişi olarak görev yapmak ve danışmanlık hizmeti vermek,
- Hizmet alanıyla ilgili konularda teknolojik gelişmeleri takip etmek, değerlendirmek, bu alanda araştırmalar yapmak ve gerektiğinde başkanlığa öneride bulunmak,
- Şube Müdürlüğü hizmetlerinin personel ve hizmet standartlarına uygun olarak yürütülmesini sağlamak, bu amaçla düzeltici ve önleyici tedbirler almak,
- Mevzuatın günün koşullarına uyarlanması için başkanlığa önerilerde bulunmak,
- Teknik gelişmeler ve yenilikler çerçevesinde, personeli periyodik olarak geliştirme ve görev başı eğitimlere tabi tutmak,

- Başkanlık tarafından gönderilen teknik ve sarf malzemelerin il ve ilçe birimlerine dağıtımını ve standartlara uygun şekilde kullanımını sağlamak,
- Hizmet alanı ile ilgili eğitim, personel ve lojistik ile ilgili ihtiyaçları tespit ederek zamanında başkanlığa bildirmek,
- İl ve ilçe birimlerinin faaliyetlerine ilişkin istatistiki verileri toplamak, güncel halde bulundurmak ve zamanında başkanlığa göndermek,
- Hizmet alanı ile ilgili faaliyet raporları ve istatistiki bilgileri güncel halde tutmak, bu amaçla geliştirilen bilgi sistemlerine veri girişi yapmak, bu verileri zamanında başkanlığa göndermek, gerektiğinde üst makamlara sunmak ile görevlidir.

Şube Müdürlüğüne bağlı büro amirlikleri;

- İdari Büro Amirliği
- Olay Yeri İnceleme Büro Amirliği
- Teknik Görüntüleme Büro Amirliği
- Vücut İzi Geliştirme Laboratuvarı Büro Amirliği
- Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirliği
- Delil Muhafaza İşlemleri Büro Amirliği

(Egm, Olay Yeri İnc.ve Kim. Tes. Birimleri Yönetmeliği/2008)

3.3. İlçe Emniyet Müdürlüğü ve İlçe Emniyet Amirliği Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Grup Amirliğinin Görevleri

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Grup Amirliği'nin görevleri arasında;

- Bulunduğu ilçe sınırları ile kendisine bağlı ilçelerde meydana gelen olayların aydınlatılmasında, bilimsel usullerle iz, eser, emare ve delil elde edilmesi suretiyle suç ve suçlunun tespit ve ispatında teknik hizmet yürütmek üzere; olay yeri inceleme işlemlerini yürütmek, gerektiğinde İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğünden yardım talebinde bulunmak,
- Olay yeri inceleme çalışmalarını İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü ile koordine kurarak yürütmek,
- Olay yerinden elde edilen bulgu ve delilleri incelenmek üzere İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğüne veya ilgili birimlere usulüne uygun olarak göndermek,
- İnceleme sonuçlarını soruşturma birimine bildirmek,

- Yapılan olay yeri inceleme çalışmaları ile ilgili her türlü yazılı, sesli ve görüntülü dokümanı usulüne uygun olarak saklamak ve arşiv hizmetlerini yürütmek,
- Fizik kimliğin tespiti amacıyla yetkili makamlarca gönderilen şahışların biyometrik verilerini uygun tekniklerle almak ve karşılaştırmak üzere İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit şube Müdürlüğüne göndermek,
- Kayıp şahışlara ait cesetler ile diğer kimliği belirsiz cesetlerin ölüm sonrası (post mortem) verilerini toplamak, bu iş için özel olarak geliştirilmiş standart ölüm sonrası bilgi formlarını doldurmak, bu formları usulüne uygun olarak saklamak,
- Kimliği belirsiz cesedin kayıp şahışlardan olup olmadığının tespiti ile biyometrik kimliğinin belirlenebilmesi amacıyla düzenli olarak ilgili birimlerle koordinasyon kurmak,
- Hizmet alanıyla ilgili zm uzmanlık, özel veya teknik bilgiyi gerektiren konularda bilirkişi olarak görev yapmak,
- Görev alanı ile ilgili olarak gerekli tutanak ve defter kayıtlarını tutmak, gerektiğinde bu kayıtları dijital ortama kaydetmek,
- Hizmet alanı ile ilgili eğitim, personel ve lojistik ile ilgili ihtiyaçları tespit ederek İl Emniyet Müdürlüğüne göndermek,
- Hizmet alanı ile ilgili faaliyet raporları ve istatistiki bilgileri güncel halde tutarak her ayın sonunda İl Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit şube Müdürlüğüne göndermek yer almaktadır (Egm, Olay Yeri İnc. ve Kim. Tes. Birimleri Yönetmeliği/2008).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRKİYE'DE KRİMİNAL POLİS MEVZUATI

4.1. Kriminal Laboratuvarları İle İlgili Hukuki Düzenlemeler

08.05.1964 tarih ve 11698 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Polis Kriminalistik Laboratuvarı Teknik Hizmet Yönetmeliği” ile ekspertiz raporları tanzim edilmeye başlanmış, böylece adli laboratuvar olma özelliği de kazanmıştır. Artan bir ivme ile laboratuvar hizmetlerinin başarılarla ulaşması neticesinde, kriminalistik alanda dönemin ihtiyaç ve şartlarına göre hizmet veren, 1962’den beri kurulu bulunan İstanbul ile 1972’den beri kurulu bulunan İzmir laboratuvarları FBI’dan alınan örnekler doğrultusunda çeşitli cihaz ve aletlerin alımı ile donanımsal ve teknik anlamda takviye edilmiş, ayrıca bazı laboratuvar çalışanları Amerika Birleşik Devletlerine ihtisasa gönderilerek bilgi ve tecrübelerinin artırılması sağlanmıştır. 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu’nun 21.01.1991 tarih ve 3518 sayılı kanunla değişik 16. maddesine istinaden alınan 29.11.1993 tarihli bakan olurlarıyla yürürlüğe giren “Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Dairesi Başkanlığı ve Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği” ile kuruluş, görev ve çalışma esasları düzenlenmiştir. Ayrıca, 9 Ocak 1998 tarih ve 23225 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 97-10460 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 7 kriminal polis laboratuvarının ve uhdelerindeki 7’şer şube müdürlüğünün kuruluşu yapılmış, 20.05.1998 tarihli bakan onayı ile Kriminal Dairesi Başkanlığı ve bağlı Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüklerinin kuruluşu tamamlanmıştır.

Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde “Patlayıcı Maddeler Şube Müdürlüğü” olarak kurulmuştur. 18.03.2002 tarihinde “Emniyet Genel Müdürlüğü Bomba İmha ve İnceleme Birimleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği”nin yürürlüğe girmesi ile Kriminal Dairesi Başkanlığı bünyesinde “Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğü” adını almıştır (Gültekin, 2011).

4.2. Olay Yeri İncelemeleri İle İlgili Hukuki Düzenlemeler

Olay yeri inceleme işlemleri adli olayların aydınlatılmasında ve suçların önlenmesinde çok önemli bir role sahiptir. Meydana gelen bir adli olayın olay yeri incelemesi ve Türkiye'deki uygulamalar ilk haber alınmasından, soruşturma ve yargılamanın son aşaması olan mahkemede karar anına kadarki süreçte, her aşamanın titizlikle takibi ve özellikle hukuki prosedürlere uygunluğu; fail, mağdur, olay yeri üçgeninin sağlıklı kurulması ve adil bir yargılamanın söz konusu olması açısından azami dikkat edilmesi gereken hassas bir konudur. Bu süreçte elde edilen ve değerlendirilen herhangi bir delil, her ne kadar sağlam ve sonuca götürebilecek önemli ipuçları verse de, söz konusu delil hukuka uygun bir şekilde elde edilmemişse o delilin hiçbir özelliği ve manası yoktur. Zaten bu durumda 'delil' kavramından bahsetmek de olanaksızdır.

Anayasada madde 15/2'de yer alan "...kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz" hükmü ve bir insanlık görevi gereği; yapılan tüm işlemler hukuki ve insan hak ve hürriyetlerine uygun olarak yürütülmelidir. Türkiye'nin uzun yıllardan bu yana Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından yargılanıp suçlu bulunarak yüksek meblağlarda tazminat ödemeye mahkum edilmesinin bir nedeninin; mahkeme aşamasında değerlendirilen delillerin yetersiz veya hukuka uygun olarak elde edilmemiş olmasından kaynaklandığını da göz ardı etmemek gerekir. Türkiye'de olay yeri inceleme ve kimlik tespit işlemleri; Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Daire Başkanlığı veya Jandarma Kriminal Laboratuvarı bünyesinde yürütülmektedir. Her ilde bir Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğü yapılması mevcut olup, burada çalışan tüm amir ve memurlar alanlarında kurs görmüş uzman personelden oluşmaktadır. Bu yapılanma; meydana gelen adli bir olayda olay yerinde iz ve delil araştırması yapmak, elde edilen bilgilerle faile veya faillere ulaşmak için fiziki kimlik tespiti yapabilmek ve fail, mağdur ve olay yeri arasındaki bağı sağlam olarak ortaya koyabilmek amacıyla, her türlü teknik donanıma ve imkana sahip olarak hizmetlerini yürütmektedirler. Son yıllarda özellikle olay yeri incelemeleri sonucu elde edilen delillerden yola çıkılarak aydınlatılan olaylara bakıldığında, bunun ne kadar önemli bir görev olduğu daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlükleri ve Olay Yeri inceleme Büroları, olay yeri inceleme adı altında sadece olay yeri inceleme işlemleri değil bununla birlikte;

kimlik tespit, eşkal tespit, hakimın talimatı gereği fotoğraf, eşkal ve parmak izi kaydı (arşivi) gibi işlemleri de yapmaktadır. Olay yeri inceleme birimleri, Cumhuriyet Savcılarını tarafından verilen fiziki kimliğinin tespitine yönelik talimat gereği zanlının parmak izi, eşkal ve fotoğraflarını alıp bu bilgileri yine ilgili Cumhuriyet Savcılığına gönderir. Bu bilgilerin arşive kaydı ise; 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanununa göre, mahkeme sonucu cezanın kesinleşmesi veya hakimın takdirine bağlı olarak yine hakim tarafından verilen talimat doğrultusunda yapılır (Gültekin, 2011).

Olay yeri inceleme hizmetleri; çeşitli kanun, yönetmelik ve genelgelerle düzenlenmiştir. Başta Anayasa olmak üzere, bütün olay yeri inceleme işlemleri ve büro hizmetleri kanunlara uygun olarak yürütölmektedir. 08.12.1988 tarihinde yürürlüğe giren ve amacı; adli, idari, siyasi soruşturmalar sırasında güvenlik kuvvetlerine ve adli mercilere yardımcı teknik bir birim olarak merkezde ve illerde parmak izi ve teknik fotoğraf hizmetlerini yürötmekle görevli birimlerin kuruluş görev ve çalışma esas ve usullerini düzenlemek olan “Emniyet Teşkilatı Parmak izi Teknik Hizmetleri Yönetmeliği”, 24.09.1996 tarihli, illerde Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüklerinin kuruluş ve amacını düzenleyen “İl Emniyet Müdürlükleri Kimlik Tespit ve Olay Yeri İnceleme Şube Müdürlüğu Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği”, 01.08.2008 tarihli “Emniyet Genel Müdürlüğu Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği”, 17.02.1983 tarihli ve amacı; kanunlarda polise tevdi olunan adli görevlerin yerine getirilmesi sırasında suç delillerinin düzenli ve eksiksiz toplanmasına, muhafazasına ve ilgili yerlere gönderilmesine ilişkin esas ve usulleri düzenlemek olan “Polisin Adli Görevlerinin Yerine Getirilmesinde Delillerin Toplanması, Muhafazası ve İlgili Yerlere Gönderilmesi Hakkında Yönetmelik”, 11.04.2002 tarihli “Emniyet Genel Müdürlüğu Asayiş Dairesi Başkanlığı Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği’nin 6. bölümünde düzenlenen Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğu kuruluş amaç ve görevleri ile PVSK madde 5’de kimlerin parmak izinin alınabileceği, Kriminal Laboratuar Kuruluş Yönetmeliği gibi düzenlemeler **olay** yeri işlemlerinin hukuka uygunluğu açısından önemli düzenlemelerdir. Söz konusu düzenlemelere göre pasaport, ehliyet ve ruhsat alanların parmak izleri, gönüllülerin parmak izleri, sığınma talebinde bulunan yabancıların ve gözüaltına alınanların parmak izleri son değişikliklerle alınabilmektedir. Olay yeri inceleme işlemleri ve bu süreçte gerçekleştirilen faaliyetlerin nasıl ve hangi kriterlere göre yürütölmeli gerektiği ile

ilgili konular ise; Adli Kolluk Yönetmeliği, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği, Suç Eşyası Yönetmeliği, Beden Muayenesi Genetik İncelemeler ve Fiziki Kimliğinin Tespiti Hakkında Yönetmelik, Yakalama Gözaltına Alma ve ifade Alma Yönetmeliği gibi yönetmeliklerle düzenlenmiştir (Gültekin, 2011).

Olay Yeri İncelemesi ve Türkiye'deki uygulamalar son yıllarda gerek Ceza Muhakemeleri Kanunu gerekse Ceza Kanunu'nda yapılan değişiklik ve düzenlemelere bağlı olarak, olay yeri inceleme şube ve büro hizmetlerinde de çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanunu ve Türk Ceza Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemelerle olay yeri inceleme hizmetlerinde büyük sayılabilecek değişiklikler meydana gelmiştir. İlk zamanlarda uygulamaya yönelik ortaya çıkan karışıklıklar ve buna bağlı zorluklar zamanla ortadan kalkmış ve yeni düzenlemelerde büyük oranda adaptasyon sağlanmış durumdadır. Örneğin kanunun yürürlüğe ilk girdiği tarihlerde tereddüt oluşturan, kişinin mağdur olduğu durumlarda evinde veya işyerinde meydana gelen bir olayda olay yeri inceleme için hakim kararı gerekir mi gerekmez mi konusu uygulamaların düzene girmesi açısından hayli uzun sayılabilecek bir zamandan sonra ancak açıklığa kavuşturulabilmiştir. Bununla birlikte halen belirsiz kalan bazı uygulamalarla ilgili olarak da yeni düzenleme ve çalışmaların devam ettiği bir gerçektir. Yeni kanunlarla birlikte olay yeri inceleme ve özellikle kimlik tespitine yönelik yapılan işlemler, anılan tarihten sonra ancak hakim veya gerektiğinde Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen talimatlar doğrultusunda yapılmaktadır (CMK m.81). Bu konuda yeni kanunlarda yapılan değişikliklere paralel olarak çıkarılan yönetmeliklerle, işlemlerde herhangi bir sorun olmadan hızlı ve etkili bir şekilde yürütülmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yönetmeliklerde olay yeri inceleme işlemlerinin nasıl olması gerektiği, bu süreçte işlemlerin hukuki olması açısından nelere dikkat edilmesi gerektiği ve hangi kriterlere göre yürütülmesi gerektiği konularında yeterince açıklayıcı bir düzenlemeye yer verilmesi amaçlanmıştır. Olay yeri inceleme, faile ve kimlik tespitine yönelik yapılan işlemlere ve olay yeri inceleme sürecinde gerçekleştirilen tüm faaliyetlere yeni uygulamaya konulan kanun ve yönetmelikler açısından genel olarak bakıldığında; CMK'da geçen konu ve maddeler; m.8/2 (delilleri yok etme, değiştirme, gizleme), m.75 (şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması), m.77 (kadının muayenesi), m.78 (moleküler genetik incelemeler), m.79 (hakimin kararı ve inceleme yapılması), m.80 (Genetik inceleme ve sonuçlarının gizliliği), m.81 (fizik kimliğinin tespiti), m.82

(ilgili maddelerin yönetmelikle düzenlenmesi), m.86 (ölünün kimliğini belirleme ve adli muayene), m.217 (delilleri takdir yetkisi),m.234 (mağdur ile şikayetçinin hakları); TCK' da ilgili maddeler m.135(kişisel verilerin kaydedilmesi), m.281 (suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme) ve m.287 (genital muayene) gibi maddelerde anılan konular şeklinde düzenlenmiş olduğunu görülür (Türk Ceza Kanunu, 2006; Ceza Muhakemesi Kanunu, 2006), (Gültekin, 2011).

4.3. AİHM Kararlarında Olay Yeri İncelemesi

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi değişik tarihlerde vermiş olduğu kararlarında, soruşturma evresinin yetersizliği nedeniyle ülkemizi çeşitli tazminatlara mahkum etmiş olup, bu yetersizliklerden bir kısmı da olay yeri incelemesine ilişkindir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İdil-Güleç Davasına ilişkin 28 Temmuz 1998 tarihli, Yaşa-Türkiye Davasına ilişkin 02.09.1998 tarihli, Oğur-Türkiye Davasına ilişkin 20.05.1999 tarihli ve Tanrıkulu-Türkiye Davasına ilişkin 08.07.1999 tarihli kararlarında, aşağıdaki gerekçelerle soruşturmanın yetersiz yapıldığını belirterek ülkemiz aleyhine tazminata hükmetmiştir:

- 1- Mermiyi ateşleyen silahın bulunamaması,
- 2- Merminin balistik incelemesinin yapılmaması nedeniyle hangi silahtan çıktığının anlaşılabilmesi ve yine mermi parçası üzerinde metalürjik analiz yapılmaması sonucu kurşunun yapıldığı maddenin tespit edilememesi,
- 3- Ölen kişinin üzerindeki elbiselere el konulmadığı için, elbiseler üzerinde atış mesafesinin tayininin yapılamaması,
- 4- Cesedin parmaklarında barut izinin bulunup bulunmadığının araştırılmaması,
- 5- Cesedin fotoğraflarının çekilmemesi,
- 6- Delil olarak el konulan silah ve cephaneye üzerinde inceleme yapılmadan Cumhuriyet Savcısı tarafından görevsizlik kararı verilmesi,
- 7- Görgü tanıklarından yeterli ve doğru bilgi toplanılmaması, olay yeri tutanağında o çevrede yaşayıp da olayı görenlerin isimlerine yer verilmemesi,
- 8- Olay yerine ilişkin fotoğrafların çekilmemesi.

İnsan haklarının, modern devlet yönetim anlayışında çağımızın en önemli kavramı haline gelmesiyle birlikte insan hakları ihlalleriyle gündeme gelen ülkeler, uluslararası arenadan dışlanmakta ve aynı zamanda maddi ve manevi yaptırımlara maruz kalmaktadır. İşte bu gerçek, modern kriminal tekniklerin kullanılmasının gerekliliğini bir kere daha ortaya koymaktadır (Gültekin, 2011).

4.4. Adalet Bakanlığı Genelgelerinde Olay Yeri İncelemesi

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 01.01.2006 tarihli ve “Soruşturmalarda İnsan Hakları İhlallerine Yol Açılmaması” konulu 4 nolu genelgesi konumuzla ilgili olup, şöyledir: “Bilindiği üzere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Türkiye tarafından 10 Mart 1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun’la onaylanmıştır. Ayrıca, 28 Ocak 1987 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkı, 22 Ocak 1990 tarihinde de Mahkemenin yargı yetkisi tanınmış bulunmaktadır” (Gültekin, 2011).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, bireyi uluslararası hukuk alanında hak sahibi yapmıştır. Sözleşmeyi imza eden devletler bu sözleşmeyle, bazı yükümlülükler altına girmiş ve bireye bazı haklar tanımıştır. Anılan sözleşme, bireye haklarını çiğneyen devlete karşı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurabilme yolunu da açmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Cumhuriyet Savcıları tarafından soruşturma evresinde yapılan bazı eksiklikleri, çeşitli şekillerde insan haklarının ihlali olarak kabul edip, ülkemizi yüksek miktarlarda tazminat ödemeye mahkum etmiştir. Bu kapsamda özellikle Cumhuriyet Savcıları tarafından;

- 1- Güvenlik güçleri hakkında kötü muamele ihbarlarına ilişkin olaylarda, suç mağdurlarının ifadelerinin alınmadığı, kötü muamele iddia ve emarelerinin toplanmasında gerekli dikkat ve özenin gösterilmediği, kolluk ile ilgili şikayet veya soruşturmaların yeterince aydınlatılmadan sonuçlandırıldığı,
- 2- Soruşturma evresinde gerekli araştırmanın süratle yapılmayıp, olayla ilgili müşteki, mağdur ve tanık ifadelerinin saptanmasında gecikmelere yol açıldığı, bilgi sahibi olmayan kişilerin imzaladığı tutanakların yasal işlemlere dayanak yapıldığı,
- 3- Gözaltı kayıtlarının incelenmediği, gözaltındaki şahısların yetersiz olan muayene ve doktor raporları ile yetinildiği, güvenlik güçlerince kendilerine sunulan belgelerdeki çelişkiler, tutarsızlık ve boşluklar konusunda yeterli araştırma yapılmadığı, olayla ilgili kollukça düzenlenen tutanaklardaki eksikliklerin giderilmediği ve olay yeri fotoğraflarının çektilmediği,
- 4- Otopsi tutanaklarının gerekli ayrıntıyı içermediği, otopsi fotoğraflarının çektilmesinde fazla duyarlı davranılmadığı,

- 5- Cumhuriyet Savcısının soruşturmaya başlamadaki gecikmesinin diğer iç hukuk yollarının etkinliğini zedeleyebileceği ve Cumhuriyet Savcısının soruşturmayı başlatmamasıyla, başvuranın etkin bir iç hukuk yolundan mahrum bırakıldığı sonucuna varılabildiği,
- 6- Gerekli deliller toplanmadan kovuşturmaya yer olmadığı veya yetkisizlik kararları verildiği, dilekçe sahiplerine ve suçtan zarar görenlere soruşturma sonuçlarının bildirilmediği,

belirtilerek, bu ve benzeri davranışlar insan haklarının ihlali olarak nitelendirilmektedir (Gültekin, 2011).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın; "Cumhuriyetin Nitelikleri" kenar başlıklı 2'nci maddesinde; "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir". "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36'ncı maddesinin birinci fıkrasında; "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir". "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" kenar başlıklı 40'inci maddesinde; "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır" (Gültekin,2011).

Kişinin, resmi görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zararda, kanuna göre, devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır. "Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma" kenar başlıklı 90'inci maddesinin son fıkrasında; "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır". Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler başlığı altında düzenlenen "Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturmasında güvence" kenar başlıklı 129'uncu maddesinin beşinci fıkrasında; "Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları,

kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir” (Gültekin, 2011).

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu’nun 5’inci maddesinin birinci fıkrasında “... Ağır Ceza Cumhuriyet Başsavcıları, merkezdeki Cumhuriyet Savcıları ile bağlı İlçe Cumhuriyet Başsavcıları ve Cumhuriyet Savcıları üzerinde, gözetim ve denetim hakkına sahiptir”. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun; “Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet Savcısının görevi” kenar başlıklı 160’ıncı maddesinde;

- (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hali öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.
- (2) Cumhuriyet savcısı, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.

“Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri” kenar başlıklı 161’inci maddesinin birinci fıkrasında; “Cumhuriyet Savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adli kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet Savcısı, adli görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet Savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister” Hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümlerle 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, soruşturmanın yürütülmesinde asıl yetki ve sorumluluğun Cumhuriyet Savcılarına ait bulunduğu görülmektedir. Bu itibarla; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde ülkemiz aleyhine açılan davalarda, Cumhuriyet Savcılarının soruşturma evresini kanunlarda ve Bakanlık genelgelerinde açıklanan ilkeler doğrultusunda yerine getirmemeleri sonucunda, bu eksikliklerin insan haklarının ihlali olarak değerlendirilip, ülkemizin tazminata mahkum edilmesi durumunda; hazine tarafından yapılan ödemelerin kendilerinden geri alınmasının

ilgili kanun hükümleri çerçevesinde söz konusu olabileceği göz önünde bulundurularak;

- 1- Suç işlendiğinin herhangi bir şekilde öğrenilmesi üzerine zaman geçirilmeksizin soruşturma başlatılması, delillerin tespit edilerek muhafaza altına alınması, gerektiğinde olay yerinin güvenliğinin sağlanması suretiyle, delillerin kaybolmasını ve bozulmasını önleyici tedbirler alınarak olay yerine derhal gidilmesi, olay yerinin incelenmesi ile keşif yapılmak suretiyle ileri sürülen iddialarla karşılaştırılmasının yapılması, olay yerinin fotoğraflarının veya görüntülerinin soruşturmayı aydınlatacak şekilde tespit ettirilmesi, ayrıca yapılan işlemlerin ayrıntılı olarak tutanağa geçirilmesi, şüpheli veya sanığın beden muayenesi ve vücudundan örnek alınması gibi soruşturma işlemlerinin usul ve kanun hükümlerine göre geciktirilmeksizin yerine getirilmesi, olayla ilgili olan şüpheli, tanık, müşteki ve mağdur ifadelerinin eksiksiz bir şekilde ve usulüne uygun olarak kaydedilmesi,
- 2- Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği'nin tam olarak uygulanması, ölü muayenesi ve otopsi işlemlerinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 86, 87, 88 ve 89'uncu maddeleri hükümlerine uyulması,
- 3- Ülkemizin taraf olduğu milletlerarası sözleşmeler, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ve bu konulardaki ilgili hukuki düzenlemelerin dikkatle uygulanması,
- 4- Yürütülen soruşturmaların sağlıklı ve süratli bir şekilde sonuçlandırılması ile insan hakları ihlallerinin önlenmesi bakımından üstün gayretin esirgenmemesi, soruşturmanın sonucunun ilgililere usul ve kanun hükümleri doğrultusunda bildirilmesi,
- 5- Ülkemizin, insan hakları ihlalleri dolayısıyla maddi ve manevi zararlara uğramasının önüne geçilmesi ve uluslararası alanda saygınlığının zedelenmesinin önlenmesi,

konularında gereken dikkat ve özenin gösterilmesi gerekir (Gültekin, 2011).

5. BÖLÜM

5. KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE BÜTÜNSEL AÇIDAN YAKLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA (SAHA ÇALIŞMASI)

5.1. Araştırmanın Metodolojisi

Çalışmanın bu kısmında, araştırma modeline, araştırmada kullanılan veri toplama yöntemine, anket sorularının geliştirilmesine ve son halinin verilmesi sürecine değinilmektedir.

Kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımın değerlendirilmesi üzerine olan bu uygulamada, kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına ve bu şekilde hizmet vermesine yönelik görüşler tespit edilip ilgili analiz çalışmaları yapılmış ve gerek kriminal polis mensuplarına, gerekse hizmet alanlara sağlayabileceği faydaların üzerinde durulmuştur.

5.2. Araştırma Modeli

Kriminalistik Hizmetlere Bütünsel Açıdan Yaklaşımın yeni değerlendirilmesinin uygulama çalışmasında tanımlayıcı araştırma modeli kullanılmıştır. Tanımlayıcı araştırmalar, problem modelinde yer alan değişkenlerin tanımlarına odaklanmaktadır. Bu tip çalışmalarda hemen hemen her türlü bilgi kaynağından yararlanabilmesine karşın, daha çok ikincil veri kaynakları ve anket çalışmaları kullanılmaktadır (Hawkins ve Tull, 1994). Bu çalışma da benzer şekilde ikincil veri kaynakları ve anket çalışmasına dayanmaktadır.

5.3. Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi seçilmiştir. Anket genel tanımıyla, “*Cevaplandırıcının daha önce belirlenmiş bir sıralamada ve yapıda oluşturulan sorulara karşılık vermesiyle veri elde etme*” yöntemidir (Altunışık ve diğerleri, 2007).

5.4. Veri Kümesi

Yapılan çalışmanın ana kütesini, İstanbul ilinin merkez ve ilçelerinde görevli, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit, Bomba İmha İnceleme ve Kriminal Laboratuvarı branşlı personellerden bir kısmı oluşturmaktadır. Ana kütle mevcudu büyük olduğundan ana kütle için tümü üzerinde çalışmak hem verilerin sağlıklı derlenmesini güçleştireceğinden hem de insan gücü, zaman ve maliyet yönünden önemli kayıplara neden olacağından örneklem üzerinden yapmak en akılcı yoldur. Örnekleme tekniği, ana kütle içinden seçilen birimlerden ana kütle için bazı özellikleri hakkında bilgi edinmemizi ve ana kütle hakkında kestirim yapılmasını sağlamaktadır. Ana kütle hakkında daha genel bilgi edinebilmek için ilgili anket uygulaması İstanbul ilinin merkez ve ilçelerinde görevli Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit, Bomba İmha İnceleme ve Kriminal Laboratuvarı branşlı, toplamda 250 personel ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde istatistik paket programı olan SPSS 16.0 kullanılmıştır.

5.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırma hipotezleri belirlenirken, özellikle kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına ve bu şekilde hizmet vermesine yönelik görüşler tespit edilip, gerek kriminal polis mensuplarına, gerekse hizmet alanlara sağlayabileceği faydaların üzerinde durulmuştur.

Bu kapsamda araştırma hipotezleri şu şekilde belirlenmiştir.

H₁: Kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik, olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha ve inceleme, kriminal laboratuvarı branşlı emniyet personellerinin görüşlerinde tutarlılık vardır.

H₂: Kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminalistik hizmet ve görevlerin kalitesini artıracak yönündeki görüşlerde tutarlılık vardır.

H₃: Olay yerinden elde edilen iz ve bulguların soruşturmacı birimlere değil, laboratuvarlara direk teslimi hakkındaki görüşlerde tutarlılık vardır.

H₄: Mevcut parmak izi geliştirme laboratuvarlarının kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olması hakkındaki görüşlerde tutarlılık vardır.

H₅: Kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminal polislerin (olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha ve inceleme, kriminal laboratuvarı) özlük durumlarına ve çalışma koşullarına ne ölçüde etki edeceğine yönelik görüşlerde tutarlılık vardır.

H₆: Mevcut Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara bağlı ve içinde olması hakkındaki görüşlerde tutarlılık vardır.

H₇: İlçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmesi yönündeki görüşlerde tutarlılık vardır.

5.6. Anket Formunun Hazırlanması

Anket soruları hazırlanırken genel literatür taraması yapılmış ve daha önceden bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan ifadeler seçilmiştir. Anket formu toplam on sorudan oluşmaktadır. İlk üç soru, ankete katılım sağlayan personellerin demografik bilgilerine yöneliktir. Anketin diğer soruları ise kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanması ve bu şekilde hizmet vermesine yönelik görüşlerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu bölüm 5'li Likert tipi ölçekleme yöntemine uygun olarak hazırlanmış yedi sorudan oluşmaktadır. Bu bölümde ki ifadelere verilecek cevaplar, katılımcıların ifadeye hangi derecede katıldıklarının belirlenmesi amacıyla “*Hiç Katılmıyorum*”, “*Pek Katılmıyorum*”, “*Kararsızım*”, “*Kısmen Katılıyorum*” ve “*Kesinlikle Katılıyorum*” şeklinde düzenlenmiştir. Ankette kullanılan 5'li Likert tipi ölçekte “hiç katılmıyorum” cevabına (1), “pek katılmıyorum” cevabına (2), “kararsızım” cevabına (3), “kısmen katılıyorum” cevabına (4) ve “kesinlikle katılıyorum” cevabına (5) değeri verilmiştir. Genel olarak, sorulara verilen cevapların ortalamasının (1) değerine yakınlığı, ölçülmeye çalışılan faktörün etkisinin olumsuz yönde olduğunu, (5) değerine yakınlığı ise ölçülmeye çalışılan etkisinin olumlu olduğunu ifade etmektedir.

Birinci soru cevaplayıcıların mesleki branşını öğrenmeye yönelik hazırlanan sorudur. İkinci soruda cevaplayıcının branşa geçiş tarihi sorulmuş, üçüncü soruda ise cevaplayıcının halen branşında çalışıp çalışmama durumunu ölçen soru yer almıştır. Dördüncü soru tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik geliştirilen ifadelere ne ölçüde katıldıklarına yönelik tutumlarını ölçmeye dayalı olarak hazırlanmıştır (toplam 12 soru). Beşinci soru ilgili ifadelerin, kriminalistik birimlerin birleştirilmesi, kriminalistik hizmet ve görevlerin kalitesini ne ölçüde etki edeceğine yönelik olarak hazırlanmıştır (toplam 10 soru). Altıncı soru da olay yerinden elde edilen, iz ve bulguların soruşturmacı birimlere debilde, laboratuvarlara direk teslimi hakkında tutumlarını ölçmeye dayalı hazırlanmıştır (toplam 4 soru).

Yedinci soru ise mevcut parmak izi geliştirme laboratuvarlarının, kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olması hakkında tutumlarını ölçmeye dayalı olarak hazırlanmıştır (toplam 7 soru). Sekizinci soru kriminalistik birimlerin birleştirilmesi, kriminalistik çalışanlarına (olay yeri, kriminal, bomba imha dahil) kendilerine ve çalışma koşullarına ne ölçüde etki edeceğine dair tutumlarını ölçmeye dayalı olarak hazırlanmıştır (toplam 8 soru). Dokuzuncu soru mevcut biyometrik veri işlemleri büro amirlikleri ile APHİS'in kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olması hakkında tutumlarını ölçmeye dayalı olarak hazırlanmıştır (toplam 3 soru). Onuncu soru ilçe, olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmesi hakkında tutumlarını ölçmeye dayalı olarak hazırlanmıştır (toplam 3 soru).

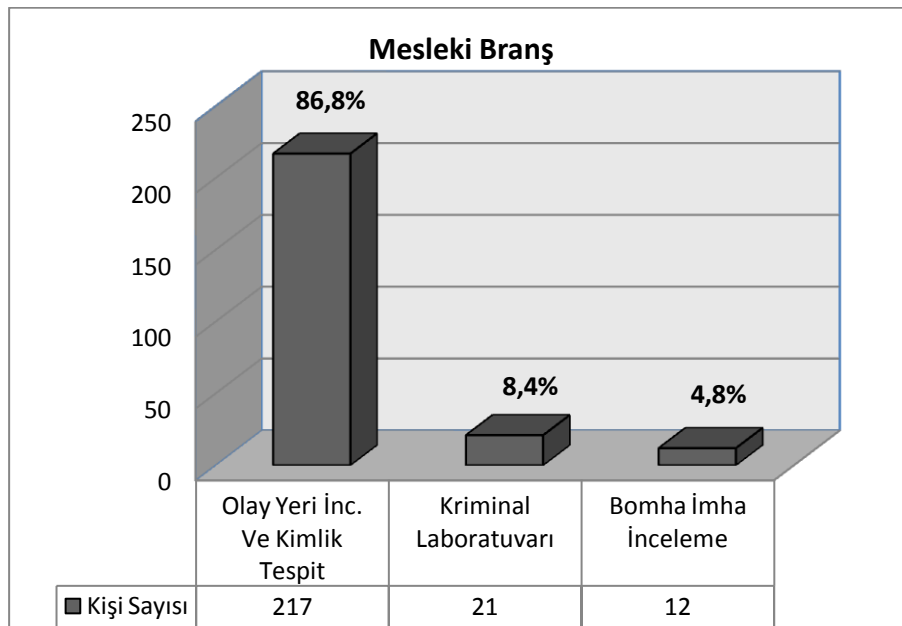
5.7. Verilerin Analizi, Bulgular ve Yorum

5.7.1. Ankette Yer Alan Değişkenlere Ait Betimsel İstatistikler

Bu bölümde İstanbul ilinin merkez ve ilçelerinde görevli, Kriminal, Bomba İmha İnceleme ve Olay Yeri İnceleme branşlı hizmet verenlerin bir kısmına ait demografik bulgulara yer verilmektedir.

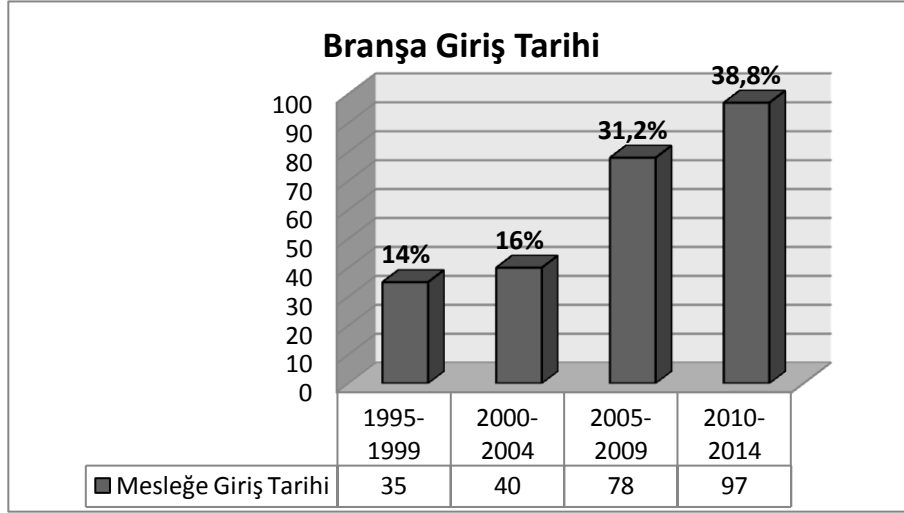
Mesleki Branş: Şekil 5.1. incelendiğinde ankete katılan personellerin %86,8'inin branşlı olay yeri inceleme ve tespit, %8,4'ünün branşlı kriminal laboratuvar ve %4,8'inin branşlı bomba imha incelemesidir.

Şekil 5.1. Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Branş Dağılımı

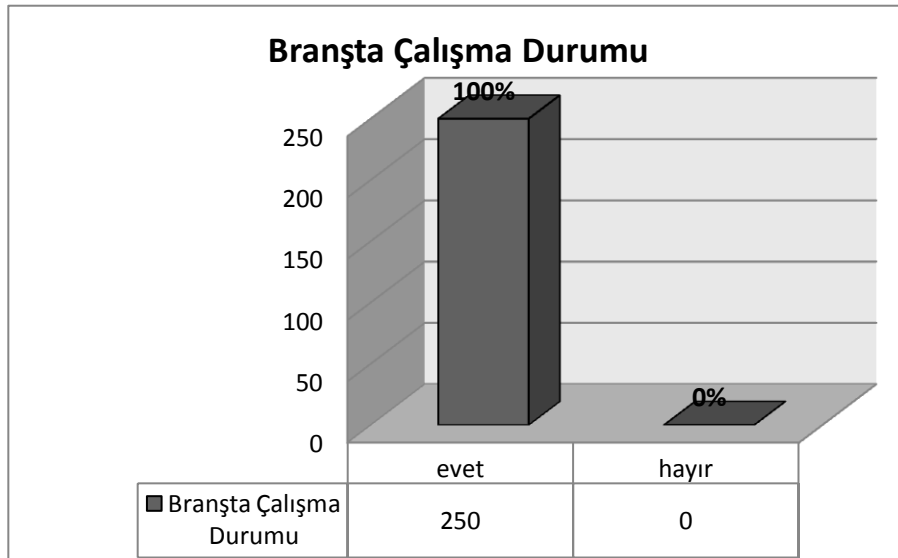
Branşa Giriş Tarihi: İlgili değişken anket sorusunda açık uçlu soru olarak sorulmuş, veri girişi yapılırken 4 grupta toplanmıştır. Şekil 5.2. incelendiğinde ankete katılan personellerin %14'ü 1995-1999, %16'sı 2000-2004, %31,2'si 2005-2009 ve %38,8'i 2010-2014 yılları arasında branşa giriş yapmıştır.

Şekil 5.2. Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Giriş Tarihi Dağılımı

Branşa Çalışma Durumu: Şekil 5.3. incelendiğinde ankete katılan personellerin %100'ünün branşta çalışmaya devam ettikleri görülmektedir.

Şekil 5.3. Ankete Katılan Hizmet Verenlerin Branşta Çalışma Durumu Dağılımı

5.7.2. Güvenirlik Analizi

Güvenirlik analizi, ölçmede kullanılan araçların güvenilirliğini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir yöntemdir. Hakkında araştırma yapılan konuya ait örnek kütledeki bir bireyin araştırılan bir olaya karşı bilgi, tutum ve davranışları ölçekte yer alan k sayıda soruya verdiği cevapların değerleri (skor, puan) toplanarak bulunuyorsa, bu ölçekte yer alan soruların birbirleri ile yakınlıklarının derecesini ortaya koymak için güvenilirlik analizi yapılır.

Anket sonucu elde edilen veriler için güvenilirlik analizi yapılırken Cronbach Alfa Katsayısı (Alfa Yöntemi) kullanılmıştır. Ölçekte yer alan k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan ve 0 ile 1 arasında değerler alan Alfa katsayısı, bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır. Cronbach Alfa Katsayısı, ölçekte yer alan k sorunun homojen bir yapıyı açıklamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını araştırır.

Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenilirlik durumu aşağıda verilmiştir

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

Tablo 5.1. Cronbach Alfa Değeri

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,993	,994	47

Item-Total Statistics					Item-Total Statistics						
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted		Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a4	176,2040	3261,793	,977	.	,992	d6	178,0840	3440,824	-,158	.	,993
b4	176,2560	3262,143	,990	.	,992	a7	176,2400	3262,641	,993	.	,992
c4	176,2440	3261,109	,993	.	,992	b7	176,2440	3264,764	,978	.	,992
d4	176,2240	3265,548	,989	.	,992	c7	176,2400	3263,829	,993	.	,992
e4	176,2720	3260,793	,983	.	,992	d7	176,2360	3262,197	,995	.	,992
f4	176,2680	3261,257	,991	.	,992	e7	176,2480	3261,207	,994	.	,992
g4	176,2360	3264,237	,990	.	,992	f7	176,2480	3261,858	,992	.	,992
h4	176,2440	3262,490	,989	.	,992	g7	176,2440	3262,571	,992	.	,992
i4	176,2400	3262,633	,991	.	,992	a8	176,2320	3263,062	,994	.	,992
j4	176,2400	3264,336	,988	.	,992	b8	176,2360	3265,113	,993	.	,992
k4	176,2320	3263,970	,991	.	,992	c8	176,2240	3264,552	,993	.	,992
l4	176,2280	3264,964	,987	.	,992	d8	176,5160	3268,789	,942	.	,992
a5	176,2520	3261,033	,992	.	,992	e8	176,2240	3264,552	,993	.	,992
b5	176,2600	3260,273	,991	.	,992	f8	176,2320	3265,070	,992	.	,992
c5	176,2640	3261,127	,991	.	,992	g8	176,2240	3264,552	,993	.	,992
d5	176,2440	3262,506	,995	.	,992	h8	176,2360	3264,855	,991	.	,992
e5	176,2440	3262,506	,993	.	,992	a9	176,2240	3264,046	,994	.	,992
f5	176,0840	3254,407	,486	.	,994	b9	176,2320	3265,295	,993	.	,992
g5	176,2480	3262,003	,993	.	,992	c9	176,2240	3263,406	,994	.	,992
h5	176,2480	3262,268	,993	.	,992	a10	176,2200	3264,759	,991	.	,992
i5	176,2480	3262,990	,993	.	,992	b10	176,2320	3265,464	,991	.	,992
j5	176,2400	3262,504	,994	.	,992	c10	176,2200	3265,554	,992	.	,992
a6	176,2280	3277,582	,838	.	,992						
b6	178,1120	3551,007	-,722	.	,995						
c6	178,1360	3550,504	-,726	.	,995						

Tablo 5.1. incelendiğinde analiz sonucunda elde edilen Cronbach Alfa değeri 0,993 olarak bulunmuştur. Bu değer yapılan anket çalışmasının yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Cronbach Alfa değeri yüksek olsa bile Item - Total Statistics bölümünde yer alan Corrected Item - Total Correlation kısmı incelenir. İlgili soru ile ölçekteki diğer soruların toplamından oluşan bütün arasındaki korelasyonun (corrected item - total correlation) negatif olmaması ve 0,20'den büyük olması beklenir. Tablo 5.1. incelendiğinde Item - Total Statistics bölümünde yer alan b6, c6 ve d6 olarak kodlanan altıncı sorunun ikinci, üçüncü ve dördüncü maddelerinin corrected item - total correlation değerlerinin negatif olduğu görülmektedir ve bu ilgili soruların bütün ölçeğe katkısının düşük olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda ilgili sorular ölçekten çıkartılıp analiz tekrarlanarak Cronbach Alfa ve korelasyon değerlerine tekrar bakılır.

Tablo 5.2. Cronbach Alfa Değeri - 2

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,998	,999	44

Item-Total Statistics					Item-Total Statistics						
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted		Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a4	170,0080	3533,478	,977	.	,998	a9	169,9680	3535,798	,995	.	,998
b4	170,0000	3533,783	,991	.	,998	b9	169,9760	3536,947	,994	.	,998
c4	169,9880	3532,759	,994	.	,998	c9	169,9680	3535,172	,994	.	,998
d4	169,9680	3537,461	,989	.	,998	a10	169,9640	3536,565	,991	.	,998
e4	170,0160	3532,401	,984	.	,998	b10	169,9760	3537,140	,993	.	,998
f4	170,0120	3532,855	,992	.	,998	c10	169,9640	3537,344	,993	.	,998
g4	169,9800	3535,835	,992	.	,998						
h4	169,9880	3534,140	,990	.	,998						
i4	169,9840	3534,176	,992	.	,998						
j4	169,9840	3536,000	,990	.	,998						
k4	169,9760	3535,646	,992	.	,998						
l4	169,9720	3536,670	,988	.	,998						
a5	169,9960	3532,518	,994	.	,998						
b5	170,0040	3531,851	,992	.	,998						
c5	170,0080	3532,602	,992	.	,998						
d5	169,9880	3534,213	,995	.	,998						
e5	169,9880	3534,132	,994	.	,998						
f5	169,8280	3526,665	,484	.	,999						
g5	169,9920	3533,655	,994	.	,998						
h5	169,9920	3533,871	,994	.	,998						
i5	169,9920	3534,602	,994	.	,998						
j5	169,9840	3534,120	,995	.	,998						
a6	169,9720	3547,698	,852	.	,998						
a7	169,9840	3534,289	,994	.	,998						
b7	169,9880	3536,566	,979	.	,998						
c7	169,9840	3535,285	,994	.	,998						
d7	169,9800	3533,811	,996	.	,998						
e7	169,9920	3532,763	,995	.	,998						
f7	169,9920	3533,398	,993	.	,998						
g7	169,9880	3534,213	,993	.	,998						
a8	169,9760	3534,835	,994	.	,998						
b8	169,9800	3536,807	,994	.	,998						
c8	169,9680	3536,393	,993	.	,998						
d8	170,2800	3561,904	,940	.	,998						
e8	169,9680	3536,393	,993	.	,998						
f8	169,9760	3536,754	,993	.	,998						
g8	169,9680	3536,393	,993	.	,998						
h8	169,9800	3536,317	,993	.	,998						

Analiz tekrarı sonucunda tablo 5.2. incelendiğinde yeni Cronbach Alfa değerinin 0,998 ve corrected item - total correlation değerlerinin 0,20'den yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum da anket çalışmasının yüksek derecede güvenilir olduğu saptanmıştır.

5.7.3. Tutum Değişkenlerine İlişkin Bulgular ve Hipotez Değerlendirmeleri

Bu bölümde araştırmamızın amacı doğrultusunda ankete katılan hizmet verenlere, kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımın değerlendirilmesine yönelik sorular sorularak konu ile ilgili tutum ve davranışları ölçülmeye çalışılmıştır. Anket formunda buna yönelik olarak yedi ana başlık altında toplam 47 soru sorulmuş ve bu yedi ana başlık baz alınarak hipotezler kurulmuştur.

5.7.3.1. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşler

Tablo 5.3. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Hiyerarşik olarak İl Emniyetlerden bağımsız olmalıdır.	38	15,2	8	3,2	12	4,8	67	26,8	125
Kriminalistik bütündür, birimleri de ayırmamalıdır.	36	14,4	9	3,6	12	4,8	70	28	123	49,2
Kriminalistik Birimler (yönetim, işleyiş ve her açıdan) tek çatı altında olmalıdır.	36	14,4	9	3,6	12	4,8	67	26,8	126	50,4
Kriminal kurumsal bütünlük oluşur.	33	13,2	10	4	13	5,2	69	27,6	125	50
Ekpertiz raporu düzenleyen, analiz birimleri aynı çatı altında olmalıdır.	38	15,2	8	3,2	13	5,2	67	26,8	124	49,6
Lojistik imkanlar artar, yönetimi kolaylaştır.	37	14,8	8	3,2	13	5,2	70	28	122	48,8
İmaj ve tanıtıma olumlu etki yapar.	34	13,6	9	3,6	15	6	67	26,8	125	50
Yurt içi ve Dışında net bir kurumsal kimlik oluşur.	36	14,4	8	3,2	13	5,2	68	27,2	125	50
Yönetim kademelerinde baskı unsurları azalır.	36	14,4	7	2,8	14	5,6	68	27,2	125	50
Yönetim sorumluluğunu, sahiplenmesini artırır.	34	13,6	10	4	13	5,2	69	27,6	124	49,6
Teknolojik gelişime olumlu katkı sağlar.	34	13,6	10	4	12	4,8	69	27,6	125	50
Birimler arası rekabet oluşumu ve takibini kolaylaştırır.	34	13,6	9	3,6	13	5,2	69	27,6	125	50

Tablo 5.3. incelendiğinde ilgili soru içinde yer alan her bir ifadeye verilen cevapların dağılımı görülmektedir.

İfade-1: “Kriminalistik birimlerin kendi içinde bir hiyerarşisi olmalıdır” görüşüne ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %15,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Kriminalistik bütündür, birimleri de ayırmamalıdır” görüşüne personellerin %49,2’si kesinlikle katılıyorum, %28’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel kriminalistik bütündür, birimleri de ayırmamalıdır düşüncesindedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Kriminalistik Birimler (yönetim, işleyiş ve her açıdan) tek çatı altında olmalıdır” görüşüne personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma

yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-4: “Kriminal kurumsal bütünlük oluşur” görüşüne ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,6 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-5: “Ekspertiz raporu düzenleyen analiz birimleri aynı çatı altında olmalıdır” görüşüne personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %76,4 personel ekspertiz raporu düzenleyen analiz birimlerinin aynı çatı altında olması gerektiğini düşünmektedir. %15,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-6: “Lojistik imkanlar artar, yönetimi kolaylaştır” görüşüne ankete katılan personellerin %48,8’i kesinlikle katılıyorum, %28’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-7: “İmaj ve tanıtıma olumlu etki yapar” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %76,8 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-8: “Yurt içi ve Dışında net bir kurumsal kimlik oluşur” görüşüne ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel yurt içi ve dışında net bir kurumsal kimlik oluşacağını düşünmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-9: “Yönetim kademelerinde baskı unsurları azalır” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasının yönetim kademelerindeki baskı unsurlarını azaltacağını düşünmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-10: “Yönetim sorumluluğunu, sahiplenmesini artırır” görüşüne ankete katılan personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %79,2 personelin bu görüşe

katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-11: “Teknolojik gelişime olumlu katkı sağlar” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,6 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-12: “Birimler arası rekabet oluşumu ve takibini kolaylaştırır” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,6 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.4. Tüm Kriminalistik Birimlerin Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Görüşlerin İstatistikleri
Statistics

		İfade-1	İfade-2	İfade-3	İfade-4	İfade-5	İfade-6	İfade-7	İfade-8	İfade-9	İfade-10	İfade-11	İfade-12	Ortalama
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
	Mean	3,932	3,94	3,952	3,972	3,924	3,928	3,96	3,952	3,956	3,956	3,964	3,968	3,95
	Min.	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	Max.	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
	Sum	983	985	988	993	981	982	990	988	989	989	991	992	987,58

Tablo 5.4’de tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik görüşlere ait her bir ifadenin minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Buna göre, soruda yer alan her bir ifadenin genel ortalamasının 3,95 olduğu saptanmıştır. Bu durum ankete katılan personellerin ilgili görüşe katılma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Sonuç olarak; tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik, olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha ve inceleme, kriminal laboratuvarı branşlı hizmet verenlerin görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.2. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminal Polislikte Hizmet ve Görevlerin Kalitesini Arttıracığı Yönündeki Görüşler

Tablo 5.5. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminal Polislikte Hizmet ve Görevlerin Kalitesini Arttıracığı Yönündeki Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kriminalistik süreçte etkinlik ve verimlilik artacaktır.	36	14,4	10	4	11	4,4	68	27,2	125	50
Kriminalistik süreç takibi ve denetimi olumlu olur.	37	14,8	9	3,6	12	4,8	67	26,8	125	50
Birimlerin çalışmalarını daha rahat yürütür.	37	14,8	8	3,2	13	5,2	69	27,6	123	49,2
Karşılıklı etkili iletişim olanağı fazlalaşır.	35	14	9	3,6	13	5,2	69	27,6	124	49,6
Uzmanların aynı çatıda olmaları AR-GE çalışmalarına olumlu katkı sağlar.	35	14	9	3,6	14	5,6	67	26,8	125	50
Zaman tasarrufu sağlar.	36	14,4	7	2,8	16	6,4	65	26	126	50,4
Analiz uzmanları ile saha uzmanlarının yakınlığı saha çalışmalarının kalitesini artırır.	36	14,4	8	3,2	13	5,2	69	27,6	124	49,6
Kayıt ve arşivlerin tutulması, ulaşılması ve değerlendirilmesi kolaylaşır.	35	14	10	4	12	4,8	69	27,6	124	49,6
Uygulama teknikleri ve teori geliştirilmesine olumlu katkı sağlar.	35	14	9	3,6	13	5,2	70	28	123	49,2
Hesap sorulabilirliği kolaylaştırır.	35	14	9	3,6	13	5,2	68	27,2	125	50

İfade-1: “Kriminalistik süreçte etkinlik ve verimlilik artacaktır” ifadesine personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Kriminalistik süreç takibi ve denetimi olumlu olur” ifadesine ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Birimlerin çalışmalarını daha rahat yürütür” ifadesine ankete katılan personellerin %49,2’si kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-4: “Karşılıklı etkili iletişim olanağı fazlalaşır” görüşüne personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını

vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Birimlerin çalışmalarını daha rahat yürütür” ifadesine ankete katılan personellerin %49,2’si kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-5: “Uzmanların aynı çatıda olmaları AR-GE çalışmalarına olumlu katkı sağlar” ifadesine ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-6: “Zaman tasarrufu sağlar” görüşüne personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %76,4 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-7: “Analiz uzmanları ile saha uzmanlarının yakınlığı saha çalışmalarının kalitesini artırır” ifadesine ankete katılan personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-8: “Kayıt ve arşivlerin tutulması, ulaşılması ve değerlendirilmesi kolaylaşır” görüşüne personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-9: “Uygulama teknikleri ve teori geliştirilmesine olumlu katkı sağlar” ifadesine ankete katılan personellerin %49,2’si kesinlikle katılıyorum, %28’si kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-10: “Hesap sorulabilirliği kolaylaştırır” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve

toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.6. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmetlerin Kalitesini Arttıracakı Yönündeki Görüşlerin İstatistikleri

		Statistics										Ortalama
		İfade-1	İfade-2	İfade-3	İfade-4	İfade-5	İfade-6	İfade-7	İfade-8	İfade-9	İfade-10	
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Mean		3,944	3,936	3,932	3,952	3,952	3,952	3,948	3,948	3,948	3,956	3,95
Min.		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Max.		5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Sum		986	984	983	988	988	988	987	987	987	989	986,70

Tablo 5.6’da kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminalistik hizmetlerin kalitesini ne ölçüde etkiler sorusunda her bir ifadeye verilen cevapların minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda her bir ifadenin genel ortalamasının 3,95 olduğu saptanmıştır. Buna göre; ankete katılan hizmet verenlerin görüşü, kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminalistik hizmet ve görevlerin kalitesini arttıracakı yönündedir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.3. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direkt Teslimi İle İlgili Görüşler

Tablo 5.7. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direkt Teslimi İle İlgili Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
İz ve bulguları laboratuvarlara biz teslim etmeli, analizini yaptırmalıyız.	37	14,8	15	6	16	6,4	33	13,2	149	59,6
İz ve bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli, analizini yaptırmalı.	144	57,6	33	13,2	19	7,6	16	6,4	38	15,2
İz ve bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli ancak bize sonuçlar bildirilmeli.	146	58,4	32	12,8	19	7,6	17	6,8	36	14,4
İz ve bulguları il merkezlerinde, delil toplama birimleri toplamalı.	77	30,8	94	37,6	60	24	12	4,8	7	2,8

İfade-1: “İz ve bulguları laboratuvarlara biz teslim etmeli, analizini yaptırmalıyız” ifadesine ankete katılan personellerin %59,6’sı kesinlikle katılıyorum, %13,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %72,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %6,4 personel karasızım, %6 personel pek katılmıyorum olarak ankete cevap vermiştir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “İz ve bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli, analizini yaptırmalı” ifadesinde ters eğilim söz konusu olup, bu görüşe personellerin %57,6’sı hiç katılmıyorum, %13,2’si pek katılmıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %70,8 kişinin ilgili ifadeye katılmama yönünde cevap verdiği görülmektedir. Sadece %15,2 personel bu görüşe kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

İfade-3: “İz ve bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli ancak bize sonuçlar bildirilmeli” ifadesinde ters eğilim söz konusu olup, bu görüşe personellerin %58,4’ü hiç katılmıyorum, %12,8’i pek katılmıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %71,2 kişinin ilgili ifadeye katılmama yönünde cevap verdiği görülmektedir. Sadece %14,4 personel bu görüşe kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

İfade-4: “İz ve bulguları il merkezlerinde, delil toplama birimleri toplamalı” ifadesinde ters eğilim söz konusu olup, bu görüşe personellerin %30,8’i hiç katılmıyorum, %37,6’sı pek katılmıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %68,4 kişinin ilgili ifadeye katılmama yönünde cevap verdiği görülmektedir. Sadece %2,8 personel bu görüşe kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 5.8. Olay Yerinden Elde Edilen İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil, Laboratuvarlara Direk Teslimi İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri
Statistics

	Valid	Missing	Mean	Min.	Max.	Sum
İfade - 1	250	0	3,96	1,00	5,00	992

Tablo 5.8. incelendiğinde sadece birinci ifadenin yer aldığı görülmektedir. Hatırlanacağı gibi anketin güvenilirlik analizi yapılırken Item - Total Statistics bölümünde yer alan Corrected Item - Total Correlation (ilgili soru ile ölçekteki diğer soruların toplamından oluşan bütün arasındaki korelasyon) kısmı incelenmiş ve ifade-2, ifade-3 ile ifade-4 için ilgili korelasyon değerlerinin negatif olduğu tespit

edilmiştir. Bu ifadelerin bütün ölçeğe katkısının düşük olduğunu saptanmış ve ilgili ifadeler ölçekten çıkartılmıştır. Buna bağlı olarak sadece birinci ifade baz alınarak hipotez değerlendirmesi yapılmıştır. İlgili ifadenin ortalaması 3,96 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; ankete katılan personellerin görüşü, olay yerinden elde edilen iz ve bulguların soruşturmacı birimlere değil, laboratuvarlara direk teslimi yönündedir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.4. Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşler

Tablo 5.9. Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Adı üstünde bir laboratuvar olduğundan, kriminal laboratuvarı bünyesinde olmalıdır.	35	14	9	3,6	13	5,2	68	27,2	125
Bu laboratuvarlarda kimyager sıfatı taşıyan uzmanların olması gerekir.	35	14	9	3,6	13	5,2	67	26,8	125	50
Sağlık yönünden değerlendirildiğine bu bir gerekliliktir.	33	13,2	12	4,8	13	5,2	67	26,8	125	50
Bu bünyede olması kriminalistik çalışmaların doğası gereğidir.	35	14	9	3,6	13	5,2	67	26,8	126	50,4
Bu bünyede olması gerekli çalışma ortamının sağlanmasına olumlu etki sağlar.	36	14,4	9	3,6	12	4,8	68	27,2	125	50
Bu bünyede gerekli koşullar sağlandığında hizmet kalitesi artar.	36	14,4	8	3,2	14	5,6	67	26,8	125	50
Burada çalışan uzmanlar, kriminal laboratuvardaki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır.	35	14	9	3,6	14	5,6	67	26,8	125	50

İfade-1: “Adı üstünde bir laboratuvar olduğundan, kriminal laboratuvarı bünyesinde olmalıdır” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. Ankete katılan personelin %14’ünün ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Bu laboratuvarlarda kimyager sıfatı taşıyan uzmanların olması gerekir” ifadesine ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %76,8 personel bu laboratuvarlarda kimyager sıfatı taşıyan uzmanların olması gerektiğini düşünmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Sağlık yönünden değerlendirildiğine bu bir gerekliliktir” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum

cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %76,8 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-4: “Bu bünyede olması kriminalistik çalışmaların doğası gereğidir” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-5: “Bu bünyede olması gerekli çalışma ortamının sağlanmasına olumlu etki sağlar” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %27,2’si kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel ilgili laboratuvarın bu bünyede olması gerekli çalışma ortamının sağlanmasına olumlu etki sağlayacağını düşünmektedir. %14,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir. Ankete katılan personellerin %14,4’ünün ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-6: “Bu bünyede gerekli koşullar sağlandığında hizmet kalitesi artar” görüşüne personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %76,8 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14,4 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-7: “Burada çalışan uzmanlar, kriminal laboratuvardaki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır” ifadesine ankete katılan personellerin %50’si kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %76,8 personelin bu görüşe katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %14 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.10. Mevcut Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri

		Statistics							
		İfade-1	İfade-2	İfade-3	İfade-4	İfade-5	İfade-6	İfade-7	Ortalama
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Mean		3,96	3,95	3,96	3,96	3,95	3,95	3,95	3,95
Min.		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Max.		5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
Sum		989	988	989	990	987	987	988	988,29

Tablo 5.10'da mevcut parmak izi geliştirme laboratuvarlarının kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olması sorusunda her bir ifadeye verilen cevapların minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda her bir ifadenin genel ortalamasının 3,95 olduğu saptanmıştır. Buna göre; personellerin görüşü mevcut parmak izi geliştirme laboratuvarlarının kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olmasına yöneliktir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.5. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşler

Tablo 5.11. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Yönetim yönünden sadece merkez daireye bağlı olmak, yönetim baskı unsurlarını azaltır.	34	13,6	10	4	13	5,2	67	26,8	126	50,4
Yönetim baskı unsurlarının azalması daha rahat, uygun çalışma ortamı sağlar.	33	13,2	10	4	14	5,6	70	28	123	49,2
Personelin alanı kriminalistik konular olur ve odaklanması, konsantrasyonu artar.	33	13,2	10	4	14	5,6	67	26,8	126	50,4
Personelin yeterliliği ve çalışmalarının verimliliğine olumlu etki yapar.	33	13,2	10	4	14	5,6	140	56	53	21,2
Personelin eğitim, bilgi ve kendini geliştirmesine olumlu katkı sağlar.	33	13,2	10	4	14	5,6	67	26,8	126	50,4
Personelin başka hizmetlerde görevlendirilmemesine olumlu katkı sağlar.	33	13,2	10	4	14	5,6	69	27,6	124	49,6
Personelin atama ve diğer özlük durumları daha yönetilir hale gelir.	33	13,2	10	4	14	5,6	67	26,8	126	50,4
Personelin kriminal birimler arası geçişi kolaylaşır.	34	13,6	8	3,2	16	6,4	68	27,2	124	49,6

İfade-1: “Yönetim yönünden sadece merkez daireye bağlı olmak, yönetim baskı unsurlarını azaltır” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %76,8 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Yönetim baskı unsurlarının azalması daha rahat, uygun çalışma ortamı sağlar” görüşüne personellerin %49,2’si kesinlikle katılıyorum, %28’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel yönetim baskı unsurlarının azalmasının daha rahat, uygun çalışma ortamı sağlayacağını düşünmektedir. Ankete katılan %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Hizmet Verenlerin alanı kriminalistik konular olur ve odaklanması, konsantrasyonu artar” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-4: “Hizmet Verenlerin yeterliliği ve çalışmaların verimliliğine olumlu etki yapar” görüşüne personellerin %21,2’si kesinlikle katılıyorum, %56’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin personelin yeterliliğine ve çalışmaların verimliliğine olumlu etki yapacağını düşünmektedir. katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-5: “Hizmet Verenlerin eğitim, bilgi ve kendini geliştirmesine olumlu katkı sağlar” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4’ü kesinlikle katılıyorum, %26,8’i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-6: “Hizmet Verenlerin başka hizmetlerde görevlendirilmemesine olumlu katkı sağlar” görüşüne personellerin %49,6’sı kesinlikle katılıyorum, %27,6’sı kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-7: “Hizmet Verenlerin atama ve diğer özlük durumları daha yönetilir hale gelir” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4’ü kesinlikle

katılıyorum, %26,8'i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin personelin atama ve diğer özlük durumlarının daha yönetilir hale geleceğini düşünmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığını tespit edilmiştir.

İfade-8: “Hizmet Verenlerin kriminal birimler arası geçişi kolaylaşır” görüşüne personellerin %59,6'sı kesinlikle katılıyorum, %27,2'si kısmen katılıyorum cevabını vermiş ve toplama bakıldığında %76,8 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.12. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesinin, Kriminalistik Hizmet Verenlerin (Olay Yeri İnceleme Ve Kimlik Tespit, Bomba İmha ve İnceleme, Kriminal Laboratuvarı) Özlük Durumlarını ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etkileyeceğine Dair Görüşlerin İstatistikleri

		Statistics								
		İfade-1	İfade-2	İfade-3	İfade-4	İfade-5	İfade-6	İfade-7	İfade-8	Ortalama
N	Valid	250	250	250	250	250	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
Mean		3,96	3,96	3,97	3,68	3,97	3,96	3,97	3,96	3,93
Min.		1	1	1	1	1	1	1	1	1
Max.		5	5	5	5	5	5	5	5	5
Sum		991	990	993	920	993	991	993	990	982,63

Tablo 5.12’de, kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminalistik hizmet verenlerin (olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha ve inceleme, kriminal laboratuvarı) özlük durumlarını ve çalışma koşullarını ne ölçüde etkileyeceğine ait soruda her bir ifadeye verilen cevapların minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda her bir ifadenin genel ortalamasının 3,93 olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; ankete katılan hizmet verenler görüşü kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminalistik hizmet verenlerin özlük durumlarını ve çalışma koşullarını olumlu etkileyeceğine yöneliktir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.6. Mevcut Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS’in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşler

Tablo 5.13. Mevcut Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Analiz ve ekspertiz raporunu düzenleyen bir olduğundan kriminal laboratuvar bünyesi içinde olmalıdır.	32	12,8	13	5,2	12	4,8	66	26,4	127
Daha teknik ve verimli bir çalışma alanı oluşturur.	32	12,8	12	4,8	13	5,2	69	27,6	124	49,6
Mukayese raporu düzenleyen uzmanlar, kriminal laboratuvardaki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır.	34	13,6	9	3,6	14	5,6	66	26,4	127	50,8

İfade-1: “Analiz ve ekspertiz raporunu düzenleyen bir olduğundan, kriminal laboratuvar bünyesi içinde olmalıdır” ifadesine ankete katılan personellerin %50,8'i kesinlikle katılıyorum, %26,8'i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel analiz ve ekspertiz raporunu düzenleyen bir olduğundan, biyometrik veri işlemleri büro amirlikleri ile APHİS'in kriminal laboratuvar bünyesi içinde olması gerektiğini düşünmektedir. %12,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Daha teknik ve verimli bir çalışma alanı oluşturur” görüşüne personellerin %49,6'sı kesinlikle katılıyorum, %27,6'sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 kişinin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. Ankete katılan %12,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Mukayese raporu düzenleyen uzmanlar, kriminal laboratuvarda ki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır” ifadesine ankete katılan personellerin %50,8'i kesinlikle katılıyorum, %26,4'ü kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel mukayese raporu düzenleyen uzmanların, kriminal laboratuvarda ki uzmanlarla eşdeğer durumda olmasını gerektiğini düşünmektedir. %13,6 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.14. Mevcut Biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in (Otomatik Parmak İzi Sistemi) Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri

		Statistics			
		İfade-1	İfade-2	İfade-3	Ortalama
N	Valid	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0,00
Mean		3,97	3,96	3,97	3,97
Min.		1,00	1,00	1,00	1,00
Max.		5,00	5,00	5,00	5,00
Sum		993	991	993	992,33

Tablo 4.6.14'te, mevcut biyometrik veri işlemleri büro amirlikleri ile APHİS'in (otomatik parmak izi sistemi) kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olması ile ilgili soruda yer alan her bir ifadeye ait cevapların minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda her bir ifadenin genel ortalamasının 3,97 olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; ankete katılan personellerin görüşü mevcut biyometrik veri işlemleri büro amirlikleri ile APHİS'in (otomatik parmak izi sistemi) kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olmasına yöneliktir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

5.7.3.7. İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşler

Tablo 5.15. İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşlerin Dağılımı

	Hiç Katılmıyorum		Pek Katılmıyorum		Kararsızım		Kısmen Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Kriminalistik birim olduklarından ilçelerde aynı büro çatısı altında olmalıydılar.	33	13,2	10	4	14	5,6	66	26,4	127
Çoğunlukla olay yerlerini beraber incelediklerinden aynı çatı altında olmalıydılar.	32	12,8	12	4,8	13	5,2	69	27,6	124	49,6
Birleşmeleri hizmet ve görevin etkinliğini artırır.	32	12,8	11	4,4	14	5,6	67	26,8	126	50,4

İfade-1: “Kriminalistik birim olduklarından ilçelerde aynı büro çatısı altında olmalıydılar” ifadesine ankete katılan personellerin %50,8'i kesinlikle

katılıyorum, %26,4'ü kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Toplama bakıldığında %77,2 personelin katılma yönünde cevap verdiği görülmektedir. %13,2 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-2: “Çoğunlukla olay yerlerini beraber incelediklerinden aynı çatı altında olmalıdırlar” görüşüne personellerin %49,6'sı kesinlikle katılıyorum, %27,6'sı kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel ilçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, çoğunlukla olay yerlerini beraber incelediklerinden dolayı aynı çatı altında olması gerektiğini düşünmektedir. Ankete katılan %12,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

İfade-3: “Birleşmeleri hizmet ve görevin etkinliğini artırır” ifadesine ankete katılan personellerin %50,4'ü kesinlikle katılıyorum, %26,8'i kısmen katılıyorum cevabını vermiştir. Buna göre; %77,2 personel ilçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmelerinin hizmet ve görevin etkinliğini artıracakını düşünmektedir. %12,8 personelin ilgili ifadeye hiç katılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.16. İlçe Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Polis Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi İle İlgili Görüşlerin İstatistikleri

		Statistics			
		ifade-1	ifade-2	ifade-3	Ortalama
N	Valid	250	250	250	250,00
	Missing	0	0	0	0,00
Mean		3,98	3,96	3,98	3,97
Min.		1,00	1,00	1,00	1,00
Max.		5,00	5,00	5,00	5,00
Sum		994	991	994	993,00

Tablo 5.16'da, ilçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmesi ile ilgili soruda yer alan her bir ifadeye ait cevapların minimum, maksimum, toplam ve ortalama değerleri ile birlikte sorunun genel ortalaması görülmektedir. Yapılan çalışma sonucunda her bir ifadenin genel ortalamasının 3,97 olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak; ankete katılan personellerin görüşü ilçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmesine yöneliktir ve görüşlerinde tutarlılık vardır.

6. BÖLÜM

6. SONUÇ

Ülkemizde Emniyet Genel Müdürlüğü, Kriminal Polis Laboratuvarları Daire Başkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Kriminal Polis Laboratuvarları ile Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Şube Müdürlüğünün mevcut çalışmalarının aynı kapsam ve hedef doğrultusunda, aynı daire başkanlığına bağlı olmalarına rağmen kendi içlerinde ayrı bir yönetim ve organizasyon yapısı bulunmaktadır. Bu çalışma mevcut yönetim ve organizasyon yapısı ile öngörülen yeni yönetim ve organizasyon yapısını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Öngörülen kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımı değerlendirebilmek amacıyla yapılan bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi seçilmiştir. Anket çalışması, İstanbul ilinin merkez ve ilçelerinde hizmet veren Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit, Bomba İmha İnceleme ve Kriminal Laboratuvarı branşlı, toplamda 250 personel ile gerçekleştirilmiştir.

Anket formu toplam on sorudan oluşmaktadır. İlk üç soru, ankete katılım sağlayan personellerin demografik bilgilerine yönelik olup, diğer yedi soru kriminalistik hizmetlere bütünsel açıdan yaklaşımın değerlendirilmesine yönelik tutum ve davranışları ölçmek amacıyla sorulan sorulardır.

Yapılan anket çalışması sonucunda ankete katılan personellerin %86,8'inin branşının olay yeri inceleme ve tespit, %8,4'ünün branşının kriminal laboratuvar ve %4,8'inin branşının bomba imha inceleme olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ilgili branşlarda göre yapan personellerin %14'ü 1995-1999, %16'sı 2000-2004, %31,2'si 2005-2009 ve %38,8'i 2010-2014 yılları arasında branşa giriş yapmıştır. Ankete katılan personellerin %100'ünün aynı branşta çalışmaya devam ettikleri görülmektedir.

Anket sonucu elde edilen verilerin güvenilirlik analizi yapılırken Cronbach Alfa Katsayısı (Alfa Yöntemi) kullanılmıştır. Cronbach Alfa Katsayısı, ölçekte yer alan k sorunun homojen bir yapıyı açıklamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarını araştırır. Analiz sonucunda elde edilen Cronbach Alfa değeri

0,998 olarak bulunmuştur. Bu durum da anket çalışmasının yüksek derecede güvenilir olduğu saptanmıştır.

Tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasının gerek kriminalistik hizmet mensuplarına, gerekse hizmet alanlara sağlayabileceği faydaların belirlenebilmesi için araştırma hipotezleri oluşturulmuş ve hipotezlerin tutarlılık araştırması yapılmıştır. Bu bölüm 5'li Likert tipi ölçekleme yöntemine ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda yapılan hipotez değerlendirmeleri şu şekildedir: Tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik sorulan sorunun ortalaması 3,95 olarak bulunmuştur. Buna bağlı olarak tüm kriminalistik birimlerin aynı çatı altında toplanmasına yönelik, olay yeri inceleme ve kimlik tespit, bomba imha ve inceleme, kriminal laboratuvarı branşlı hizmet veren personellerin görüşlerinde tutarlılık olduğu tespit edilmiştir. Kriminalistik birimlerin birleştirilmesi, kriminal polislikte hizmet ve görevlerin kalitesine ne ölçüde etki eder sorusuna verilen cevapların ortalaması 3,95 olarak tespit edilmiş, bu nedenle personellerin görüşünün kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminal polislikte hizmet ve görevlerin kalitesini arttıracak yönündedir. Ankete katılan personeller olay yerinden elde edilen iz ve bulguların soruşturmacı birimlere değil, laboratuvarlara direk tesliminin daha uygun olacağını yönünde görüş bildirmiş ve ortalaması 3,96 olarak bulunmuştur. Mevcut parmak izi geliştirme laboratuvarlarının, kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olmasına yönelik sorulan soruda ortalama 3,95 olarak bulunmuş, buna bağlı olarak personellerin görüşlerinde tutarlılık olduğu belirlenmiştir. Kriminalistik birimlerin birleştirilmesinin, kriminal polislerin özlük durumlarını ve çalışma koşullarını ne yönde etkileyeceğine yönelik sorulan sorular neticesinde olumlu görüşler alınmış ve ortalaması 3,93 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada biyometrik veri işlemleri büro amirlikleri ile APHİS'in (otomatik parmak izi sistemi) kriminal laboratuvarlara bağlı ve içinde olmasına yönelik olumlu düşünceler yer almaktadır ve ortalaması 3,97'dir. İlçe olay yeri inceleme ve kimlik tespit birimleri ile bomba imha ve inceleme birimlerinin, kriminal büro amirlikleri çatısı altında birleştirilmesine yönelik sorulan sorular neticesinde ortalama 3,97 olarak tespit edilmiş ve personellerin bu görüşe katıldıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışmada, Kriminal Polis Hizmetlerinin nasıl bir yapıda veya nasıl bir yönetim ve organizasyon içinde olduğu, en üst kademededen en alt kademeye kadar, birim birim ortaya konulmaya çalışıldı. Sadece suçun oluşumu ile değil, suç

oluşmadan önce bir ülkede verilen bu hizmetlerin etkin ve verimliliğinin kalitesi, suçlular içinde caydırıcı bir unsur haline gelebilmelidir. Kriminalistik hizmetler, tüm unsurları ile bir bütün olarak ele alınmalı, uzun vadede en etkili sonuçlara ulaşabilmek için gerekli iç ve dış yapı analiz edilmeli, sorunlar belirlenmeli, öncelikler tespit edilmeli, planlamalar yapılmalı, alternatifler göz ardı edilmemelidir. Hedef olarak ülkemizde Kriminal Polis Hizmetlerinin kamunun yararına en etkin ve verimli şekilde hizmet vermesi anlayışı ortaya konmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için bütüncül bir organizasyon yapısı oluşturulmalı, kriminalistiğin tüm unsurları bir araya getirilmeli, hizmet ve görevler tek organizasyon yapısı tarafından yürütülmesine imkan tanınmalıdır. Kriminalistik sürecinin başından, sonuna kadar farklı kriminalistik bölümde görev yapan personel aynı amaç doğrultusunda, aynı kurumun farklı bölümlerinde bulgu elde etme ve bulguyu delile dönüştürme aynı hedefe odaklı olacaktır. Yöneticiler açısından, sürecin aynı organizasyon içinde bir arada bulunmasının sürecin takibini, etkinliğini, verimliliğini ve denetlenebilirliğini artıracaktır. Özellikle aynı çatı altında, aynı hedef doğrultusunda farklı görev yapan uzmanların, aynı çatı altında görev yapmasının ayrıca avantajları, bulgu toplayan kriminal polis sahada çalışan ekiplerin, ne yeterlilikte, uygunlukta ve seviyede bulgu topladıkları, aynı çatı altında olan analiz birimlerindeki uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri yapılacak ve eksik, hatalı, yanlış veya takdir edilmesi gereken durumları yetkili amirlere ileterek gerekli tedbirlerin alınmasını sağlayabilecektir. Analiz birimlerine, sahada çalışan uzmanların yakınlığının ayrıca, analiz uzmanlarının, sahada çalışan uzmanların çalışmaları ile ilgili yorumlarının, sahada çalışan uzmanların etkinliği, verimliliği, eğitimi konusunda ilerlemelerine pozitif etkileri olacaktır.

Sonuç olarak; araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda ankete katılan personellerin görüşünün, kriminalistik hizmetlerin bütünsel olarak ele alınmasının, birleşik bir yapıda ve birimlerin birbirine entegre olmasına olan yaklaşımlarının tutarlı olduğuna yöneliktir.

KAYNAKLAR

CHAMPOD, Christophe (2004); Et Al Fingerprints and Other Ridge Skin Impressions (Parmak İzleri ve Diğer Sırtı Deri İzlenimler)

CORTEZ, Donn (2009); ,CSI Crime Scene Investigation The Killing Jar.

CLAIR, Jami (2002); St. Crime Laboratory Management, (Suç Laboratuvar Yönetimi)

EVANS, Colin; L.FRENCH, John (2009); Crime Scene Investigation Criminal Investigations, (Crime Scene Investigation Ceza Araştırmalar)

GILBERT, James N. (2000); Kriminal Soruşturma, Nebraska Üniversitesi, Kearney

GÜLTEKİN, Özkan; Olay Yeri İncelemesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri TAAD, Cilt:2, Yıl:2, Sayı:4 (20 Ocak 2011)

J.O'CONNOR, John (1999); Pratik Yangın ve Kundaklama Araştırması

ÖNER, Doç. Dr. Yıldırım (2010); Yönetici Geliştirme Gereksinimi ve Başlıca Yöntemleri

SOBACI, Mehmet Zahid; Yönetişim Kavramı ve Türkiye'de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler, Yönetim Bilimleri Dergisi (5:1) 2007 Journal of Administrative Sciences

SAFERSTEIN, Dr. Richard (1998); Kriminalistik, Adli Tıp Bilimine Giriş

KUDRYAVTSEV, V.N. ; EMİNOVA V.E. (1997); Kriminoloji, В.Н.Кудрявцев, В.Е.Эминова. Криминология,

YÜKSELOĞLU, E. Hülya; ÖZCAN Ş. Şebnem; CEYLAN Beyhan; Olay Yeri İncelemesi ve Türkiye'deki Uygulamalar

Yasa ve Yönetmelikler

Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez ve Bölge Kriminal Polis Laboratuvarları Teknik Hizmet Yönetmeliği, 1964

Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Dairesi Başkanlığı ve Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlükleri Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 1993

Emniyet Genel Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri Yönetmeliği, 2008

Emniyet Genel Müdürlüğü Bomba İmha ve İnceleme Birimleri Kuruluş Görev ve Çalışma Yönetmeliği, 2002

İnternet

İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014

<http://www.kriminal.iem.gov.tr/sema.htm>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/ARGE-Sb.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Bomba-Sb.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Destek-Sb.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Kalite.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Uzmanl%C4%B1k-Sb.aspx>,

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Adana.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Ankara.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Antalya.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Bursa.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Diyarbakir>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Erzurum.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Istanbul.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Izmir.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2014). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Kayseri.aspx>

Kriminal Dairesi Başkanlığı (2013). Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014,
<http://www.kpl.pol.tr/Sayfalar/Samsun.aspx>

Semih DOKURER (2014). Erişim Tarihi: 13 Ocak 2014,
http://www.dokurer.net/files/documents/KPLde_AB_Kriterleri.pdf

Vikipedi Özgür Ansiklopedi (2013). Erişim Tarihi: 24 Aralık 2013,
<http://tr.wikipedia.org/wiki/Kriminalistik>

EKLER

Ek 1: Anket Formu

KRİMİNALİSTİK HİZMETLERE BÜTÜNSEL AÇIDAN YAKLAŞIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA (SAHA ÇALIŞMASI)

Bu çalışma, Ülkemizde Olay yerinin incelenmesi ile birlikte başlayan süreçte yapılan çalışmaların ve elde edilen bulguların gerekli çalışma ve analizlerinin yapılarak sonuç raporlarının hazırlanmış şekli ile bu hizmeti alan , Adli veya idari makamlara son hali ile ulaştırılması kriminalistik hizmetlerin bütünsel açıdan yaklaşmanın değerlendirilmesini içerir

Barış ABLAY

Sayın Cevaplayıcı,

Bu çalışma Haliç Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yapılmaktadır. Ankete vereceğiniz bütün cevaplar tamamen gizli kalacaktır.

Teşekkür ederim.

Cevaplayıcı Bilgileri

1. Mesleki Branşınız:

- (A) Olay Yeri İnc.ve Kimlik Tespit,
 (B) Kriminal Laboratuvarı,
 (C) Bomba İmha İnceleme,

2. Branşa giriş tarihiniz (yıl olarak),(.....)

3. Halen Branşınızda çalışıyor musunuz?

1. Evet 2. Hayır

4. Tüm Kriminalistik Birimlerin, Aynı Çatı Altında Toplanmasına Yönelik Aşağıda Geliştirilen İfadelere Ne Ölçüde Katıldığınızı Lütfen Belirtiniz.

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Hiyerarşik olarak İl Emniyetlerden bağımsız olmalıdır.					
Kriminalistik bütündür, birimleri de ayrışmamalıdır.					
Kriminalistik birimler, (yönetim, işleyiş ve her açıdan) tek çatı altında olmalıdır.					

Kriminal kurumsal bütünlük oluşur.					
Ekpertiz raporu düzenleyen, analiz birimleri aynı çatı altında olmalıdır.					
Lojistik imkanlar artar, yönetimi kolaylaştırır.					
İmaj ve tanıtıma olumlu etki yapar.					
Yurt içi ve dışında net bir kurumsal kimlik oluşur.					
Yönetim kademelerinde baskı unsurları azalır.					
Yönetim sorumluluğunu, sahiplenmesini artırır.					
Teknolojik gelişime olumlu katkı sağlar.					
Birimler arası rekabet oluşumu ve takibini kolaylaştırır.					

5. Aşağıdaki Nedenler, Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesi, Kriminal Polislikte Hizmet ve Görevlerin Kalitesine Ne Ölçüde Etki Eder?

(Lütfen Belirtiniz)

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Kriminalistik süreçte etkinlik ve verimlilik artacaktır.					
Kriminalistik süreç takibi ve denetimi olumlu olur.					
Birimlerin çalışmalarını daha rahat yürütür.					
Karşılıklı etkili iletişim olanağı fazlalaşır.					
Uzmanların aynı çatıda olmaları AR-GE çalışmalarına olumlu katkı sağlar.					
Zaman tasarrufu sağlar.					
Analiz uzmanları ile saha uzmanlarının yakınlığı, saha çalışmalarının kalitesini artırır.					
Kayıt ve arşivlerin tutulması, ulaşılması ve değerlendirilmesi kolaylaştırır.					
Uygulama teknikleri ve teori geliştirilmesine olumlu katkı sağlar.					
Hesap sorulabilirliği kolaylaştırır.					

6. Olay Yerinden Elde Edilen, İz ve Bulguların Soruşturmacı Birimlere Değil de, Laboratuvarlara Direk Teslimi Hakkında?

Aşağıda Geliştirilen İfadelere Ne Ölçüde Katıldığınızı Lütfen Belirtiniz

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
İz ve bulguları laboratuvarlara biz teslim etmeli, analizini yaptırmalıyız.					
İz ve Bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli, analizini yaptırmalı.					
İz ve bulguları laboratuvarlara soruşturmacı birim teslim etmeli ancak bize sonuçlar bildirilmeli.					
İz ve bulguları il merkezlerinde, delil toplama birimleri toplamalı.					

7. Mevcut, Parmak İzi Geliştirme Laboratuvarlarının Kriminal Laboratuvarlara Bağlı Ve İçinde Olması Hakkında,
Aşağıda Geliştirilen İfadelere Ne Ölçüde Katıldığınızı Lütfen Belirtiniz
(Lütfen Belirtiniz)

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Adı üstünde bir laboratuvar olduğundan, Kriminal Laboratuvarı bünyesinde olmalıdır.					
Bu laboratuvarlarda kimyager sıfatı taşıyan uzmanların olması gerekir.					
Sağlık yönünden değerlendirildiğine bu bir gerekliliktir.					
Bu bünyede olması kriminalistik çalışmaların doğası gereğidir.					
Bu bünyede olması gerekli çalışma ortamının sağlanmasına olumlu etki sağlar.					
Bu bünyede gerekli koşullar sağlandığında hizmet kalitesi artar.					
Burada çalışan uzmanlar, Kriminal Laboratuvardaki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır.					

8. Kriminalistik Birimlerin Birleştirilmesi, Kriminal Polislerin (Olay Yeri, Kriminal, Bomba İmha dahil) Kendilerine ve Çalışma Koşullarını Ne Ölçüde Etki Eder?
(Lütfen Belirtiniz)

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Yönetim yönünden sadece merkez daireye bağlı olmak, yönetim baskı unsurlarını azaltır.					
Yönetim baskı unsurlarının azalması daha rahat, uygun çalışma ortamı sağlar.					
Personelin alanı kriminalistik konular olur ve odaklanması, konsantrasyonu artar.					
Personelin yeterliliği ve çalışmaların verimliliğine olumlu etki yapar.					
Personelin eğitim, bilgi, kendini geliştirmesine olumlu katkı sağlar.					
Personelin başka hizmetlerde görevlendirilmemesine olumlu katkı sağlar.					
Personelin atama ve diğer özlük durumları daha yönetilir hale gelir.					
Personelin kriminal birimler arası geçişi kolaylaştırır.					

9. Mevcut, biyometrik Veri İşlemleri Büro Amirlikleri ile APHİS'in Kriminal Laboratuvarlara Bağlı ve İçinde Olması Hakkında,

Aşağıda Geliştirilen İfadelere Ne Ölçüde Katıldığınızı Lütfen Belirtiniz
(Lütfen Belirtiniz)

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Analiz ve ekspertiz raporu düzenleyen bir olduğundan Kriminal Laboratuvar bünyesi içinde olmalıdır.					
Daha teknik ve verimli bir çalışma alanı oluşturur.					
Mukayese raporu düzenleyen uzmanlar, Kriminal Laboratuvardaki uzmanlarla eşdeğer durumda olmalıdır.					

10. İlçe, Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Birimleri ile Bomba İmha ve İnceleme Birimlerinin, Kriminal Polis Büro Amirlikleri Çatısı Altında Birleştirilmesi Hakkında,

Aşağıda Geliştirilen İfadelere Ne Ölçüde Katıldığınızı Lütfen Belirtiniz
(Lütfen Belirtiniz)

1. Hiç Katılmıyorum
2. Pek Katılmıyorum
3. Kararsızım
4. Kısmen Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

	1	2	3	4	5
Kriminalistik birim olduklarından, ilçelerde aynı büro çatısı altında olmalıdırlar.					
Çoğunlukla olay yerlerini beraber incelediklerinden, aynı çatı altında olmalıdırlar.					
Birleşmeleri hizmet ve görevin etkinliğini artırır.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Barış ABLAY
Doğum Yeri : Iğdır
Doğum Tarihi : 20.08.1975
Medeni Hali : Evli
İletişim : siyahsurat07@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2000-2004 Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi
İşletme Bölümü
2012-2013 Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi
İşletme Anabilim Dalı, İşletme Bölümü Yüksek Lisans

GÖREVİ

Olay Yeri İnceleme ve Kimlik Tespit Uzman Yrd.

YABANCI DİL

İngilizce (Başlangıç)